Влада — Радам!

ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради Української РСР ◆ № 57 ◆ Субота, 23 березня 1991 року ◆ Ціна 10 коп.

Земля людей

ХТО КОГО ГОДУВАТИМЕ

Либонь, після нинішньої реформи роздрібних цін вони на нього вже не сідатимуть. Бо компенсація на голубів, здається, не передбачена, а у нього не буде чим їх підгодовувати.

Аби не сталося навпаки: не він їх підгодовуватиме, а... Бо ж яйця подорожчають, як вам вже відомо, на сто відсотків, а м'ясо — на цілих двісті, а голуби наших міст — птиця начебто нічия...

Заспокоймося — цей знімок зроблено не у нас. Це — Любляна, що в Югославії.

Той чоловік почав підгодовувати вуличних голубів, зауважте собі, ще під час війни.

Фотоматеріал «Хто кого годуватиме» — на 9-й сторінці під рубрикою «Дзеркало».

Фото Миколи КОЗЛОВСЬКОГО (старшого).

ОБГОВОРЕНО ЗАКОНОПРОЕКТИ

Відбулося засідання Президії Ради Міністрів УРСР, на якому розглянуто ряд підготовлених за дорученням уряду законопроектів з актуальних економічних і соціальних питань. Вони стануть нормативною основою в таких важливих сферах, як пенсійне забезпечення громадян республіки, організація народної освіти, інвестиційна діяльність, стабільний розвиток шляхового господарства. Розглянуто також проект постанови Верховної Ради УРСР щодо введення плати за забруднення природного середовища.

СТРАЙК ПОЗА ЗАКОНОМ

Засідання колегії Дніпропетровського обласного суду під головуванням Г. Г. Гришунькіної 21 березня після дводенного судового розгляду задовольнило позов адміністрацій об'єднання «Павлоградвугілля» і шахти імені Героїв космосу до страйкових комітетів своїх підприємств про визнання страйку шахтарів Західного Донбасу незаконним.

Голос України

Газета Верховної Ради Української РСР

Засновник — Верховна Рада Української РСР.

Адреса редакції: УРСР, 252047 Київ-47, вул. Нестерова, 4

Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Думки авторів публікацій у «Голосі України» не завжди збігаються з точкою зору редакції.

Індекс 60955. Тираж 166.300. Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Газета виходить 5 разів на тиждень. У вівторок — на 8 сторінках, середу, четвер, п'ятницю та суботу — на 16 сторінках.

РЕАЛІЗМ ЗАКОНУ

Денне та вечірнє засідання 21 березня

Як відомо, розклад дня поламався — не були готові до розгляду проекти законів про оренду та банки і банківську справу. Отож, депутати завершили постатейне голосування з поправками та доповненнями законопроектів «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Українській РСР» та «Про свободу совісті і релігійних організацій».

При розгляді першого питання увагу депутатів та тисяч зацікавлених спостерігачів привернули три моменти.

Депутат К. Завадська запропонувала проголосувати за створення Комітету у справах інвалідів, щоб був хоч якийсь орган, що займався б цими справами комплексно. Пропозиція не отримала реальної більшості голосів. До цього питання, можливо, ще повернуться після реорганізації структури уряду, а поки що й так забагато різних міжвідомчих комітетів.

Друге, що викликало неабияку дискусію — питання оподаткування підприємств, де працюють інваліди, а також проблеми працевлаштування інвалідів. Зокрема (стаття 19) — про квоту робочих місць не нижче п'яти відсотків при мінімальній чисельності штатного розкладу в межах 20 чоловік. З одного боку, це створює можливості для певних спекуляцій, з іншого — п'ять відсотків не вигадані кимось, це європейська цифра, там, у Європі, вона навіть дещо вища. У нас же побоюються, що нечесні кооператори скористаються тим законним правом на пільгове оподаткування, передбаченим 21-ю статтею проекту: якщо на підприємстві є 50 відсотків працюючих інвалідів, воно не оподатковується. Зрештою, цю статтю зовсім вилучили із проекту—мотивуючи тим, що про все це йдеться надто конкретно у Законі про оподаткування, там є, мовляв, цілих десять розділів, що стосуються саме інвалідів. На мій розум, 21-у статтю варто залишити — було б на що опертися інвалідам у їхній боротьбі за існування. Зайвий костур безногому аж ніяк не завадив би, це не той випадок, коли дублювання комусь зашкодило б.

Ще одне — строки віддавання боргів інвалідам. Суспільство зобов'язане законом встановлювати цим людям телефони й робити інші послуги. Але — протягом якого часу? Пропонувалося — протягом одного року. Не пройшло. Депутат М. Поровський запропонував півтора року — теж не пройшло. Голова Верховної Ради прокоментував це так: за наших умов це нереально, оскільки існують, окрім звичайних черг, ще й «позачергові черги». Тут, додамо від себе, мабуть потрібен спеціальний закон про черги — першочергові й другорядні.

Далі на засіданні заслухано доповідь уповноваженого Ради у справах релігій українського уряду М. Колесника й співдоповідь Л. Танюка з приводу законопроекта про свободу совісті та релігійних організацій. Варто відзначити — це перший гуманітарний закон, що розглядається Верховною Радою. Його значення високо оцінив глава парламенту.

Запитання до доповідача й співдоповідача концентрувались навколо історичних складностей українського міжконфесійного життя, нестачі культових споруд та реабілітації репресованих конфесій. Зокрема, депутат М. Поровський запитав співдоповідача, чи не вважає він, що збитки, завдані Комуністичною партією при руйнуванні церков, мусять бути відшкодовані тією ж партією.

Лесь Танюк, відповідаючи на це запитання, вразив, мабуть, багатьох, кому відомий його радикальний характер. Він відповів, на мій погляд, блискуче: та партія, про яку ви кажете, сама була тричі розстріляна, починаючи з тридцять сьомого року. З кого ж тепер питати за руйнування церков і хто компенсує тим, розстріляним, комуністам їхню смерть?

Воістину: Платон мені друг, але істина — дорожча.

Той же Л. Танюк, окреслюючи значення цього Закону, критикував проект, котрий на дев'яносто відсотків скопійований з відповідного документа Союзу РСР і ще вимагає ретельного перекладу на нормальну українську мову й огляду на складність міжконфесійних стосунків на Україні.

Віктор ГРИНЕВИЧ.

ВІДКИНЕМО УЛЬТИМАТУМИ

Давно вже не вирували під купольним склепінням сесійного залу Верховної Ради України такі пристрасті, як учора вранці. Воно й зрозуміло: шахтарські страйки нікого не залишають байдужими.

Перед засіданням Верховної Ради представники шахтарських колективів увечері і навіть уночі вели діалог з урядом України, шукаючи разом з ним виходу з кризової ситуації. Розмову було вирішено продовжити у Верховній Раді України.

Від групи шахтарів з короткою інформацією виступив голова територіального комітету профспілок Червонограда Сергій Бесага. Розповівши про економічні й політичні вимоги шахтарів, виклавши своє бачення і прагнення виходу з страйкового процесу, він сказав:

— Ми прибули в столицю України для вирішення питання про припинення страйку. І пропонуємо не тільки вимоги, а й пропозиції по урегулюванню конфлікту. Ми з повною відповідальністю заявляємо, що з моменту отримання гарантій вирішення наших проблем підприємства, які страйкують, відновлять свою роботу.

Перераховуючи свої вимоги, Сергій Бесага назвав серед них дальший розвиток державного суверенітету республіки, прийняття нових законів, які вивели б економіку України з-під диктату центру та інше. Серед депутатів це викликало повне розуміння. Але трохи несподіваною і, чесно кажучи, менш зрозумілою стала вимога промовця, яку він фактично поставив на перший план, припинити справу народного депутата Хмари. Так, ніби в нас не існує ні законів, ні судових, правоохоронних органів, на які зрештою і поклали народні депутати республіки завдання розібратися, що ж сталося у відомій усім ситуації.

Заступник Голови Ради Міністрів УРСР В. Гладуш повернувся до тих ключових питань, над якими працювали представники шахтарів разом з урядом. Він погодився, що відома угода, підписана урядом Союзу з шахтарями, фактично не виконувалась, що заробітна плата повинна стати справедливою, що всі політичні вимоги гірників стосовно суверенітету повинні знаходити своє вирішення — так, як хоче цього увесь народ України.

І Рада Міністрів України, сказав Віктор Дмитрович, теж з свого боку робить усе, щоб поліпшити життя шахтарів, про що свідчать виділені з бюджету республіки 13 мільярдів карбованців для розвитку вугледобувної галузі. Вирішується питання з пенсійним забезпеченням, відміною штрафних санкцій за непоставку вугілля та інші. Разом з тим, заступник Голови уряду детально розповів і про ті пункти підписаного протоколу, які ще не знайшли остаточного вирішення. Він закликав шахтарів шукати діалог з урядом не протистоянням, а спільною працею, щоб не поставити під удар не тільки суверенітет України, а й усю долю нашого народу, оскільки страйки ведуть до повного розвалу народного господарства.

Обговорюючи це питання, звичайно ж особливий інтерес викликали виступи депутатів, представників шахтарських колективів.

Народний депутат Церт, майстер шахти «Перевальська», член страйкового комітету, сказав, що хоч і важко, але все-таки уряд України прагне виконати окремі вимоги шахтарів. Уже сьогодні, зазначив він, проблема пенсійного забезпечення на шляху до свого вирішення.

— Але ж давайте будемо реалістами, — закликав він. — Не всі вимоги можна виконати одразу, наприклад, систему індексації зарплати, яка пропонується. І будемо стриманішими у своїх вимогах і протестах. А то вже, бачите, декому хочеться і уряд Фокіна замінити.

Пропозиція депутата припинити нині будь-які страйки, виходячи з складної ситуації, була зустрінута в залі оплесками.

Більшість депутатів, аналізуючи ситуацію в регіоні, висловились за необхідність в найкоротший строк подати відчутну допомогу в розвиток краю. В той же час сходилися на тому, що нинішній страйк, крім шкоди, нічого не дасть Україні.

Але все-таки: до чого ж домовились шахтарі з урядом республіки? І далі страйк продовжиться чи, нарешті, ми зітхнемо з полегшенням? Слухаючи всіх, хто виступав, у мене склалося переконання, що в республіці настане-таки спокій, що здоровий глузд переможе. Однак коли зустрівся в перерві з Іваном Волковим, головою трудового колективу об'єднання «Красноармійськвугілля», мій благодушний настрій одразу спав.

— Ні, — рішуче заявив Іван Федорович,— припиняти страйк не будемо. Адже в Києві нас ніхто не слухав. Уряд розмовляв не з нами, страйкарями, а з тими шахтарями, що не припинили роботи. Якщо наша думка і позиція не цікавить уряд республіки, значить і ми його сприймати не будемо.

Анатолій КРАСЛЯНСЬКИЙ,
парламентський оглядач.

ДІЙ АКТИВНО, РАДА МИРУ!

21 березня у Києві відбулася Українська республіканська конференція прихильників миру. Її учасників привітав Голова Верховної Ради УРСР Л. Кравчук, підкресливши: миротворча організація народної дипломатії на основі Декларації про суверенітет республіки може і повинна відіграти активну роль щодо подальшого підвищення міжнародного авторитету Радянської України.

Учасники конференції всебічно проаналізували роботу республіканського Комітету захисту миру за період перебудови, прийняли Статут, який визначає організаційну структуру і основні напрями діяльності організації. Згідно із Статутом республіканський Комітет захисту миру реорганізовано в Українську Раду Миру. Її учасниками, нарівні з миротворчими організаціями трудових колективів міста і села, можуть стати різні громадські об'єднання, які поділяють принципові положення прийнятого конференцією Статуту.

Численні делегати конференції наголошували: сьогодні Українській Раді Миру необхідно зосереджувати увагу не тільки на міжнародних проблемах, а й плекати мир та згоду у власній країні. Адже у ряді регіонів ллється кров. І у нас, на Україні, мають місце випадки, коли окремі політичні суперечки переростають в екстремістські ексцеси. Все ще триває конфронтація віруючих різних конфесій та ін. Мир і злагода між людьми, допомога у вирішенні гострих проблем не шляхом ультиматумів і погроз, а за круглим столом переговорів — як багато у цих справах можуть зробити миротворці!

Конференція обрала першу Українську Раду Миру. До її складу ввійшли робітники і селяни, науковці, письменники, діячі культури, представники ветеранських, молодіжних та інших громадських організацій.

Головою Української Ради Миру обрано письменника, академіка, члена Всесвітньої Ради Миру О. Гончара.

Володимир ЧЕРКАС.

Кабінет міністрів СРСР

ПОСТАНОВА від 19 березня 1991 р. № 105 Москва, Кремль

ПРО РЕФОРМУ РОЗДРІБНИХ ЦІН І СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ

Відповідно до угоди Союзу РСР і республік про проведення загальної погодженої політики в галузі цін і доходів і Указу Президента СРСР з питань реформи роздрібних цін і соціального захисту населення Кабінет Міністрів СРСР **постановляє:**

І. У галузі реформи роздрібних цін

1. Здійснити реформу роздрібних цін, яка включає поетапну їх лібералізацію, маючи на увазі, що ціни на товари народного споживання і тарифи на послуги формуються з урахуванням реальної вартості їх виробництва і реалізації, споживчих властивостей, співвідношення попиту і пропозиції, встановлення єдиних для всієї території країни меж зростання роздрібних цін на основні товари, які визначають життєвий рівень населення.

Зміни роздрібних цін і тарифів пов'язати з проведенням компенсаційних заходів щодо соціального захисту населення, підвищенням заробітної плати, стипендій, пенсій, допомоги та інших соціальних виплат.

2. Встановити погоджені з республіками єдині для всієї території країни граничні розміри підвищення державних роздрібних цін на основні товари народного споживання згідно з додатком № 1*.

Республіки можуть встановлювати нижчі ціни на окремі товари, які виробляються і споживаються на своїй території.

3. Державному комітетові СРСР по цінах і урядам республік затвердити відповідно до їх компетенції нові державні роздрібні ціни і ввести їх у дію з 2 квітня 1991 р.

Не підвищувати діючі державні роздрібні ціни на медикаменти та вироби медичного призначення, каву, тканини з синтетичних волокон і вироби з них, на виготовлювані з синтетичних матеріалів взуття, хутряні, трикотажні, панчішно-шкарпеткові вироби та іграшки, на бензин, гас, електроенергію, газ, вугілля, пічне паливо і дрова, що відпускаються населенню, а також на горілку.

4. З метою обмеження зростання роздрібних цін частково зберегти на 1991 рік дотації на м'ясну, молочну, рибну продукцію, медикаменти та деякі інші соціально значимі товари народного споживання.

5. Встановити, що в 1991 році товари згідно з додатком № 2* реалізуються населенню по регульованих цінах. Регулювання цін провадиться шляхом введення граничних їх рівнів або розмірів зміни щодо прейскурантних цін або в іншому порядку, який визначають органи ціноутворення в межах своєї компетенції.

Державному комітетові СРСР по цінах і органам ціноутворення республік відповідно до їх компетенції затвердити і довести до всіх заінтересованих підприємств та організацій граничні рівні цін або розміри їх зміни.

6. Включити в затверджений постановою Ради Міністрів СРСР від 12 листопада 1990 р. № 1134 перелік товарів народного споживання, які реалізуються населенню за договірними (вільними) роздрібними цінами, товари згідно з додатком № 3*.

7. У зв'язку з подальшою лібералізацією ціноутворення припинити встановлення надбавок на нові товари народного споживання з індексами «Д» і «Н».

8. З метою підвищення рівня торговельного обслуговування населення, забезпечення рівновигідності продажу дешевих і дорогих товарів Державному комітетові СРСР по цінах спільно з Міністерством торгівлі СРСР ввести одночасно з новими державними роздрібними цінами нові торговельні знижки, диференційовані по товарах народного споживання. При цьому встановити однакові розміри знижок для підприємств роздрібної торгівлі і громадського харчування.

Рекомендувати урядам республік уточнювати при необхідності списки районів, організацій і підприємств, для яких надаються підвищені торговельні знижки при постачанні товарів за державними роздрібними цінами, а також переглянути розміри націнок у громадському харчуванні у зв'язку з підвищенням оптових та роздрібних цін і тарифів, внесків на соціальне страхування і торговельних знижок.

Міністерству шляхів СРСР і Міністерству морського флоту СРСР встановити нові націнки на продукцію і товари, які реалізуються у вагонах-ресторанах і купе-буфетах, підприємствах громадського харчування на суднах.

9. Міністерству шляхів СРСР, Міністерству цивільної авіації СРСР, Міністерству морського флоту СРСР і Міністерству зв'язку СРСР затвердити за погодженням з Державним комітетом СРСР по цінах нові тарифи на пасажирські перевезення залізничним, авіаційним, морським транспортом і послуги зв'язку.

10. Державному комітетові СРСР по цінах і республіканським органам управління забезпечити доведення нових роздрібних цін до всіх заінтересованих підприємств і організацій.

Державному комітетові СРСР по цінах, Міністерству фінансів СРСР і Міністерству торгівлі СРСР встановити порядок переоцінки товарів на дату введення в дію нових державних роздрібних, регульованих і вільних цін. Кошти від переоцінки товарів зараховуються в союзний бюджет і бюджети союзних республік у рівних частках.

11. Встановити, що непродовольчі товари народного споживання, на які діючі роздрібні ціни (за відрахуванням торговельних знижок) нижчі від нових оптових цін, реалізуються підприємствами-виготовлювачами торговельним організаціям (підприємствам), іншим споживачам за оптовими цінами (за винятком товарів, які входять у номенклатуру продукції, що дотується за рішеннями уряду СРСР і урядів республік), а населенню — за оптовими цінами з торговельними надбавками у розмірі до 20 процентів (для районів Крайньої Півночі і прирівняних до них віддалених та гірських районів — до 30 процентів).

12. Урядам республік, Державному комітетові СРСР по цінах строго керуватися загальною політикою в галузі цін, посилити контроль за додержанням встановленого порядку ціноутворення, своєчасно скасовувати ціни, які формуються з порушенням діючого законодавства, забезпечити невідворотність застосування економічних санкцій до підприємств і організацій — порушників державної дисципліни цін і вживати заходів щодо притягнення до відповідальності осіб, винних у цих порушеннях.

* Додаток надруковано в «Голосі України» № 56.

ІІ. У галузі соціального захисту населення у зв'язку із зміною роздрібних цін

13. При проведенні комплексних заходів щодо соціального захисту населення виходити з безумовного додержання конституційних прав громадян СРСР на працю і справедливу оплату, їх рівності перед законами і рівноправності громадян усіх республік.

Компенсацію населенню країни додаткових витрат, які викликані зміною державних роздрібних цін, провести у відповідності з такими основними принципами:

направлення на компенсацію всіх коштів від подорожчання основних продовольчих товарів, масових видів будівельних матеріалів та меблів, а також інших непродовольчих товарів за переліками, які визначаються республіками з урахуванням рівня доходів різних соціальних верств і груп населення;

повної компенсації подорожчання товарів дитячого асортименту з цільовим направленням відповідних коштів сім'ям з неповнолітніми дітьми;

встановлення диференційованих по соціально-демографічних групах населення розмірів компенсаційних виплат за рахунок бюджету та інших джерел з пріоритетом матеріальної підтримки соціально уразливих верств, насамперед дітей, учнівської молоді, інвалідів, пенсіонерів, молодих, неповних та багатодітних сімей;

підвищення заробітної плати (оплати праці) працюючим з одночасним зменшенням оподаткування прибутку підприємств (колгоспів) і доходів громадян;

цільового направлення частини коштів, одержаних від підвищення цін і тарифів, на додаткове підвищення рівня заробітної плати працівників провідних професій сфери освіти, охорони здоров'я та соціального забезпечення, культури і архівних установ;

підвищення діючих і введення нових стипендій студентській та учнівській молоді;

збільшення розмірів грошового, продовольчого, речового та інших видів матеріального забезпечення військовослужбовців;

підвищення розмірів усіх видів пенсій, допомоги та інших соціальних виплат, а також розширення кола осіб, які користуються матеріальною підтримкою держави, за рахунок коштів Фонду соціального страхування СРСР і Пенсійного фонду СРСР;

повної компенсації підвищення витрат на соціальне обслуговування населення в лікарнях, інтернатах, школах, будинках для престарілих та інвалідів, дошкільних та інших закладах соціальної сфери;

доповнення грошової компенсації малозабезпеченим верствам населення різними видами соціальної, насамперед натуральної, допомоги, що надається місцевими органами;

скасування поясної диференціації державних роздрібних цін на продовольчі товари;

встановлення розмірів компенсаційних виплат з урахуванням діючих районних коефіцієнтів до заробітної плати.

Встановити, що:

відповідно до Угоди Союзу РСР і республік з питань реформи роздрібних цін та соціального захисту населення розміри компенсаційних сум по республіках, краях і областях визначаються виходячи з фактичного споживання населенням товарів і послуг з державних ресурсів у 1990 році;

перші виплати компенсацій студентам і учням, пенсіонерам, дітям, іншим особам, які одержують соціальні пенсії і допомоги, провадяться заздалегідь, до строку, з якого вводяться нові ціни на споживчі товари і послуги;

конкретні розміри і порядок компенсаційних виплат з урахуванням регіональних умов і структури споживання встановлюються республіканськими органами не нижче зазначених у цій постанові гарантованих розмірів підвищення доходів відповідних груп населення за умови введення нових роздрібних цін, виходячи з рівнів, передбачених зазначеною Угодою Союзу РСР і республік та цією постановою.

Порядок і мінімальні гарантовані розміри підвищення доходів населення

ПРАЦЮЮЧИМ ГРОМАДЯНАМ

14. Державним підприємствам, організаціям і установам провести перегляд тарифних ставок та посадових окладів, затверджених рішеннями уряду СРСР або інших органів за його дорученням.

Ставки і оклади підвищуються в порядку і розмірах, встановлених адміністрацією підприємства за погодженням з профспілковим комітетом з урахуванням викладених у пункті 13 цієї постанови основних принципів компенсації і рішень урядів республік, але не менш як на 60 карбованців на місяць.

У разі необхідності перші виплати провадити у вигляді спеціальних доплат до заробітної плати за окремою відомістю в абсолютних сумах з наступним включенням цих сум у ставки і оклади.

Рекомендувати колективним і кооперативним господарствам, громадським організаціям, які застосовують державні тарифні ставки і посадові оклади, підвищити оплату праці працюючих з урахуванням принципів, встановлених цією постановою для державних підприємств і організацій.

15. Надалі, до прийняття Верховною Радою СРСР законодавчих актів про встановлення нового рівня мінімальної заробітної плати, проведення реформи оплати праці і укладення тарифних угод між адміністрацією підприємств і профспілками (чи іншим уповноваженим трудовим колективом органом) на 1992 рік, вважати тарифні ставки і посадові оклади, затверджені рішеннями уряду СРСР чи інших органів за його дорученням і збільшені згідно з пунктом 14 цієї постанови на 60 карбованців, державними гарантіями мінімальних рівнів оплати праці для конкретних професійно-кваліфікаційних груп при додержанні встановленої трудовим законодавством тривалості робочого часу і виконанні працівником трудових обов'язків (норм праці).

16. Встановити, що після підвищення ставок і окладів відповідно до пункту 14 цієї постанови підприємства самостійно встановлюють робітникам і службовцям підвищені тарифні ставки, посадові оклади, зберігаючи при цьому діючі співвідношення в розмірах ставок та окладів усередині категорій персоналу, а також визначають види і розміри надбавок, доплат, премій та інших виплат стимулюючого характеру, включаючи одноразову винагороду за вислугу років, із збереженням за підприємствами раніше виділених коштів на зазначені цілі.

Конкретні розміри ставок і окладів, а також надбавок, доплат і премій для відповідних професійно-кваліфікаційних груп працівників визначаються на підприємствах умовами колективних договорів (тарифних угод).

(Продовження на 6-й стор.)

Репортаж на суботу

У БУНКЕРІ ШОВКУНА

БУНКЕР Шовкуна знають десятки чи й сотні запоріжців, але донедавна цього знайомства боялися, бо за мірками того часу Шовкун був антирадянщиком, у тім-таки бункері управління КДБ зробило обшук, — спробуй перерити 15 тисяч томів особистої бібліотеки, де зібрані книги, вилучувані брежнєвською цензурою. Володимир Миколайович тоді записав запитання офіцера: «А почему у вас так много книг на украинском языке, что это, я вас спрашиваю? Вы же рабочий, а советский рабочий должен знать, что говорит центральное правительство и выполнять производственный план, больше ему ничего не нужно. Зачем вам такая библиотека?»

Той обшук був саме напередодні перебудови..

Оглядаю стелажі. Боже, за ці раритети хтось сотні тисяч уже збув би, а Шовкун не продав жодної. Гортаю «Енеїду» Вергілія (1890 р.) з автографом Костомарова, «Поучение Иоанна Златоуста» (1700 р.), «Реестр всего Войска Запорожского...» (видання Бодянського 1875 р.). Чого коштувало йому зібрати, зберегти, захистити все це! Козацький характер, народна іронія не дозволяють втрачати самовладання: на чільному місці в бункері — вирізка з обласної газети 1985 року з заголовком «На чий млин ллє воду він?» Звісно, на млин світового імперіалізму! Стаття з'явилася після того обшуку і, очевидно, за його мотивами: «...націоналістичні ідейки, передусім про зверхність української нації над іншими, про відрубність української культури, більше мовне багатство української мови в порівнянні з іншими мовами і про нібито якусь насильствену русифікацію...» Усміхається господар: «Недавно приходив до мене молодий журналіст із тої газети, хотів написати позитивно. Вибач, кажу, юначе, але у вас є люди, які писали раніше, їм і карти в руки».

Шовкун народився за два роки перед війною, на Харківщині. Потім — дитбудинок у Туркменії. У Запоріжжі — зо три десятки літ. Був монтером-телефоністом, заробив «гарячий» стаж на коксохімзаводі біля апаратів содово-миш'якових розчинів. Жартує: у депутати б не пройшов, бо професія — апаратник. Але за цим — тяжка робота вантажника — тягати по кілька тонн мішків за зміну.

Бункер — типовий підвал, де мало бути бомбосховище, а було повно сміття. Він сам розчистив, відремонтував, зробив стелажі. За цю келію, куди не проникає світло, зате проникає вода з каналізації, пошуковець і хранитель книг платить, як кооператор. А бункер Шовкуна міг би стати філією академічної бібліотеки. Але — у місті, яке себе поважає.

Тут лише словників понад 170 назв (приміром, «Опыт словаря тюркских наречий» у 8 томах, Буквар Івана Федорова 1574 року). Фахівці склали б ціну «Архиву Юго-Западной России», «Крымскому сборнику». Є тут всі видання творів Леніна, є «История германской социал-демократии» Мерінга з помітками Леніна й Зінов'єва, є тринадцятитомник Сталіна, твори Скрипника. Що найдорожче? Він дістає з надійного місця товстенний том «Українці» — макет книги, що так і не побачила світу на початку 60-х. «1967 року напросився я в компанію до співробітника нашого художнього музею, поїхали в Київ, а там потрапили на процес знищення «Українців». Я вантажник, то мене й запрягли виносити книги у двір, де їх обливали бензином і спалювали. Грішний, сховав один том під полою роби...»

Цьому зібранню не місце у підвалі, адже тут не лише книги — бандури, старовинні речі, велика колекція паперових грошей, пласт історії краю, недоступний широкій аудиторії. Сподіватимемося, що ковбасна психологія заполонила не всіх керівників наших численних заводів. Хтось та й відгукнеться. Тим більше, що у Запоріжжі почали зачиняти «кімнати школяра». Хіба бібліотека Шовкуна не могла б розташуватись в одній з таких кімнат, якщо ми хочемо, аби діти не стали втраченим поколінням.

Олександр МИХАЙЛЮТА.
Фото Алли ТЕТЕРОВОЇ.
Запоріжжя.

ЖУРНАЛІСТИ В ЧОРНОБИЛЬСЬКІЙ З...

Нещодавно вийшов 240-й номер «Вестника Чернобыля» — газети, яка вже рівно три роки друкується в Чорнобилі і розходиться звідти в різні міста і села Радянського Союзу. Наш кореспондент зустрівся з головним редактором М. І. Лябахом і попросив його відповісти на запитання.

— **Миколо Івановичу, чому виникла необхідність випуску газети в Чорнобильській зоні.**

— Після аварії редакція чорнобильської районної газети «Прапор перемоги» була евакуйована за межі Зони і з часом припинила своє існування. Перестала виходити в світ і «Трибуна енергетика» — газета Чорнобильської АЕС. Таким чином, величезна територія, на якій щодня працювало понад 30 тисяч чоловік, залишилася без засобів інформації. Увага до Зони з часом не зменшувалась, а навпаки — зростала. Саме тому в березні 1988 року і вийшов перший номер газети «Трудовая вахта», яка пізніше була перейменована у «Вестник Чернобыля»...

— **Будь ласка, коротко про проблеми і специфіку роботи журналістів у Зоні.**

— Про проблеми говорити не хочеться, бо вони спільні з іншими газетами. Передусім, це нестача паперу, старе поліграфічне обладнання, виготовлення кліше в Києві, збитки від дорогих поштових послуг і т. д. А що стосується специфіки роботи, то скажу: працюємо ми вахтами, кожна з яких триває без вихідних 15—16 днів. Робочий день — ...
витримувати в...
«великої земл...
друзів, треба ...
силу волі. Пл...
психологічне н...
умовах підви...
ційного фону. ...
обхідне ще й ...

— **Миколо ...
що можна, ро...
ротко про се...
лег.**

—До робот...
цював редакто...
градского ком...
звільнений за...
респондент Ю...
вич кілька ро...
китобійн... ...
ская Укр... ...а»
зету «Китобо...
Фотокореспонд...
мир Савран —...
бодник, багато...
Півночі. Віта...
Саша Колот, ...
ков, Віктор К...
Петриченко, ...
ненко, Тамар...
працювали р...
них і республ...
даннях. Люди ...
вати цікаво. ...
і Поче... гра...
редакц... від...
ласної орга...
журналістів т...
те, що наша ...
тивне видання...
ресвідчитися ...
лайте аргуме...
ми їх надруку...

Микол...
На зн...
ти «Вестн...

Чорнобиль.

Сенсація

1. ЛЬОДОВІ ДРОВА

Подзвонили й сказали: «Є чоловік, котрий має проект цілком суверенної безатомної української енергетики!» І ми зустрілися з професором, доктором технічних наук О. КЛИМЕНКОМ, головним науковим співробітником Відділення наукової інформації АН УРСР. Він почав так:

— 1989 року світ облетіло, що англієць С. Понс і американець М. Флейшман знайшли екологічно безпечне й просте вирішення енергетичної проблеми, розробивши технологію низькотемпературного термоядерного синтезу. Сотні лабораторій, від Лос-Аламоса до Пекіна й Києва, узялись за перевірку. За рік стало ясно: Понс і Флейшман зробили помилку з хімічної кінетики й термодинаміки, отже, ця технологія нереальна. А жаль!.. Того ж року «Наукова думка» випустила мою книгу «Клатрати». Такої сенсації вона не викликала, хоч була присвячена тій же проблемі — забезпечення світу екологічно безпечною енергією десь до 2070 року, коли в практику ввійде високотемпературна термоядерна енергетика.

— **Клатрати якраз і є сенсаційне паливо, здатне замінити АЕС, нафту, вугілля?**

— Самі по собі клатрати не сенсація, це сполуки газів з водою або «гарячий лід», що часом забиває газопровідні труби. Але тут є одна вселенська проблема, згадаю її, щоб ви уявили масштаб того, про що мова. Хімічний склад атмосфери Землі за останні 3—4 мільярди літ практично незмінний. Концентрація двоокису вуглецю в нашій атмосфері всього три сотих процента, а на Марсі й Венері — до 97 процентів, а від цього ж залежить і температура. Що підтримує постійну концентрацію двоокису вуглецю та інших газів в атмосфері, що не дає пришвидшити оранжерейний ефект, після якого Сахара може перескочити у Європу? Який тут механізм? Моя концепція така: вода у земній корі на глибині 8—12 кілометрів під тиском 800—1200 атмосфер розчиняє більшість газів. Це перший бар'єр на їхньому шляху. А на глибинах 0,2—2,5 кілометра, при температурах до 40 градусів, вода з газами утворює клатрати, гарячий лід. Це своєрідна «шапка» або «дах», крізь який вільні гази нагору не проникають. А тепер — увага! 17-й газовий конгрес 1988 року затвердив: кількість вуглеводневих вільних природних газів на Землі — 104 трильйони кубометрів. А наші та американські геологи вважають, що тих же газів у вигляді клатратів на планеті в 100, у 1000 разів більше. Така кількість клатратів дозволяє поставити питання про можливість на найближчі 50—80 років відмовитися від атомної енергетики.

— **Але ж, руйнуючи клатратний «дах», ми пришвидшимо оранжерейний ефект...**

— Ні, бо сам механізм затримки газу включає в себе утворення клатрату. Тобто «дах» самовід...
моремонтуєть...
що його пола...
Коли вже за...
катастрофи. ...
трикутник ...
тратну приро...
що клатрати ...
океанів. ... ...
них ум... ...
вільний газ, ...
колодязі з га...
яка не т...
рабля, ні пл...
до діла. Ака...
кий, професо...
інші стверджу...
нічному узбе...
та Азовсько...
вища клатра...
Клатрати є ...
— газонепро...
ках виробле...
довищ неглиб...
— Дашава, ...

— **Як же ...
із клатратів...**

— Так са...
нафта», ме...
пласта. Кіль...
необхідно пі...
тратне родов...
дання клат...
10—12 відс...
спалювання ...
Ця технолог...
експеримента...
це кошту...
мільйонів к...
іншим, амер...
ні чотири ро...
багато для р...
довищ на А...
вій затоці, ...
океанському...
Гватемали д...
гах Мексіка...
багатьох ін...
трати є та...
регіонів Пі...
рального Си...

—**Значи...
гає часу й ...
ючи, що м...
терпиться не...**

(Закінчен...
н...
Віта...

Факт і коментар

ТРИ ДИРЕКТОРИ В ОДНІЙ КАМЕРІ

Директори трьох чернігівських підприємств уперше зустрілися разом та познайомилися цього року в камері слідчого ізолятора. Прокуратура області порушила проти них кримінальні справи. Двоє із затриманих звинувачуються в одержанні хабарів, один — у крадіжці в особливо великих розмірах.

— Три директори в одній камері,— говорить слідчий з особливо важливих справ обласної прокуратури І. Пигенко, — загалом випадковість. Та вона насторожує. Адже дефіцити, бартерні угоди в ринкових умовах сприяють хабарництву, іншим зловживанням. Так, за 800 «подарованих» карбованців представник Грузії завантажився в Чернігові майже 10 тоннами м'ясопродуктів. За 2 тисячі карбованців «для влаштування справи» кооператив «Узор» купив у Бахмачі стару лазню. Ознайомлюючись з кримінальними справами, переконуюсь, що затримані мали велику заробітну плату, непогані достатки. І все ж пішли на слизьке.

Директори пояснюють свої непривабливі вчинки турботою про виробництво: хабарі ніби компенсували їхні непередбачені витрати на одержання сировини, будматеріалів. Отже, не порушники, а жертви нашої системи? Можливо, й так. Але ж і система не оновиться, якщо казнокрадство стане нормою її економічних зв'язків.

Сергій ПАВЛЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».

Мал. Сергія ФЕДЬКА.
Чернігів.

ЖУРНАЛІСТИ В ЧОРНОБИЛЬСЬКІЙ ЗОНІ

Нещодавно вийшов 240-й номер «Вестника Чернобыля» — газети, яка вже рівно три роки друкується в Чорнобилі і розходиться звідти в різні міста і села Радянського Союзу. Наш кореспондент зустрівся з головним редактором М. І. Лябахом і попросив його відповісти на запитання.

— Миколо Івановичу, чому виникла необхідність випуску газети в Чорнобильській зоні.

— Після аварії редакція чорнобильської районної газети «Прапор перемоги» була евакуйована за межі Зони і з часом припинила своє існування. Перестала виходити в світ і «Трибуна энергетика» — газета Чорнобильської АЕС. Таким чином, величезна територія, на якій щодня працювало понад 30 тисяч чоловік, залишилася без засобів інформації. Увага до Зони з часом не зменшувалась, а навпаки — зростала. Саме тому в березні 1988 року і вийшов перший номер газети «Трудовая вахта», яка пізніше була перейменована у «Вестник Чернобыля»...

— Будь ласка, коротко про проблеми і специфіку роботи журналістів у Зоні.

— Про проблеми говорити не хочеться, бо вони спільні з іншими газетами. Передусім, це нестача паперу, старе поліграфічне обладнання, виготовлення кліше в Києві, збитки від дорогих поштових послуг і т. д. А що стосується специфіки роботи, то скажу: працюємо ми вахтами, кожна з яких триває без вихідних 15—16 днів. Робочий день — 10 годин. Щоб витримувати відірваність від «великої землі», від сім'ї і друзів, треба мати неабияку силу волі. Плюс фізичне й психологічне навантаження в умовах підвищеного радіаційного фону. Для цього необхідне ще й добре здоров'я.

— Миколо Івановичу, якщо можна, розкажіть хоч коротко про себе і своїх колег.

—До роботи в Зоні працював редактором «Калининградского комсомольца». Був звільнений за критику. Кореспондент Юрій Дронжкевич кілька років плавав на китобійній флотилії «Советская Украина», редагував газету «Китобой Украины». Фотокореспондент Володимир Савран — колишній підводник, багато років жив на Півночі. Віталій Романов, Саша Колот, Валерій Кузенков, Віктор Капуста, Микола Петриченко, Любов Дем'яненко, Тамара Сахновська працювали раніше в обласних і республіканських виданнях. Люди бувалі, працювати цікаво. Грошова премія і Почесна грамота колективу редакції від Київської обласної організації Спілки журналістів теж свідчать про те, що наша газета — об'єктивне видання. Хто хоче пересвідчитися в цьому, надсилайте аргументовані статті, і ми їх надрукуємо.

Розмову вів Микола ХРІЄНКО.

На знімку: колектив газети «Вестник Чернобыля».

Фото автора.

Чорнобиль.

Сенсація

1. ЛЬОДОВІ ДРОВА

Подзвонили й сказали: «Є чоловік, котрий має проект цілком суверенної безатомної української енергетики!» І ми зустрілися з професором, доктором технічних наук О. КЛИМЕНКОМ, головним науковим співробітником Відділення наукової інформації АН УРСР. Він почав так:

— 1989 року світ облетіло, що англієць С. Понс і американець М. Флейшман знайшли екологічно безпечне й просте вирішення енергетичної проблеми, розробивши технологію низькотемпературного термоядерного синтезу. Сотні лабораторій, від Лос-Аламоса до Пекіна й Києва, узялись за перевірку. За рік стало ясно: Понс і Флейшман зробили помилку з хімічної кінетики й термодинаміки, отже, ця технологія нереальна. А жаль!.. Того ж року «Наукова думка» випустила мою книгу «Клатрати». Такої сенсації вона не викликала, хоч була присвячена тій же проблемі — забезпечення світу екологічно безпечною енергією десь до 2070 року, коли в практику ввійде високотемпературна термоядерна енергетика.

— Клатрати якраз і є сенсаційне паливо, здатне замінити АЕС, нафту, вугілля?

— Самі по собі клатрати не сенсація, це сполуки газів з водою або «гарячий лід», що часом забиває газопровідні труби. Але тут є одна вселенська проблема, згадаю її, щоб ви уявили масштаб того, про що мова. Хімічний склад атмосфери Землі за останні 3—4 мільярди літ практично незмінний. Концентрація двоокису вуглецю в нашій атмосфері всього три сотих процента, а на Марсі й Венері — до 97 процентів, і від цього ж залежить і температура. Що підтримує постійну концентрацію двоокису вуглецю та інших газів в атмосфері, що не дає пришвидшити оранжерейний ефект, після якого Сахара може перескочити у Європу? Який тут механізм? Моя концепція така: вода у земній корі на глибині 8—12 кілометрів під тиском 800—1200 атмосфер розчиняє більшість газів. Це перший бар'єр на їхньому шляху. А на глибинах 0,2—2,5 кілометра, при температурах до 40 градусів, вода з газами утворює клатрати, гарячий лід. Це своєрідна «шапка» або «дах», крізь який вільні гази нагору не проникають. А тепер — увага! 17-й газовий конгрес 1988 року затвердив: кількість вуглеводневих вільних природних газів на Землі — 104 трильйони кубометрів. А наші та американські геологи вважають, що тих же газів у вигляді клатратів на планеті в 100, у 1000 разів більше. Така кількість клатратів дозволяє поставити питання про можливість на найближчі 50—80 років відмовитися від атомної енергетики.

— Але ж, руйнуючи клатратний «дах», ми пришвидшимо оранжерейний ефект...

— Ні, бо сам механізм затримки газу включає в себе утворення клатрату. Тобто «дах» самовідновлюється, саморемонтується, навіть якщо його поламає землетрус. Коли вже зайшла мова про катастрофи. — Бермудський трикутник також має клатратну природу. Річ у тім, що клатрати є на дні всіх океанів. Руйнуючись, ці древні уми... вони виділяють вільний газ, утворюючи ніби колодязі з газованою водою, яка не тримає ні корабля, ні плавця... Але — до діла. Академік М. Черський, професор В. Царьов та інші стверджують, що на північному узбережжі Чорного та Азовського морів є родовища клатратів вуглеводнів. Клатрати є у «покришах» — газонепроникних оболонках виробленних газових родовищ неглибокого залягання — Дашава, Опари.

— Як же добувається газ із клатратів?

— Так само, як «важка нафта», методом підігріву пласта. Кількість тепла, яке необхідно підвести під клатратне родовище для розкладання клатрату, становить 10—12 відсотків від тепла спалювання здобутого газу. Ця технологія мусить пройти експериментальну перевірку, це коштуватиме 50—150 мільйонів карбованців. Між іншим, американці за останні чотири роки зробили дуже багато для розвідки своїх родовищ на Алясці, у Берінговій затоці, а також на тихоокеанському узбережжі від Гватемали до Перу, по берегах Мексіканської затоки, в багатьох інших місцях. Клатрати є також у більшості регіонів Північного й Центрального Сибіру.

—Значить, справа вимагає часу й грошей. Але, знаючи, що можливість є, не терпиться нею скористатися...

(Закінчення в наступному номері)

Віталій ЖЕЖЕРА.

Знай наших!

ГОЛУБИЙ ЕКРАН БІЛОЇ ЦЕРКВИ

На тлі інформаційної блокади декотрих республік та енергонестачі в окремих регіонах, Біла Церква має вельми пристойний вигляд. Тут налагодили випуск дев'яти газет, п'ять з яких почали виходити в світ нещодавно. Не відчувають інформаційного голоду й телеглядачі: до вже діючих двох кабельних студій приєдналася міська студія телебачення. Вона працюватиме на дванадцятому каналі з 7-ї до 8-ї години ранку та під час перерв на першій всесоюзній програмі. Студію «Рось» виплекав інженер-ретранслятор В. Соловйов, котрий домагався виходу в ефір упродовж кількох років. І ось, дякуючи йому, Біла Церква стала першим на Україні містом обласного підпорядкування, якому Міністерство зв'язку республіки дало «добро» на власний телецентр.

Анатолій ВЛАСЕНКО, журналіст.

Спорт

З ПОТОКУ ПОВІДОМ...

ЛОНДОН. Капітан англійського футбольного клубу «Ліверпуль» Тоні Адамс, який нещодавно вийшов з в'язниці, включений до складу національної команди, яка має зустрітися на стадіоні «Уемблі» із збірною Ірландії.

Адамса було ув'язнено на вісім тижнів за керування автомобілем у нетверезому стані.

РИМ. Президент італійського клубу «Мілан» Сільвіо Берлусконі вибачився за неспортивну поведінку гравців своєї команди під час чвертьфінального матчу за Кубок чемпіонів з французьким «Олімпіком» (Марсель), повідомляє агентство Франс Пресс.

Футболісти «Мілана» відмовилися продовжувати зустріч після того, як на останній хвилині другого тайму пропустили м'яч у свої ворота. Суддя матчу був змушений, прочекавши гравців італійської команди 15 хвилин, дати фінальний свисток.

Берлусконі також повідомив, що його клуб не подаватиме протесту через недостатнє ос... вітлення і пога... я порядку на ...

БЕРЛІН. Чет... ких зазнали т... чись вгамува... які розпере... чвертьфінально... бок європейсь... між футболь... «Динамо» (Дре... на звезда» (Бел... ляє агентство А...

За словами о... ставника поліці... тувалися за пр... зованих угрупо... ників порядку ...

Член муніци... Хапель заявив, ... винна ретельно... цю справу і з'... зв'язані «футбо... з розпущеною ... на Німеччини с... секретною служ...

ЦЮРІХ. У ... УЄФА відбуло... ня півфінальних ... євротурнірів. Су... ковського «Сп... «Олімпік» (Мар... перший матч у ... ня.

Навколомистецькі новини

ПРЕМ'ЄРА ЧЕРЕЗ СТОЛІТТЯ

Донецький російський академічний театр опери і балету виступив на підтримку українського мистецтва. Тут поставлено оперу М. Аркаса «Катерина». Вона вперше побачила світ понад сто років тому й протягом п'яти сезонів мандрувала з тріумфом від Москви до Варшави, від Петербурга до Маріуполя. Але потім про музичний шедевр «забули», оскільки Аркас потрапив до списку українських буржуазних націоналістів, передусім як автор перевиданої лише торік «Історії України-Русі». Для нової постановки опери запрошено народного артиста УРСР Ю. Чайку. Пр... кала значний і... чів і фахівців. ... бачення зробив... запис твору, ... імпресаріо гово... ливі зарубіжні... лективу. Театр... виступити тако... областях респу... ківщині М. Ар...

Юрій ... власний ... «Голосу Укр...

«...І СКАЗАВ Б...»

Так називається нова вистава Київського Молодіжного театру, поставлена Валерієм Більченком за п'єсами О. Шипенка. Вистава продовжує тему, започатковану режисером ще в «Археології», поставленій позаторік і з превеликим успіхом показаній у таких значних театральних центрах як Львів, Москва, Ленінград. Правда, обидві вистави абсолютно не схожі одна на одну. «...І сказав Б...» грають актори А. Бурлюк; А. Петров, В. Авдєєнко, В. Сова. Я. Чорненький та інші.

Христофор ГРУША.

На фото Михайла САЧКА: актор Ярослав Чорненький перед виходом на сцену.

Пригода

ПОЄДИНОК НА ПАЛУБІ

...Тієї ночі турбохід «Леонид Собинов», здійснюючи круїзний рейс по Кримсько-кавказькій лінії, пришвартувався біля одного з причалів. Була вже друга година ночі, більшість пасажирів відпочивала, тільки дехто затримався в барі. Вже час було й закриватися, та один з підпилих усе вимагав у бармена спиртного. Коли ж той категорично відмовив, посипалися лайки, погрози. Старший сержант міліції Сергій Атаман спробував було заспокоїти бешкетника, але той розійшовся не на жарт. На пропозицію міліціонера вийти — погодився. Звідки С. Атаману було знати, що та згода грунтувалася на досить-таки «вагомому аргументі»?

Як тільки вони опинилися один на один на палубі, пасажир вихопив пістолета й почав вигукувати нові образи та погрози. Сергій миттєво застосував прийоми рукопашного бою. Обеззброївши злочинця, привів його в службову каюту. Тут і побачив, що «браунінг» було знято із запобіжника, а патрон заслано до патронника.

Пізніше виявилося, що мав старший сержант справу із закоренілим зл... гом Анохіним, ... 27 років мав ч... сті — за краді... ня наркотиків ... арешту на пал... Собинова» ств... пістолет та ... нього знайшов... в подорож узяв... дорони. Можливо... почалося, з'ясу... лася зброя, з ... ми подорожува... морем?

Сергій Атама... зі вести мову ... кому моря» не л... не менше пробл... ліції, яка прац... небезпека чату...

Георгій В... власний к... «Голосу У... Одеса.

РІ
А

...«Українців». ...мене й за... книги у ...вали бензи... Гріший, ...від полою ...ю не місце ...т не лише ...старовин... колекція па... ...пласт істо... ...ний широ... ...дівтиме... ...психоло... ...всіх керів... ...них заво... ...кнеться. ...у Запоріж... ...«кімна... бібліоте... ...гла б роз... ...з таких ...хочемо, аби ...ченим по...

...АЛЮТА, ...ТЕРОВОЇ.

...рюють ха... ...зловживан... «подарова... ...представ... ...тажився в ...10 тоннами ...за 2 тисячі ...лаштуван... ...кооператив ...Бахмачі ста... ...ьмлюючись ...справами, ...затриманi! ...обітну пла... ...ати. І все ...

...юють свої ...ники турбо... ...тво: хабарі ...їхні не... ...на одер... ...будматерія... ...ушники, а ...теми? Мож... ...ї систе... якщо ...нормою ...зків.

...ЛЕНКО, ...спондент ...».

...ЕДЬКА.

...ОНІ

...годин. Щоб
...рваність від
... від сім'ї і
...ти неабияку
...с фізичне й
...антаження в
...еного радіа-
...ля цього не-
...бре здоров'я.
...ановичу, як-
...жіть хоч ко-
... і своїх ко-

...в Зоні пра-
...м «Калинин-
...мольца». Був
...критику. Ко-
...й Дронжке-
...в плавав на
...лії ... вет-
...редак... в га-
... Украины».
... Володи-
...колишній під-
...оків жив на
...й Романов,
...ерій Кузен-
...ста, Микола
...бов Дем'я-
... Сахновська
...ше в облас-
...нських ви-
...валі, працю-
...шова премія
...а коле... ву
...иївсько... б-
...ції Спілки
...свідчать про
...та — об'єк-
...Хто хоче пе-
...ьому, надси-
...ані статті, і
...

...змову вів
...КРІЄНКО.
...лек... азе-
...нобилем».

...о автора.

...люється, са-
... навіть як-
... землетрус.
...а мова про
...Бермудський
...к має кла-
... Річ у тім,
...на дні всіх
...нись ... чев-
... вид... оть
...рюючи ніби
...аною водою,
...є ні ко-
...я... Але —
...к М. Черсь-
... Царьов та
..., що на пів-
...жі Чорного
...рів є родо-
... вуглеводнів.
... «покришах»
...их оболон-
... газових ро-
...го залягання
...и.
...ується газ

... як «важка
...м підігріву
... тепла, яке
...ти під кла-
... для розкла-
... становить
... від тепла
...бутого газу.
...усить пройти
... перевірку,
...е 50—150
...ванців. Між
...ці за остан-
...робили дуже
...ки своїх ро-
..., у Берінго-
...ож на тихо-
...бережжі від
...ру, по бере-
...ої затоки, в
...ісцях. Кла-
... у більшості
...ого й Цент-

...права вима-
...й. Але, зна-
...вість є, не
...ористатися...
... наступному
...
...КЕЖЕРА.

Знай наших!

ГОЛУБИЙ ЕКРАН БІЛОЇ ЦЕРКВИ

На тлі інформаційної блокади декотрих республік та енергонестачі в окремих регіонах, Біла Церква має вельми пристойний вигляд. Тут налагодили випуск дев'яти газет, п'ять з яких почали виходити в світ нещодавно. Не відчувають інформаційного голоду й телеглядачі: до вже діючих двох кабельних студій приєдналася міська студія телебачення. Вона працюватиме на дванадцятому каналі з 7-ї до 8-ї години ранку та під час перерв на першій всесоюзній програмі. Студію «Рось» виплекав інженер-ретранслятор В. Соловйов, котрий домагався виходу в ефір упродовж кількох років. І ось, дякуючи йому, Біла Церква стала першим на Україні містом обласного підпорядкування, якому Міністерство зв'язку республіки дало «добро» на власний телецентр.

Анатолій ВЛАСЕНКО,
журналіст.

Спорт

З ПОТОКУ ПОВІДОМЛЕНЬ

ЛОНДОН. Капітан англійського футбольного клубу «Ліверпуль» Тоні Адамс, який нещодавно вийшов з в'язниці, включений до складу національної команди, яка має зустрітися на стадіоні «Уемблі» із збірною Ірландії.

Адамса було ув'язнено на вісім тижнів за керування автомобілем у нетверезому стані.

РИМ. Президент італійського клубу «Мілан» Сільвіо Берлусконі вибачився за неспортивну поведінку гравців своєї команди під час чвертьфінального матчу за Кубок чемпіонів з французьким «Олімпіком» (Марсель), повідомляє агентство Франс Пресс.

Футболісти «Мілана» відмовилися продовжувати зустріч після того, як на останній хвилині другого тайму пропустили м'яч у свої ворота. Суддя матчу був змушений, прочекавши гравців італійської команди 15 хвилин, дати фінальний свисток.

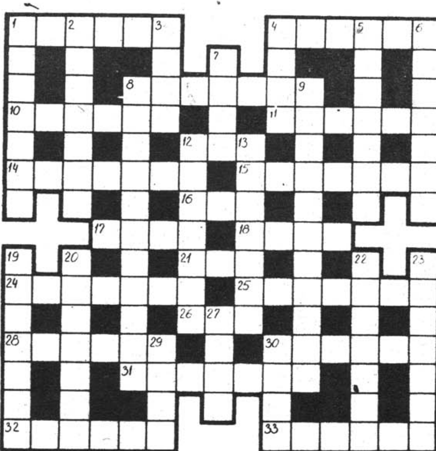
Берлусконі також повідомив, що його клуб не подаватиме протесту через недостатнє освітлення і погане забезпечення порядку на стадіоні.

БЕРЛІН. Четверо поліцейських зазнали травм, намагаючись вгамувати хуліганів, які розперезалися після чвертьфінального матчу за Кубок європейських чемпіонів між футбольними клубами «Динамо» (Дрезден) і «Црвена звезда» (Бєлград), повідомляє агентство АП.

За словами офіційного представника поліції, хулігани згуртувалися за принципом воєнізованих угруповань. 44 порушників порядку заарештовано.

Член муніципалітету Дітер Хапель заявив, що поліція повинна ретельно розслідувати цю справу і з'ясувати, чи не зв'язані «футбольні хулігани» з розпущеною після об'єднання Німеччини східнонімецькою секретною службою ШТАЗІ?

ЦЮРІХ. У штаб-квартирі УЄФА відбулося жеребкування півфінальних пар клубних євротурнірів. Суперником московського «Спартака» буде «Олімпік» (Марсель, Франція), перший матч у Москві 10 квітня.

КРОСВОРД

ПО ГОРИЗОНТАЛІ: 1. Ясна, лагідна погода. 4. Олімпійський чемпіон, уродженець міста Самбір. 8. Випускник Глухівської співацької школи, соліст придворної капели в Петербурзі, родоначальник нотного друку в Росії. 10. Французький письменник, автор роману «Бланш, або Забуття». 11. Хижий птах. 12. Один з двох братів-близнюків, яких вигодувала вовчиця. 14. Ліс, у якому переважає дуб. 15. Мала планета. 16. Шахова ситуація. 17. Стіжок із 60 снопів. 18. Один з «Трьох мушкетерів». 21. Англійська міра довжини. 24. Вірменський художник, який ілюстрував книгу українських народних пісень. 25. Давня тканина. 26. Лікарська рослина. 28. Алфавіт. 30. Кіноактор, сподвижник О. Довженка. 31. Троїста згода — блок Англії, Франції та Росії. 32. Радіопристрій. 33. Ліщинова рослина.

ПО ВЕРТИКАЛІ: 1. Прізвище, яке взяв собі герой поеми Т. Шевченка «Гайдамаки». 2. Місто, назва якого означає «понеділок». 3. Бог у єгипетській релігії. 4. Верх церковної споруди. 5. Частина бойового шолома. 6. Тропічна рослина. 7. Автор сатиричної трилогії «Тартарен Тарасконський». 8. Загадка на кмітливість. 9. Персонаж романа О. Гончара «Прапороносці». 12. Індійський епос. 13. Учасник кориди. 19. Журнал. 20. Одержувач листа. 22. Ізумруд. 23. Турецький державний діяч, ініціатор договору про дружбу і братерство з УРСР. 27. Тварина роду комахоїдних. 29. Дочка Ярослава Мудрого, королева Франції. 30. Зразок гірської породи.

Відповіді до кросворда, надрукованого 19 березня

ПО ГОРИЗОНТАЛІ: 5. Голота. 8. Ізотоп. 9. Хорс. 10. «Рожі». 11. Хорда. 13. Зміна. 15. Портрет. 17. Закупи. 18 Дядина. 19. «Основа». 20. «Милана». 24. Чересло. 25. Йориш. 27. Сиваш. 28. Кран. 29. Риби. 30. Осьмак. 31. Купава.

ПО ВЕРТИКАЛІ: 1. Чорногуз. 2. Стеха. 3. Узвіз. 4. Полонина. 6. «Косарі». 7. Курорт. 12. Драконіди. 14. «Музиканти». 15. Попович. 16. Трясило. 19. Осмомисл. 21. Астахова. 22. Бринза. 23. Острог. 26. Шквал. 27. Силур.

Навколомистецькі новини

ПРЕМ'ЄРА ЧЕРЕЗ СТОЛІТТЯ

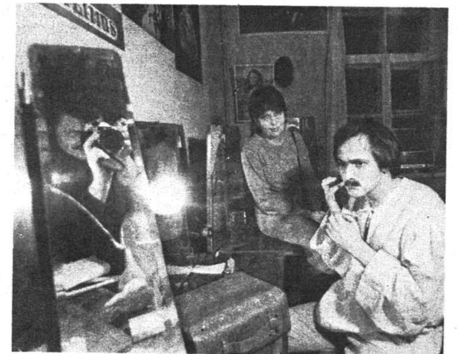
Донецький російський академічний театр опери і балету виступив на підтримку українського мистецтва. Тут поставлено оперу М. Аркаса «Катерина». Вона вперше побачила світ понад сто років тому й протягом п'яти сезонів мандрувала з тріумфом від Москви до Варшави, від Петербурга до Маріуполя. Але потім про музичний шедевр «забули», оскільки Аркас потрапив до списку українських буржуазних націоналістів, передусім як автор перевиданої лише торік «Історії України-Русі». Для нової постановки опери запрошено народного артиста УРСР Ю. Чайку. Прем'єра викликала значний інтерес глядачів і фахівців. Місцеве телебачення зробило фондовий запис твору, а канадський імпресаріо говорив про можливі зарубіжні гастролі колективу. Театр має на меті виступити також у південних областях республіки, на батьківщині М. Аркаса.

Юрій ДОЦЕНКО,
власний кореспондент
«Голосу України».

«...І СКАЗАВ Б...»

Так називається нова вистава Київського Молодіжного театру, поставлена Валерієм Більченком за п'єсами О. Шипенка. Вистава продовжує тему, започатковану цим режисером ще в «Археології», поставленій позаторік і з превеликим успіхом показаній у таких значних театральних центрах як Львів, Москва, Ленінград. Правда, обидві вистави абсолютно не схожі одна на одну. «...І сказав Б...» грають актори А. Бурлюк, А. Петров, В. Авдеєнко, В. Сова, Я. Чорненький та інші.

Христофор ГРУША.

На фото Михайла САЧКА:
актор Ярослав Чорненький перед виходом на сцену.

Скринька курйозів

ДІД-МАГНІТ

Так називають у Гірську Щорського району пенсіонера Василя Сергійовича Духновського. Він легко вгамовує біль одним порухом руки, це вже мало кого дивує. А от «магнітні дані» — інша річ. Якось хлопці на морському пляжі довго думали: куди сховати годинники, запальнички та інший металевий дріб'язок, адже у голого кишень нема! А дід Василь узяв усі ті речі й тримав на спині, скільки треба було. У молодості з ним і не таке траплялось. Тільки наблизиться до дівчини, щоб обійняти — а зачіска у неї й розпалася, усі заколки полетіли до парубка, мов рідні. Дівчата від таких сеансів були в захопленні. Та й зараз цікаво глянути, як на животі у чоловіка самі собою гостюють сокира й трикілограмова гиря або праска.

ДВОРОВИЙ РОМАН

У Держанівці Носівського району у домогосподарки Г. Постой живе собака Шарик. Він покохав курку, курка теж небайдужа, в усякім разі, згодилась перейти з курника на квартиру Шарика. Коли вона там знесеться, Шарик викочує яйце з будки й голосно кличе хазяйку — забирайте, мовляв.

Віктор БОЖОК.
Чернігівська область.

Пригода

ПОЄДИНОК НА ПАЛУБІ

...Тієї ночі турбохід «Леонид Собинов», здійснюючи круїзний рейс по Кримсько-кавказькій лінії, пришвартувався біля одного з причалів. Була вже друга година ночі, більшість пасажирів відпочивала, тільки дехто затримався в барі. Вже час було й закриватися, та один з підпилих усе вимагав у бармена спиртного. Коли ж той категорично відмовив, посипалися лайки, погрози. Старший сержант міліції Сергій Атаман спробував було заспокоїти бешкетника, але той розійшовся не на жарт. На пропозицію міліціонера вийти — погодився. Звідки С. Атаману було знати, що та згода грунтувалася на досить-таки «вагомому аргументі»?

Як тільки вони опинилися один на один на палубі, пасажир вихопив пістолета й почав вигукувати нові образи та погрози. Сергій миттєво застосував прийоми рукопашного бою. Обеззброївши злочинця, привів його в службову каюту. Тут і побачив, що «браунінг» було знято із запобіжника, а патрон заслано до патронника.

Пізніше виявилося, що мав старший сержант справу із закоренілим злочинцем Олегом Анохіним, який у свої 27 років мав чотири судимості — за крадіжку, зберігання наркотиків та інше. Після арешту на палубі «Леонида Собинова» стверджував, що пістолет та боєприпаси до нього знайшов випадково, а в подорож узяв для самооборони. Можливо, слідство, яке почалося, з'ясує, звідки взялася зброя, з якими намірами подорожував О. Анохін морем?

Сергій Атаман та його друзі вести мову про «романтику моря» не люблять: у них не менше проблем, ніж у міліції, яка працює в місті. І небезпека чатує теж.

Георгій ВОРОТНЮК,
власний кореспондент
«Голосу України».
Одеса.

ПОГОДА

Як повідомили нашому кореспонденту, 23 та 24 березня опадів на Україні не передбачається. Лише у північних областях 24 березня місцями невеликий дощ. Вітер південний та південно-східний, 5—8 метрів за секунду. Вночі та вранці по республіці, крім західних областей, туман. Температура вдень 11—16 градусів, на Закарпатті до 19, у східних областях — 5—10 градусів тепла. Вночі по Україні 0—6 градусів тепла.

По Києву та області вдень 23 березня без опадів. Вітер південний, 5—8 метрів за секунду. Температура 11—16 градусів тепла.

ПРО РЕФОРМУ РОЗДРІБНИХ ЦІН І СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ

(Продовження. Початок на 3-й стор.).

Зазначені права реалізуються за рахунок і в межах коштів, що направляються на оплату праці відповідно до Законів СРСР «Про підприємства в СРСР», «Про податки з підприємств, об'єднань і організацій» і «Про Союзний бюджет на 1991 рік». При цьому базовий фонд оплати праці, що приймається для обчислення фонду споживання на 1991 рік, збільшується на розмір мінімального підвищення ставок і окладів, передбаченого пунктом 14 цієї постанови.

Підприємства, організації і установи, що фінансуються з бюджетів, реалізують ці права в межах коштів, виділених на зазначені цілі.

17. Встановити, що державні гарантії мінімальних рівнів оплати праці і порядок підвищення ставок та окладів, передбачені цією постановою, поширюються на працівників, які перебувають у трудових відносинах на умовах найму з підприємствами, організаціями і установами всіх форм власності.

18. Збільшити заробітну плату працівників провідних професій сфери освіти, охорони здоров'я і соціального забезпечення, культури і архівних установ, наблизивши її до рівня оплати праці працівників виробничих галузей.

Випереджаючу компенсацію у зв'язку з підвищенням цін виплачувати працівникам зазначених галузей (так само як і працівникам інших галузей) у вигляді спеціальних доплат до тарифних ставок і окладів у розмірі 60 карбованців на місяць по окремій відомості.

Державному комітету СРСР по праці і соціальних питаннях затвердити нові розміри тарифних ставок і окладів зазначеним категоріям працівників, маючи на увазі підвищити їх у середньому в 1,6—1,7 раза (з урахуванням заходів, передбачених пунктом 14 цієї постанови) проти встановлених раніше рішеннями уряду СРСР та інших органів за їх дорученням.

19. Уряди республік можуть підвищувати діючий граничний розмір заробітку (300 карбованців) для нарахування коефіцієнтів (районних, за роботу у високогірних, пустельних та безводних районах) і процентних надбавок до заробітної плати за безперервний стаж роботи у північних і східних регіонах країни на суму розміру гарантій підвищення доходів населення у зв'язку із зростанням цін, встановлюваних республіками.

СІМ'ЯМ З ДІТЬМИ

20. З метою збереження життєвого рівня сімей з дітьми збільшити діючі розміри соціальної допомоги таким сім'ям у середньому в 1,6—1,8 раза, а також ввести спеціальні компенсації на дітей віком до 16 років, які раніше не одержували допомоги, а на студентів і учнів, які не одержують стипендій, — віком до 18 років.

21. Вважати доцільним зберегти існуючий порядок обчислення розмірів соціальних виплат у процентному відношенні до встановленого розміру мінімальної заробітної плати. Надалі до затвердження нового рівня мінімальної заробітної плати встановити такі державні гарантії мінімальних розмірів діючої допомоги сім'ям, які мають дітей:

а) 250 карбованців — одноразової допомоги при народженні кожної дитини;

б) 110 карбованців — щомісячної допомоги:

по догляду за дитиною до досягнення нею віку півтора року працюючим матерям, які мають річний стаж роботи (жінкам, які не досягли 18 років, — незалежно від стажу), а також матерям, які навчаються з відривом від виробництва. При народженні двох та більше дітей допомога виплачується на кожну дитину;

на дітей військовослужбовців строкової служби;

на дітей, які перебувають під опікою (піклуванням);

на дітей одиноким матерям (вдовам, вдівцям) з колишніх вихованців дитячих будинків (шкіл-інтернатів);

на дітей віком до 16 років, інфікованих вірусом імунодефіциту людини або хворих на СНІД;

в) 90 карбованців — щомісячної допомоги:

одиноким матерям, які мають дітей віком від 6 до 16 років (студентів і учнів, які не одержують стипендію, — до 18 років);

на дітей віком від 6 до 18 років, батьки яких ухиляються від сплати аліментів, або в інших випадках, передбачених законодавством, коли стягнення аліментів неможливе;

г) 80 карбованців — щомісячної допомоги:

по догляду за дитиною до досягнення нею віку півтора року працюючим жінкам, які не мають річного стажу роботи, і непрацюючим жінкам. При народженні двох та більше дітей допомога виплачується на кожну дитину;

на дітей віком від півтора до 6 років. При цьому збільшити у два рази межу сукупного доходу на члена сім'ї, що дає право на допомогу, встановивши його у чотирикратному розмірі мінімальної заробітної плати;

одиноким матерям, які мають дітей віком до 6 років;

на дітей віком до 6 років, батьки яких ухиляються від сплати аліментів, або в інших випадках, передбачених законодавством, коли стягнення аліментів неможливе.

22. Встановити щомісячні виплати на дітей, які не одержують допомоги і пенсій за діючою системою соціального забезпечення, в розмірі 40 карбованців на дітей віком до 16 років (студентів і учнів, які не одержують стипендії, — до 18 років).

23. Ввести компенсаційні виплати сім'ям з неповнолітніми дітьми у зв'язку з істотним подорожчанням товарів дитячого асортименту у таких розмірах з розрахунку на рік:

для дітей віком до 6 років — не менше 200 карбованців;

для дітей віком від 6 до 13 років — не менше 240 карбованців;

для дітей віком від 13 до 18 років — не менше 280 карбованців.

Рекомендувати виплату зазначеної компенсації проводити щоквартально рівними частками.

24. Виплата компенсацій, встановлених пунктами 21, 22 і 23 цієї постанови, провадиться за місцем основної роботи матері, а в разі, якщо мати не працює, — за місцем основної роботи батька або осіб, які замінюють батьків. В інших випадках компенсації виплачуються в органах соціального забезпечення за місцем проживання батьків з дитиною або осіб, які замінюють батьків.

Виплати, встановлені в пунктах 22 і 23 цієї постанови, проводити сім'ям з дітьми, чий сукупний доход на члена сім'ї не перевищує чотирикратного розміру мінімальної заробітної плати.

Виплата належних допомоги і компенсацій провадиться одночасно.

Виплати провадяться за рахунок коштів:

а) Пенсійного фонду:

щомісячної допомоги по догляду за дитиною до досягнення нею віку півтора року і допомоги на дітей від півтора до 6 років;

допомоги на дітей військовослужбовців строкової служби;

допомоги на дітей віком до 16 років, інфікованих вірусом імунодефіциту людини або хворих на СНІД;

б) Фонду соціального страхування — одноразової допомоги при народженні кожної дитини;

в) республіканських бюджетів:

щомісячної допомоги на дітей одиноким матерям (вдовам, вдівцям) з числа колишніх вихованців дитячих будинків (шкіл-інтернатів); одиноким матерям, які мають дітей віком від 6 до 16 років (студентів і учнів, які не одержують стипендії, — до 18 років) і які мають дітей віком до 6 років;

щомісячних виплат на дітей, які не одержують допомоги і пенсій за діючою системою соціального забезпечення;

виплат сім'ям з неповнолітніми дітьми у зв'язку з істотним подорожчанням товарів дитячого асортименту;

г) місцевих бюджетів — щомісячної допомоги на дітей, які перебувають під опікою (піклуванням). Виплата провадиться органами народної освіти.

Виплата допомоги на дітей, батьки яких ухиляються від сплати аліментів, або в інших випадках, передбачених законодавством, коли стягнення аліментів неможливе, провадиться за рахунок коштів для виплати тимчасової допомоги на неповнолітніх дітей.

СТУДЕНТСЬКІЙ І УЧНІВСЬКІЙ МОЛОДІ

25. Як компенсацію зростання роздрібних цін підвищити розміри стипендій студентам вищих, учням середніх спеціальних і професійно-технічних навчальних закладів, зберігши при цьому абсолютні розміри надбавок за успіхи в навчанні, що виплачуються до стипендії, встановленої відповідно до постанови Ради Міністрів СРСР, ВЦРПС і ЦК ВЛКСМ від 7 квітня 1990 р. № 330.

Встановити стипендії у вищих навчальних закладах:

встигаючим студентам у розмірі 120 карбованців на місяць, у тому числі тим, які мають тільки добрі, а також тільки добрі і відмінні оцінки, — 135 карбованців, а тільки відмінні оцінки — 150 карбованців на місяць;

студентам з числа дітей-сиріт і дітей, які залишились без опікування батьків, у розмірі 160 карбованців на місяць, у тому числі студентам, які мають тільки добрі, а також тільки добрі і відмінні оцінки, — 185 карбованців, а тільки відмінні оцінки, — 210 карбованців на місяць;

студентам з числа дітей-сиріт і дітей, які залишились без опікування батьків і які перебувають на державному забезпеченні, в розмірі 100 карбованців на місяць, у тому числі студентам, які мають тільки добрі, а також тільки добрі і відмінні оцінки, — 115 карбованців, а тільки відмінні оцінки, — 130 карбованців на місяць;

студентам, які перебувають відповідно до рішень уряду СРСР на повному державному забезпеченні, в розмірі 50 карбованців на місяць, у тому числі студентам, які мають тільки добрі, а також тільки добрі і відмінні оцінки, — 65 карбованців, а тільки відмінні оцінки, — 80 карбованців на місяць;

студентам з числа колишніх військовослужбовців, що стали інвалідами внаслідок поранення, контузії, каліцтва чи захворювання, які вони дістали при виконанні інтернаціонального обов'язку, в розмірі 180 карбованців на місяць, у тому числі студентам, які мають тільки добрі, а також тільки добрі і відмінні оцінки, — 195 карбованців, а тільки відмінні оцінки, — 210 карбованців на місяць;

учням підготовчих відділень у розмірі 80 карбованців на місяць;

надбавки до стипендій студентам, які проходять військову підготовку у вищих навчальних закладах за програмою офіцерів запасу, виплачуються, виходячи з розмірів стипендій, встановлених постановою Ради Міністрів СРСР, ВЦРПС і ЦК ВЛКСМ від 7 квітня 1990 р. № 330.

Встановити стипендії в середніх спеціальних навчальних закладах:

устигаючим учням у розмірі 100 карбованців на місяць, у тому числі учням, які мають тільки добрі, а також тільки добрі і відмінні оцінки, — 110 карбованців, а тільки відмінні оцінки, — 125 карбованців на місяць;

учням з числа дітей-сиріт і дітей, які залишилися без опікування батьків, у розмірі 160 карбованців на місяць, у тому числі учням, які мають тільки добрі, а також тільки добрі і відмінні оцінки, — 185 карбованців, а тільки відмінні оцінки, — 210 карбованців на місяць;

учням з числа дітей-сиріт і дітей, які залишилися без опікування батьків і перебувають на державному забезпеченні, у розмірі 80 карбованців на місяць, у тому числі учням, які мають тільки добрі, а також тільки добрі і відмінні оцінки, — 90 карбованців, а тільки відмінні оцінки, — 105 карбованців на місяць;

учням, які перебувають відповідно до рішень уряду СРСР на повному державному забезпеченні, в розмірі 40 карбованців на місяць, у тому числі учням, які мають тільки добрі, а також тільки добрі і відмінні оцінки, — 50 карбованців, а тільки відмінні оцінки, — 65 карбованців на місяць;

учням з числа колишніх військовослужбовців, які стали інвалідами внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних при виконанні інтернаціонального обов'язку, у розмірі 180 карбованців на місяць, у тому числі учням, які мають тільки добрі, а також тільки добрі і відмінні оцінки, — 195 карбованців, а тільки відмінні оцінки, — 210 карбованців на місяць.

Встановити стипендії у професійно-технічних навчальних закладах:

устигаючим учням всіх типів професійно-технічних навчальних закладів (крім тих, яких готують до роботи у сільськогосподарському виробництві, водогосподарському будівництві і лісовому господарстві) з строком навчання не більше 10 місяців у розмірі 80 карбованців на місяць, у тому числі учням, які мають тільки добрі, а також тільки добрі і відмінні оцінки, — 90 карбованців, а тільки відмінні оцінки, — 100 карбованців на місяць, а учням з числа дітей військовослужбовців, які загинули, і осіб прирівнених до інвалідів Великої Вітчизняної війни I і II груп, у розмірі 90 карбованців на місяць, у тому числі учням, які мають тільки добрі, а також тільки добрі і відмінні оцінки, — 100 карбованців, а тільки відмінні оцінки, — 110 карбованців на місяць;

устигаючим учням всіх типів професійно-технічних навчальних закладів з строком навчання не менше 10 місяців, які відповідно до рішень уряду СРСР забезпечуються обмундируванням і харчуванням у розмірі 40 карбованців на місяць, у тому числі учням, які мають тільки добрі, а також тільки добрі і відмінні оцінки, — 45 карбованців на місяць, а тільки відмінні оцінки, — 50 карбованців на місяць; учням з числа сімейних у розмірі 50 карбованців на місяць, у тому числі учням, які мають тільки добрі, а також тільки добрі і відмінні оцінки, — 55 карбованців, а тільки відмінні оцінки, — 60 карбованців на місяць; учням з числа дітей військовослужбовців, які загинули, і осіб прирівнених до інвалідів Великої Вітчизняної війни I і II груп, у розмірі 60 карбованців на місяць, у тому числі учням, які мають тільки добрі, а також тільки добрі і відмінні оцінки, — 70 карбованців, а тільки відмінні оцінки, — 85 карбованців на місяць; учням з числа сімейних — в розмірі 70 карбованців на місяць, у тому числі учням, які мають тільки добрі, а також тільки добрі і відмінні оцінки, — 80 карбованців, а тільки відмінні оцінки, — 95 карбованців на місяць.

Учням з числа дітей-сиріт і дітей, які залишилися без опікування батьків, які перебувають на державному забезпеченні, в розмірі 80 карбованців на місяць, у тому числі учням, які мають тільки добрі, а також тільки добрі і відмінні оцінки, — 90 карбованців, а тільки відмінні оцінки, — 105 карбованців на місяць.

Підвищити діючі розміри стипендій аспірантам і докторантам на 60 карбованців на місяць.

(Продовження на 7-й стор.).

ПРО РЕФОРМУ РОЗДРІБНИХ ЦІН І СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ

(Закінчення. Початок на 3-й і 6-й стор.).

Встановити, що учнівській і студентській молоді, яка одержує стипендії, нові розміри яких не визначені цією постановою, виплачується компенсація: у вищих учбових закладах — 60 карбованців на місяць і в середніх спеціальних учбових закладах — 55 карбованців на місяць. Державному комітету СРСР по народній освіті, Державному комітету СРСР по праці і соціальних питаннях спільно з Міністерством фінансів СРСР підготувати і в місячний строк подати в Кабінет міністрів СРСР пропозиції про розміри стипендій зазначеній категорії молоді.

ПЕНСІОНЕРАМ, ІНВАЛІДАМ І ЧЛЕНАМ СІМЕЙ, ЯКІ ВТРАТИЛИ ГОДУВАЛЬНИКА

26. Для компенсації зростання цін підвищити непрацюючим пенсіонерам пенсії по старості, за вислугу років, по інвалідності, в разі втрати годувальника, соціальні пенсії, а також надбавки на непрацездатних членів сім'ї, які перебувають на утриманні непрацюючих пенсіонерів і не одержують компенсацій на інших підставах, на 65 карбованців на місяць.

Дітям — круглим сиротам збільшити пенсії в разі втрати годувальника у двократному розмірі зазначеного підвищення.

Компенсаційні виплати у зв'язку з реформою роздрібних цін працюючим пенсіонерам проводити в порядку, встановленому для робітників і службовців.

Державному комітету СРСР по праці і соціальних питаннях, Міністерству фінансів СРСР з участю Загальної Конфедерації профспілок СРСР, Міністерства оборони СРСР, Міністерства внутрішніх справ СРСР і Комітету державної безпеки СРСР у місячний строк подати пропозиції про порядок обчислення середньомісячного заробітку для призначення пенсії у зв'язку із збільшенням тарифних ставок і посадових окладів, пов'язаним з компенсацією підвищення роздрібних цін, а також про порядок обчислення пенсій військовослужбовцям і особам рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ з урахуванням запровадження компенсаційних виплат.

27. Урядам республік розглянути питання про розміри і порядок компенсації за рахунок коштів республіканських бюджетів витрат, що стосуються реалізації соціально-побутових пільг, у тому числі щодо придбання транспортних засобів, встановлених діючим законодавством інвалідам, а також капітального ремонту транспортних засобів ветеранам війни і праці, іншим категоріям громадян, а також про порядок пов'язаних з цим розрахунків між відповідними органами (організаціями).

28. Рекомендувати урядам республік і місцевим Радам народних депутатів доповнювати грошові компенсації малозабезпеченим верствам населення різними видами соціальної допомоги (у тому числі натуральної) — наданням пільг при оподаткуванні, наданні комунальних і соціальних послуг, виділенням земельних ділянок, садових будиночків на пільгових умовах, видачею наборів продовольчих і промислових товарів першої необхідності особливо для дітей, інвалідів, пенсіонерів та інших соціально незахищених верств населення з частковою компенсацією їх вартості або безплатно, оплатою рахунків за ліки і товари спеціального призначення для інвалідів і престарілих, безплатним харчуванням, наданням пільг за користування міським і приміським транспортом та іншими видами допомоги.

ВІЙСЬКОВО-СЛУЖБОВЦЯМ

29. Збільшити з 1 травня 1991 р. розміри посадових окладів:

особам офіцерського складу, прапорщикам, мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби на 80 карбованців на місяць, рядовому і начальницькому складу органів внутрішніх справ — на 60 карбованців на місяць;

військовослужбовцям строкової служби, суворовцям, нахімовцям, музикантським вихованцям і курсантам — на 20 карбованців на місяць, слухачам військово-навчальних закладів, які не мають офіцерських звань, на 60 карбованців на місяць.

На період з дня підвищення державних роздрібних цін і до 1 травня 1991 р. цим особам провадиться виплата грошової компенсації виходячи із зазначених розмірів.

Військовим будівельникам компенсація виплачується в розмірі 60 карбованців на місяць.

30. Збільшити витрати на продовольче, речове, медичне та інші види матеріального забезпечення військовослужбовців, військових будівельників, рядового і начальницького складу, робітників і службовців, пенсіонерів Міністерства оборони СРСР, Міністерства внутрішніх справ СРСР, Комітету державної безпеки СРСР, залізничних військ і Військово-відбудовного управління Міністерства зв'язку СРСР у розмірах, що компенсували б підвищення цін на ці види матеріального забезпечення.

31. Ввести компенсаційні виплати непрацюючим дружинам військовослужбовців, рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ у віддалених гарнізонах і місцевостях, де відсутня можливість їх працевлаштування (порядок і умови віднесення військових частин, установ, органів внутрішніх справ до числа дислокованих у віддалених гарнізонах і місцевостях встановлюються Міністерством оборони СРСР, Міністерством внутрішніх справ СРСР і Комітетом державної безпеки СРСР за погодженням з Державним комітетом СРСР по праці і соціальних питаннях та Міністерством фінансів СРСР).

Компенсаційні виплати непрацюючим дружинам зазначених осіб провадяться в розмірі 60 карбованців на місяць за місцем служби чоловіка.

32. Компенсаційні виплати робітникам і службовцям, непрацюючим і працюючим пенсіонерам Міністерства оборони СРСР, Міністерства внутрішніх справ СРСР і Комітету державної безпеки СРСР провадяться в порядку і на умовах, встановлених для працівників народного господарства і пенсіонерів.

33. Підвищення грошового забезпечення військовослужбовцям, а також рядовому і начальницькому складу, заробітної плати робітникам і службовцям, пенсій непрацюючим пенсіонерам Міністерства оборони СРСР, Міністерства внутрішніх справ СРСР, Комітету державної безпеки СРСР, залізничних військ і Військово-відбудовного управління Міністерства зв'язку СРСР, виплати допомоги сім'ям з дітьми цих категорій провадяться в порядку і розмірах, встановлених цією постановою, з урахуванням рішень з цих питань, прийнятих республіканськими урядовими органами.

Міністерству фінансів СРСР спільно з зазначеними міністерствами і Комітетом визначити порядок, розмір та умови виплати компенсацій.

БЕЗРОБІТНИМ

34. Громадянам, які втратили роботу і заробіток (трудовий доход), зареєстрованим у державній службі зайнятості як особи, що шукають роботу, в період професійної підготовки, підвищення кваліфікації або перепідготовки на додаток до стипендії виплачується компенсація в розмірі 50 карбованців на місяць на весь період навчання.

Громадянам, визнаним у встановленому порядку безробітними, додатково до допомоги по безробіттю виплачується компенсація в розмірі 50 карбованців на місяць. Тривалість виплати компенсації встановлюється відповідно до статті 28 Основ законодавства Союзу РСР і республік про зайнятість населення.

ІНШІ КОМПЕНСАЦІЙНІ ЗАХОДИ

35. Міністерству фінансів СРСР спільно з Державним комітетом СРСР по народній освіті, Міністерством охорони здоров'я СРСР, Міністерством культури СРСР, іншими заінтересованими міністерствами і відомствами СРСР підвищити грошові норми витрат на харчування, придбання м'якого інвентаря і обмундирування, предметів культурно-побутового та господарського призначення і на навчальні цілі в лікарнях, поліклініках, дитячих дошкільних закладах, школах, дитячих будинках та інтернатах, будинках-інтернатах для престарілих і інвалідів та інших організаціях, які перебувають у союзному віданні. Забезпечити своєчасне фінансування цих установ і організацій відповідно до підвищених норм.

Рекомендувати урядам республік забезпечити своєчасне проведення аналогічної роботи для зазначених установ, які фінансуються з республіканських і місцевих бюджетів.

36. Збільшити тарифні ставки і посадові оклади особам, які утримуються у виправно-трудових установах, у розмірі не менш як на 60 карбованців на місяць. Із сум підвищення заробітної плати зазначених осіб не відраховуються кошти на часткове відшкодування витрат по утриманню цих установ.

37. Виходячи з того, що компенсаційні виплати населенню у зв'язку з підвищенням цін не повинні бути вилучені системою оподаткування доходів громадян і прибутку підприємств, Міністерству фінансів СРСР і Міністерству юстиції СРСР підготувати пропозиції про внесення змін до Закону СРСР «Про прибутковий податок з громадян СРСР, іноземних громадян та осіб без громадянства», до Закону СРСР «Про податки з підприємств, об'єднань та організацій» і постанови Верховної Ради СРСР «Про порядок введення в дію Закону СРСР «Про податки з підприємств, об'єднань та організацій», маючи на увазі підвищити розмір місячної заробітної плати та інших доходів громадян, що не підлягають оподаткуванню, до 160 карбованців включно і знизити розміри ставок прибуткового податку з доходів громадян, які перевищують 160 карбованців на місяць, застосовуючи при цьому прогресивну шкалу податків понад 13 процентів з доходу більше 1000 карбованців на місяць, замість раніше встановлених 700 карбованців; знизити ставки податку на прибуток з підприємств і організацій до 35 процентів, а також підвищити граничний рівень віднесеної на собівартість продукції середньомісячної заробітної плати працівників, зайнятих в основній діяльності підприємств, до 480 карбованців.

38. Взяти до відома, що Держбанком СРСР і Ощадним банком СРСР за погодженням з Кабінетом міністрів СРСР будуть здійснені заходи щодо компенсації за станом на 1 березня 1991 р. втрат власникам вкладів і сертифікатів, а Міністерством фінансів СРСР — власникам державних цінних паперів, розміщуваних серед населення, у зв'язку з одноразовим підвищенням роздрібних цін.

39. Встановити, що в районах і місцевостях, де застосовуються коефіцієнти до заробітної плати за проживання у важких природно-кліматичних умовах, нововстановлені і підвищені відповідно до цієї постанови стипендії та допомога, а також компенсації до пенсій, допомоги і стипендій виплачуються з урахуванням коефіцієнтів, застосовуваних для працівників невиробничих галузей.

40. Утворити єдиний союзно-республіканський фінансовий фонд соціальної підтримки населення за рахунок частини коштів, одержаних від підвищення роздрібних цін, для забезпечення встановлених мінімальних компенсаційних виплат населенню в усіх республіках, а також військовослужбовцям та іншим громадянам, які одержують доходи за рахунок коштів союзного бюджету.

Доручити Міністерству фінансів СРСР, Держплану СРСР, Державному комітетові СРСР по цінах і Державному комітетові СРСР по праці і соціальних питаннях спільно з урядами республік внести у двотижневий строк пропозиції про розміри і порядок утворення та витрачання коштів зазначеного фонду.

У зв'язку з підвищенням розмірів усіх видів пенсій і допомоги Міністерству фінансів СРСР спільно з Пенсійним фондом СРСР і Фондом соціального страхування СРСР визначити порядок відшкодування цим фондам додаткових затрат на виплату компенсацій.

41. Керуючись Угодою Союзу РСР і республік з питань реформи роздрібних цін і соціального захисту населення, урядам республік, виконкомам місцевих Рад народних депутатів при переоцінці товарів у зв'язку з введенням у дію нових державних роздрібних, регульованих і вільних цін та здійсненням заходів щодо компенсаційних виплат населенню забезпечити строге проведення в життя принципів реформи роздрібних цін і соціального захисту населення, своєчасно запобігати можливим зловживанням.

42. Оплату праці працівників установ банків і підприємств зв'язку, органів соціального забезпечення, які безпосередньо здійснюють розрахунки і видачу коштів на компенсації у зв'язку з реформою роздрібних цін, за роботу понад встановлену тривалість робочого часу і в святкові дні провадити відповідно до статей 40 і 41 Основ законодавства Союзу РСР і союзних республік про працю.

43. Державному комітетові СРСР по цінах і Державному комітетові СРСР по праці і соціальних питаннях спільно з Міністерством юстиції СРСР і Міністерством фінансів СРСР подати в місячний строк у Кабінет міністрів СРСР пропозиції про приведення рішень уряду СРСР у відповідність з цією постановою.

44. Державному комітетові СРСР по статистиці і Міністерству фінансів СРСР спільно з Державним комітетом СРСР по цінах із залученням Держбанку СРСР, Пенсійного фонду СРСР і Фонду соціального страхування СРСР у двотижневий строк розробити систему обліку і організувати збирання інформації про зміну виручки за товари і послуги у зв'язку з підвищенням роздрібних цін, доходів бюджету і компенсаційних виплат населенню.

Зобов'язати підприємства та установи незалежно від відомчої підпорядкованості і форм власності надавати необхідну інформацію понад встановлені форми статистичної звітності.

45. Державному комітетові СРСР по цінах, Державному комітетові СРСР по праці і соціальних питаннях, Держплану СРСР і Міністерству фінансів СРСР давати в необхідних випадках роз'яснення про порядок застосування цієї постанови.

46. Міністерству фінансів СРСР подати пропозиції щодо уточнення доходів і видатків союзного бюджету на 1991 рік та внесенню змін і доповнень до Закону СРСР «Про союзний бюджет на 1991 рік».

Прем'єр-міністр В. ПАВЛОВ.
Керуючий справами М. ШКАБАРДНЯ.

Наш прес-клуб

МУЗЕЙ ЧЕРЕВИКІВ «ПЕРШОЇ ЛЕДІ»

Через п'ять років після того як філіппінський уряд відкрив в Манілі музей, присвячений періоду правління Фердинанда та Імельди Маркос, в ньому побувало більше мільйона відвідувачів. Натовпи цікавих приходять сюди дивитися на колекцію із 1220 пар взуття, які належали колишній першій леді Філіппін.

Проте сьогодні, коли до п'ятої річниці відсторонення від влади Маркосів залишається не так уже й багато часу і Карасон Акіно віддіяє від закінчення терміну президентського мандата лише шістнадцять місяців, доля цього музею залишається не визначеною.

Музей займає велику площу Малаканчнського палацу — двоповерхової будови, зведеної у XVIII столітті для іспанських колоніальних властей. Його використовували американські губернатори до того часу, поки він не перетворився в резиденцію президента Філіппін.

Один з екскурсоводів музею розповідає, що в основному закуплені за кордоном черевики Імельди Маркос, які в одну лінію виставлені серед 6673 предметів одягу, — це якраз те, «що більшість відвідувачів прагне побачити насамперед» під час годинної екскурсії. Тут виставлена пара черевиків на високих прозорих підборах, які підсвічуються миготливими лампочками, що працюють на гальванічних елементах. Поряд шість пар абсолютно однакових черевиків фірми «Шарль Журден», які в великій кількості були закуплені Імельдою Маркос тільки тому, що вони їй дуже сподобались.

Проте у музеї відвідувачів чекають і інші сюрпризи. Міні-госпіталь для лікування Фердинанда Маркоса, містичні символи на стелі, а також католицька каплиця з розписами на індуїські, буддійські і християнські теми. Розкішна спальня Імельди Маркос також здатна вразити відвідувачів. Колишня перша леді Філіппін спала на двох розкішних ліжках, поставлених одне біля іншого на спеціальній платформі з перилами; тут же зі стелі спадає біла сітка від комах.

Поряд з ліжками збоку Імельди Маркос, резервуар з киснем. Імельда Маркос, свого часу «міс Маніла», вважала, що дихання чистим киснем ранками робить людину красивішою.

Відвідувачів музею посвячують в деякі особисті таємниці Фердинанда Маркоса. Екскурсоводи розповідають про те, що у колишнього президента була така колекція взуття і одягу, яка повністю могла затьмарити колекцію його дружини, — 491 пара взуття і 6900 предметів одягу. За словами екскурсоводів, у багатьох черевиках Фердинанда Маркоса дводюймовий підбор і ще два дюйми набивки з середини, що дозволяло нині покійному диктатору виглядати вище своєї дружини навіть не дивлячись на її пишну зачіску та високі і тонкі «шпильки».

Проте зараз Маркоси — не «монополісти» в музеї; дві кімнати виділені для речей епохи Карасон Акіно. В одному із залів — подарунки, зроблені Акіно керівниками країн світу. Серед них, наприклад, глобус, подарований президентом Франції Ф. Міттераном, і кришталевий ананас з листям, покритим позолотою, від віце-президента США Дена Куейла.

Агентство Франс Пресс.

Кабул: ОБСТАНОВКА ЗАГОСТРЮЄТЬСЯ

«Гарячі» точки

Після довгих тижнів туманів і снігопадів у Кабул прийшло тепло. Почали танути кучугури. Зі схилів гір, де притулилися маленькі глинобитні будиночки, потекли вниз потоки талої води. У всьому відчувається прихід весни. Але вона не радує мешканців міста. Разом з таненням снігів, відкриттям гірських перевалів інтенсифікуються воєнні дії, настає новий «сезон боїв», посилюються обстріли столиці реактивними снарядами.

Напруженість зростає. На перехрестях — бронетранспортери і бойові машини піхоти. Через кожні півкілометра — патрулі. Солдати національної гвардії з червоними нашивками на шинелях перевіряють автомобілі. Вони примушують водіїв відкривати багажники, уважно оглядають салон, заглядають під сидіння. Шукають вибухівку.

Жодному водієві не спаде на думку не зупинитися по їх команді. Усі знають: солдатам дозволено стріляти по автомашині, що намагається зникнути, без попередження.

— Ми робимо все можливе, щоб покласти край диверсійним актам, — говорить міністр внутрішніх справ Афганістану Раз Мухаммад Пактін. — Більшість вибухівки вдається виявити уже на в'їзді в місто.

Майже кожного дня по телебаченню повідомляють про знешкоджені бомби, міни, виявлені склади зброї, про диверсії, арешти терористів. Багато афганців у бесідах зі мною підкреслюють, що Кабул чекає «гаряча весна». Деякі зазначають, що нинішня серія диверсій та обстрілів — лише прелюдія до прийдешніх подій. По місту ходять чутки, що колишній міністр оборони Шах Наваз Танай, який очолив рік тому військовий переворот, нещодавно приїжджав на околиці столиці і мав довгі бесіди з діючими тут польовими командирами.

Що готує опозиція? Скоріше всього, вважає багато афганців, її збройні загони почнуть найближчим часом новий штурм афганської столиці. У всякому разі вони концентруються на півдні від Кабула, у провінції Логар.

— Звичайно ж, — говорить знайомий полковник афганської армії, — сьогодні було б легковажним вважати, що загони опозиції можуть вжити якихось серйозних заходів проти урядових збройних сил. Час показав — на полі бою вони безсилі. Єдине, на що їх вистачає, — це терор. Але все-таки керівники угруповань опозиції обов'язково намагатимуться кинути свої загони в бій, щоб якось згуртувати їх, направити проти «спільного ворога», припинити суперечності. Очевидно, новий сплеск тероризму в Кабулі знаменує собою останні зусилля опозиції протистояти політиці національного примирення. Повірте мені, кінець війни близький. Скоро сторони сядуть за стіл переговорів.

Мій співбесідник пов'язує свій оптимізм зі зміною розстановки сил у регіоні. Насамперед, зазначає він, головні «донори» руху моджахедів — США і Саудівська Аравія — уже не можуть підтримувати їх у таких масштабах, як раніше. Вони зайняті вирішенням власних проблем у районі Перської затоки. Крім того, народ стомився від війни, і все більше число польових командирів в Афганістані визнають за краще або утримуватись від ведення бойових дій, або переходять на сторону уряду, котрий, як вони вважають, уже далеко не такий, що був в афганській столиці кілька років тому.

Зміни в Кабулі є очевидними. Це ще раз продемонстрував недавній пленум партії «Ватан», в яку було перейменовано в червні минулого року НДПА, що вчинила квітневий переворот 1978 року. Як розповів секретар ЦК партії «Ватан» Наджмуддін Кав'яні, пленум розібрав багато болісних партійних питань, на які звернули його увагу рядові члени «Ватан». Серед них — поліпшення кадрової політики, боротьба з протекціонізмом, викоренення корупції. Іншим важливим питанням, обговореним на пленумі, стало вироблення нової міжнародної політики, поліпшення відносин з усіма сусідніми країнами, в тому числі з Пакистаном. Зазначалося про необхідність нового політичного мислення в даному питанні, про відмову від старих догм. Партія повністю відмовилась від монополії на владу, поклала в основу своєї діяльності багато принципів ісламу, які розуміє й поважає переважна більшість мусульманського населення Афганістану.

Уряд Наджибулли шукає шляхів до миру. Він постійно звертається до опозиції з новими пропозиціями. І всім уже ясно, що військового вирішення афганської проблеми немає, що задіяні у затяжному конфлікті сили ніколи не зможуть подолати одна одну із зброєю в руках.

Але поки що на кабульських вулицях лунають вибухи. З нелегким серцем зустрічають афганці весну.

— І все-таки, — говорить мій знайомий полковник, — афганці повинні почати говорити один з одним. І чорна ворожнеча піде із сердець так же стрімко, як зараз сходить з гір тала вода...

Андрій ПРАВОВ,
кореспондент ІАН
в Кабулі.

Актуальне інтерв'ю

МИ ПРАЦЮЄМО ЗАРАДИ ДІТЕЙ

Минулого тижня у Києві підписано договір про співробітництво між українським і кубинським міністерствами охорони здоров'я. Документ передбачає плідну взаємодію медиків обох країн у лікуванні та оздоровленні дітей, які постраждали в результаті чорнобильської катастрофи. Кореспондент «Голосу України» мав розмову з головою делегації кубинських лікарів, першим заступником міністра охорони здоров'я цієї країни Хорхе АНТЕЛО.

— Як ви знаєте, рік тому наш уряд запропонував допомогу радянським дітям, які зазнали впливу радіації після аварії у Чорнобилі. Пропозиція ця була гаряче підтримана всіма кубинцями. Перед маленькими пацієнтами з Радянського Союзу відкрилися двері найкращих педіатричних лікарень Гавани. Кубинські піонери вирішили віддати українським, білоруським та російським ровесникам своє відпочинкове містечко імені Хосе Марті, яке було відремонтоване і відповідно обладнане. Починаючи з березня минулого року на Кубі вже пройшли курс лікування і оздоровлення понад 3 тисячі радянських дітей. У лютому нинішнього року нашу країну відвідали представники комсомолу України, які мали зустріч з товаришем Фіделем Кастро.

До речі, хочу особливо наголосити, що саме комсомольська організація вашої республіки стала «душею» програми оздоровлення дітей, забезпечила всі необхідні для цього організаційні заходи. Під час зазначеного візиту прийнято рішення продовжувати обстеження і лікування українських дітей на Кубі. Ми ж приїхали до Києва для того, щоб спільно з вашим Міністерством охорони здоров'я і ЛКСМУ обговорити шляхи подальшої співпраці у цьому питанні.

— Яких конкретних домовленостей було досягнуто?

— У підписаному договорі передбачено, що протягом цього і наступного року ми приймемо на оздоровлення загалом 10 тисяч дітей з України. Крім того, в київському Республіканському центрі матері та дитини вже працюють три кубинських спеціалісти — ендокринолог, педіатр і гематолог. Разом з українськими лікарями вони братимуть участь у відборі дітей для поїздки на Кубу, а також слідкуватимуть за станом здоров'я тих пацієнтів, що вже пройшли оздоровчий курс. У згадуваному центрі відкриється стоматологічний кабінет, обладнаний найновішою технікою, де працюватимуть кубинські фахівці. Планується створити спеціальну клініку для лікування тяжких шкірних хвороб, таких, як вітиліго і псоріаз. Опріч цього, на Україну будуть постачені 30 комплектів діагностичної апаратури, яка дозволяє виявляти віруси СНІДу і гепатиту в крові людини, та інше сучасне медичне обладнання кубинського виробництва. Обговорюються можливості здійснення спільних кубинсько-українських проектів для виробництва медичної техніки і медикаментів.

— Невдовзі виповниться рік, як діти Чорнобиля лікуються на Кубі. Що ви можете сказати про результати лікування і яка думка кубинських медиків щодо причин захворювання дітей?

— Я не маю права казати, що всі діти, яких ми лікували, захворіли внаслідок радіоактивного опромінення. На лейкемію, наприклад, діти хворіють у багатьох країнах світу, включно з Кубою, хоча у нас ніколи не було ядерної аварії. Тому для того, щоб мати певні висновки, треба здійснити довгострокові порівняльні досліди. Саме у вивченні цих проблем ми почали плідно співпрацювати з вашою республікою, обміняємось науковою інформацією та практичним досвідом.

Що стосується результатів лікування, то українські медики на спільному симпозіумі, що недавно відбувся у Гавані, визнали їх більш ніж задовільними. Крім того, у ваших фахівців зникли останні сумніви щодо доцільності оздоровлення дітей на Кубі. Адже раніше дехто стверджував, що тропічне сонце негативно впливає на імунітет людини. З нашого боку були представлені результати спеціальних досліджень, які свідчать про безпідставність таких заяв.

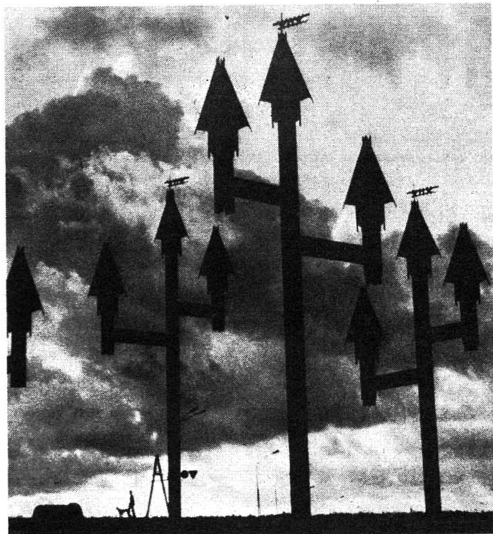
Наостанку хочу запевнити, що та скромна допомога, яку Куба надає вашій країні в усуненні наслідків чорнобильської аварії, є і завжди буде безкорисливою. Разом з українськими колегами ми, кубинські лікарі, працюємо тільки заради дітей, заради їх здоров'я.

Інтерв'ю провів Ігор ГРУШКО.

На фото: українські діти в таборі ім. Хосе Марті.

Земля людей

ХТО КОГО ГОДУВАТИМЕ

Варто йому вийти з хати — вони злітаються з усього міста за якимось сигналом і супроводжують його, куди б він не йшов, хай навіть за кілька кілометрів.

Цей приклад мусить утішати нас цієї трудної весни, такої схожої на війну.

Бо таки війна війною, а весна — весною, а на світі ще є чимало усіляких див, чудових і приємних, що од віку не підлягають жодній ціновій реформі.

Ось оцей дідусь на човні — звичайний собі дідусь, що мешкає у незвичайному місці, у знаменитому Вилкові, що стоїть на Кілійському гирлі Дунаю й називається Українською Венецією, бо люди живуть на каналах і до магазину, на роботу чи в гості їздять на човнах.

От вам ще один приклад взаєморозуміння живої людини з живою природою.

А ось — ще один: ці флюгерки прикрашають Вільнюс, роблячи небесний простір над містом обжитим і осмисленим.

До речі, не забудьмо, що сьогодні — Міжнародний день синоптиків, що дружать з небесними силами.

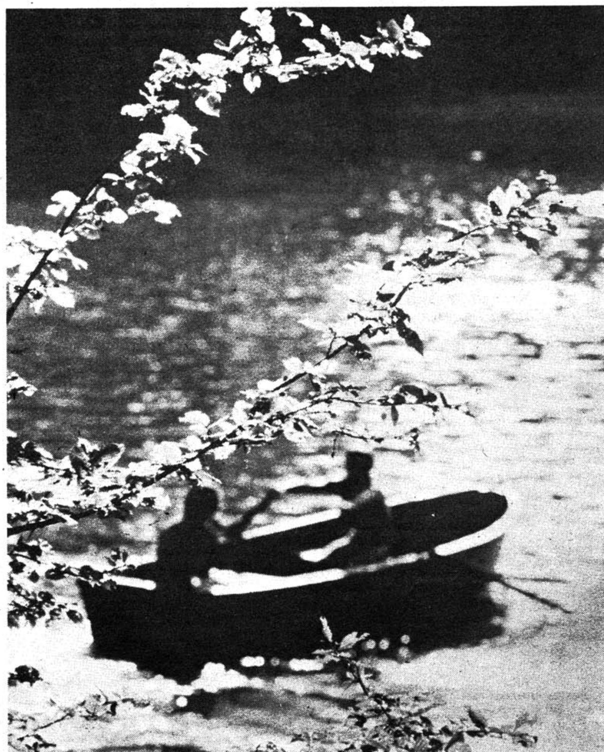
Як шкода, що серед нас менше синоптиків, аніж хотілося б.

Може, ми жили б у більшій злагоді зі світом і поміж себе.

А втім — весна! З точки зору фінансиста чи спеціаліста в галузі цін весна — то компенсація всьому живому за бідність зими. Компенсація без обмежень і дискримінації, всім і кожному.

Віталій ЖЕЖЕРА.

Фото Миколи КОЗЛОВСЬКОГО (старшого).

ПРИХОВАНІ ГРОШІ

На шляху до ринку

«ДЕРЕВ'ЯНИЙ», АЛЕ СВІЙ

Якими лайливими епітетами ми тільки не нагороджуємо нині вітчизняний карбованець! І найбільш мирний з них пов'язаний з його неконвертованістю, мовляв, не золотий він у нас, а всього-навсього дерев'яний.

А якщо дерев'яний, то нікому і не потрібний.

Але дозвольте з цим не погодитися.

Скажи, шановний читачу, якби на полицях магазинів був товар, то хіба не рахував би ти гроші, що шарудять у власній кишені? І не дивився би з повагою на сотню, хоча й нову, але геть нікчемну сьогодні?

А якби ще й ціни не стрибали?

Коротше кажучи, можна поставити багато подібних запитань. Однак, не роблячи цього, хочу підвести читачів до такого висновку: якою б слабкою і хворою не була вітчизняна валюта, вона відіграє свою роль в товарообмінних, а, отже, в ринкових відносинах. Інша річ, як цю роль слабкий карбованець виконує. Це значною мірою залежить від конкретного режисера — уряду, системи управління економікою тощо.

Отже, якщо вірити легенді, яка побутує у нашому суспільстві, карбованець наш дерев'яний нікому не потрібний.

Факти ж свідчать протилежне.

«МІНЯЮ ДОЛАР НА КАРБОВАНЕЦЬ»

Це вигадано не мною: хто бував у Варшаві чи близьких до неї містах Югославії, добре знає, що поміняти там наш карбованець на заповітний долар не становить особливих труднощів — до послуг бажаючих чимала мережа обмінних контор. Якщо в клієнта немає часу шукати їх, карбованець можуть поміняти прямо на вулиці.

А коли є попит, то, згідно з тими ж ринковими законами, тут же виникає й пропозиція. Вона, ця пропозиція, виступає, як правило, в особі елементарного вітчизняного контрабандиста. Це може бути турист, та найчастіше — приватний автовояжер з таким же приватним, через сумнівні канали придбаним, запрошенням приїхати в зарубіжні краї в гості. Між іншим, знавці добре знають про ціну цього специфічного товару — запрошення для приватної поїздки до тієї чи іншої країни.

Однак він, цей контрабандист, ділок, скажемо - так, дрібний. В ринку не жив, правил його не знає, ще тримає в собі первинний страх перед владою.

А тут долари, валюта, сама по собі у нас довгі роки «падає» і нібито проказою уражена. Одним словом, наш ділок крупних операцій такого роду боїться і прагне, як правило, обходити їх стороною.

Інша річ, знавці звідти. Ось лише витяги з великого і досить цікавого ряду подій, зафіксованих на митницях України, зокрема Львівської, Чернівецької і Закарпатської областей. Ця статистика цікава ще і своєю динамікою, яку доведеться простежити в часі і співвіднести з деякими нашими внутрішніми подіями.

...8 березня 1990 року. Контрольно-пропускний пункт «Порубне». Польський автобус з туристами через нашу територію прямує в Туреччину. Маршрут, до речі, досить кримінальний. Досвідчений митник просить відкрити піддон повітряного фільтру двигуна автобуса. І — сюрприз: в піддоні виявив 15 поліетиленових пакетів, а в них — ні багато ні мало — 262 тисячі 600 карбованців. До речі, для допитливих: саме тими купюрами, проти раптової ліквідації яких обурювалися недавно чимало з нас.

Контрабанду конфіскували, громадянина Польщі (він же приватний власник автобуса) притягли до кримінальної відповідальності.

...15 липня. Прекрасна літня днина. Той же КПП. На огляд підходить елегантний «Мерседес» з польськими номерами. За кермом — теж польський громадянин Я. Диба. Через нашу територію він їде в Румунію. Зовні спокійний, однак реагує на легке постукування досвідченого митника рукою по приладовій дошці. Прохання — відкрутити чотири гвинтики. А там сюрприз: за щитком акуратно упаковано 23 тисячі 325 карбованців. Цього разу до крупних купюр додано й дрібних. Результат ділової операції для польського громадянина — конфіскований автомобіль, а також гроші.

...Середина жовтня. Золота осінь. Львівська область. КПП «Мостиська». Чотири польські туристи повертаються із СРСР на батьківщину. Їм вдалося прихопити із собою для чогось наші дерев'яні гроші. До того ж сума чимала — 85 тисяч карбованців. Про достоїнство грошових знаків запитувати зайве. Сотенні, як ви розумієте, займають значно менше місця, ніж, приміром, трояки чи то карбованці.

Далі — тільки цифри і факти.

31 жовтня. КПП «Шегині», (Львівська область). Польські туристи намагалися вивезти з СРСР 45 тисяч карбованців.

2 листопада на цьому ж КПП у польських туристів вилучено 110 тисяч контрабандних карбованців. Всі вони буцімто одержані в результаті продажу особистих речей в Тернополі. Скільки ж їх треба було привезти на таку суму?!

28 листопада, КПП «Порубне». Знову група, знову з Польщі і знову в Туреччину. Вилучено 43 тисячі 700 карбованців тими самими купюрами.

3 грудня. Станція Вадул-Сирет у Чернівецькій області. Поїзд «Москва — Софія». В стелі виявлено і вилучено майже 20 тисяч карбованців.

24 грудня. Польський громадянин М. Дерус їде через Чоп. Огляд. Вилучено 40 тисяч карбованців. Арешт. Слідство.

Досить? Може, пора ставити незвичні для нас запитання? Поставити ж їх доведеться чимало. І ось перше. Що ж відбувається, кому і для чого потрібні там наші зовсім не шановані нами карбованці? Чому з таким бажанням і в досить великих сумах вивозять їх туди? Для колекції в разі грошової реформи в нас, на згадку про перші роки перебудови і часи застою?

Перша версія досить проста. Суть її можна легко визначити й людині без економічної освіти. Идеться про елементарну в нашому розумінні спекуляцію. У розумінні через призму ринку — про операції купівлі-продажу з метою одержання прибутку на різниці цін на товари в них і в нас.

Жахливий вал для товарного ринку республіки такого роду операцій зріс в 1988 — 1989 роках, коли було лібералізовано правила переходу кордонів, збільшено кількість пропускних пунктів.

Згадайте, як стрімко порожніла «Киянка» (один з найбільших у республіці магазин госптоварів), як щезла зі стендів «Електрону» (фірмовий магазин Львівського виробничого об'єднання) найпростіша апаратура. В Польщу везли все: від кільки в томаті до телевізорів останніх моделей. Везли у величезних кількостях. І тільки тому, що саме в ці роки Польща почала перехід до ринку й дала волю цінам. Вони вмить підстрибнули до космічних висот.

Так ось, саме в ті роки у них телевізор львівського виробництва останньої моделі та ще й з імпортною трубкою сягав 4—5 тисяч (знову ж таки карбованців). Візьміть олівець і підрахуйте, який прибуток одержував польський чи радянський громадянин, продавши там хоча б один апарат. Тому й везли. І нерідко по телевізору на кожного члена туристської групи. Везли не для себе і не в дарунок друзям — везли для перепродажу.

Підрахували прибуток? Відкиньте транспортні та комісійні затрати й одержите чистими близько трьох тисяч карбованців. Їх і клав у кишеню спритний радянський продавець.

На цивілізованому ринку все це вже давно проходили. Тому на шляху таким операціям і поставлено надійний податковий закон. Одержав надприбуток — плати державі надподаток, щоб не збагачувався за рахунок чужої праці. Нічого подібного поки що ні в нас, ні в Польщі не існує. Тому й можливі такі операції, котрі, якими б ринковими термінами не прикривалися, мають яскраво виражений спекулятивний характер і моральному (та й кримінальному) виправданню не підлягають.

Туди телевізори, до нас годинники із Гонконгу, косметику, «варьонки», спортивне взуття, екзотичні жіночі кофтини, жувальну гумку та інше. Асортимент відповідає бідності нашого ринку.

Тут і справді класики мають рацію, стверджуючи, що ринок меж не знає. Так і в нашому випадку. І вартість вивезеного обчислюється мільярдами карбованців.

Та ось вітчизняний прилавок збіднів до непристойності, і купони приспіли.

А в парламентах усіх рівнів розгорілися дебати щодо повного роздержавлення та приватизації. Визнали право на життя приватної власності, хоча й з обмеженнями. Ось тут і дерев'яний карбованець, якого лають всі і всюди, став стрімко перетворюватися на товар...

Фото Михайла САЧКА.

ВІРУС РИНКОВОГО РОМАНТИЗМУ

Думаю, що історики свого часу чітко визначать джерела хвороби, якою нині ми всі без винятку уражені. Назвемо її поки ринковим романтизмом. Та і як інакше розцінювати ту хвилю, що заполонила всі засоби масової інформації, ті мотиви, що звучать з парламентських трибун. Тон однаковий — великі принади ринкової економіки. Лише небагатьом тверезим голосам вдається пробитися на сторінки газет. І миттю на їх твердження, що ринок, незважаючи на всі його плюси, має і свої гримаси, чіпляється ярлик консерватизму.

Глава Російського парламенту з екрана телевізора заявляє надто рішуче: «...механізм роздачі землі селянам розроблено, і справа лише в тому, аби встигнути до сівби». Можна подумати, що особисто в Б. Єльцина на якихось складах лежать для майбутніх фермерів насіння, техніка, добрива. Немає сумнівів — люди будуть брати землю. Але цей процес вимагає часу. Для його прискорення необхідно ввести в дію ще чимало ринкових механізмів.

Або ще один приклад. Добре пам'ятаю, як з трибуни союзного парламенту теперішній мер Москви Г. Попов переконував нас у тому, що на ринок треба переходити негайно, з «першого січня». І знову щось від ринкового романтизму: смикнув рубильник, і нічого не залишилося від більш як сімдесятирічної, але іншої економіки. А на руїнах заблищали алмази цивілізованого ринку.

Ні, не даремно втікають гроші з України. За даними митних служб на кордонах республіки тільки за півроку (минулого) перекрито дорогу контрабандним спробам вивезення карбованців у великих сумах майже на мільйон. Але ж це лише невелика частка того, що опинилося за кордоном. А тут йде рахунок уже на десятки і сотні мільйонів.

Валерій ШЛОМА.

Промайнула радіоінформація із Лондона: англійський бізнесмен, який намагався провезти через кордон СРСР документи на реалізацію «операції століття» (продаж Росією 140 мільярдів карбованців за 7,6 мільярда доларів), виявився не тільки «засвіченим» у картотеці «Інтерполу», але й, судячи з усього, пов'язаним з наркобізнесом. Його ділки резонно вважають, що наша країна нині є надійною машиною для відмивання «брудних» доларів.

...А ЩЕ «БАТЬКО» ПИСАВ ВІРШІ

Кілька невідомих сторінок з поетичної творчості Нестора Махна

Інтерес до особистості Нестора Івановича Махна не згасає ось уже сім десятиріч. Хто він? Мені, гуляйпільцеві, розібратися в цьому чи не найважче. Адже в нас махновщину випікали розпеченим залізом, тому про керівника повстанської армії нинішнє покоління знає зовсім мало. Або й нічого. Часто при знайомстві з новими людьми доводиться чути репліку: «А, махновець...».

По-різному сприймаю це жартівливе звертання. Юнаком десь і гордився, бо зачіпало романтичні струни під впливом давніх розповідей про «батька» колишніх його братчиків і бабусі Гапки, яка зблизька бачила Нестора Івановича. Пізніше, в сімдесятих, коли на власній шкірі відчув політику «полювання на відьом», звертання «махновець» змушувало мимоволі здригатися — так і чекай підступу. А чи знаєте, що зовсім недавно трьох моїх колег повиганяли і з партії, і з роботи в райгазеті тільки за те, що читали і перефотографували брошуру про Нестора Івановича Махна...

Пригадую, після чергової розмови «де треба»... зайшов я до видавництва в Києві, а мені з порога: «А, махновці прибули, вітаємо. Ну, як там Нестор Іванович? Іще пам'ятника йому не встановили?». Тепер усвідомлюю, що в тому бравадному звертанні не було ніякої злоби чи зневаги. Навпаки, стомлені сірістю люди прагнули хоч якоїсь екзотики, вільних вітрів. Тому й не проминали при моїй появі згадати колишню махновщину. Та й потім, при глибших розмовах (але виходив я на такі розмови далеко не з кожним і дуже-дуже рідко) відкрилося, що багато розумних людей високо цінують Нестора Івановича і вже ніяк не прирівнюють до того патлана, який у кінофільмах гасає за поїздами, катається на каруселях і постійно палить у беззбройних людей, які прийшли поярмаркувати.

Та повернімося до моїх відвідин Києва. Стою після «дружнього» прийому біля видавництва. На душі, як у льоху. Іде поет Петро Петрович Засенко. Треба сказати, що його поява завжди викликає в мене (та й не тільки в мене) якесь тихе сяйво душі. І тоді мені враз просвітліло на серці, розхмарилось. Я поділився своїм сум'яттям із Петром Петровичем. А він: «А що, в тобі справді є щось козацьке, гуляйпільське». (Добивай — думаю). Він же почав розповідати, як сприймає махновський рух. І навіть процитував строфу вірша, який, за переказами, написав сам Нестор Іванович:

Ой, ви звізди, ви звізди
падучі,
Вже мені ця дорога немила.
Бо мені молодому на кучері
Опадає пороша біла...

Ми кілька разів повторили ті рядки в такт каштановому листопаду, смакуючи кожне слово. Подивувалися справді поетичній, а не версифікаторській оригінальності, що світилася з вірша. «Ой, ви звізди, ви звізди падучі...». Відразу запам'ятовувалось і полонило. Стільки в ньому неприхованого суму, задумливого розпачу!

Ще тоді я зрозумів: не зможу мати остаточних суджень про Нестора Івановича, доки не познайомлюся із його поезіями.

І ось переді мною твір. Претензія на оригінал: «Гей, батька мой, степь широкая! А поговорю я еще с тобою... Ведь молодые ж мои бедные года. Да ушли за водою... Ой, вы звезды, звезды ясные, уже и красота мне ваша совсем немила... Ведь на темные мои кудри да пороша, белая мгла. Ой, ночи черные да безглазые! И не видно мне, куда иду... Еще с малых лет я одинокий. Да таким и пропаду. Где ж вы, братья мои милые? Никто слез горьких мне не вытер... И вот стою я, словно тот дуб. А вокруг только тучи да ветер...».

Дійшов цей твір до мене через десяті руки.

У тому, що процитований вірш спочатку писався українською мовою, легко пересвідчитись. Тут і українські закінчення слів (я навмисне не змінював, не редагував жодної літери), наприклад «тобою», «немила». Тут і втрата ритму в деяких рядках, що говорить про поспішність їх написання, а точніше — перекладу. Погляньмо, у першій строфі римується «широкая» і «года». Що українською мовою набуває співзвучності: «роки» і «широкий». У третій строфі рими «безглазая» і «одинокий». Українською: «безокий» і «одинокий». Словом, дослідження рим підтверджує: вірш був написаний українською мовою. Обережно, слово за словом, я постарався реставрувати оригінал. Ось що з цього вийшло:

Гей, ти батьку мій,
степ широкий!
Поговоримо ще з тобою...
Молоді мої буйні роки
Та пішли за водою...
Ой, ви звізди,
ви звізди падучі,
Вже мені ця дорога
немила...
Бо мені молодому
на кучері
Опадає пороша біла...
Ой ви ночі, ви темні,
безокі!
І не видно мені, куди йду.
Із дитячих років одинокий,
Ось таким пропаду.
Де ж тепер ви,
брати мої милі!
Сліз гірких та й ніхто
нам не витер...
Я стою, наче дуб
край могили,
А навкруг тільки
хмари та вітер...

Що Махно був самолюбивий — безперечно. Але самолюбство його було не бульбашкове, воно трималося на глибокій внутрішній силі, вірі. Недарма його в народі охрестили іще й Котигорошком. Думаю, що співати власної пісні — це було для нього щастям незрівнянним.

Неважко уявити, як він після чергового сатанинського бою, поранений (а мав він одинадцять поранень), виходив за Гуляйполе, сідав на пагорбі: «Гей, ти батьку мій, степ широкий, поговоримо ще з тобою...». Стільки щему, душевної втоми в отому «ще»! І розступалася пітьма, і виринала рідна кіннота, і з'являлися обличчя побратимів...

А закінчувалася пісня, наче сп'яніння душевною повнінню: «Я стою наче дуб край могили, а навкруг тільки хмари та вітер...».

Махно був розумною людиною. Настільки розумною, що ні ейфорія від перемог, ні вино народного визнання не могли затулити йому реальність. Він не тільки бачив події на три ходи вперед, він шкірою відчував людей. Тому й не дався на приманку ГПУ, не розділив долі Чапаєва, Щорса, Боженка, Черняка та інших славних полководців. Думаю, Махно боровся не тому, що вірив у перемогу. Скоріше, як фаталіст, не прощав зрад ні друзям, ні союзникам, ні самому собі. Тому й боровся до кінця.

Читаючи іншого вірша Махна, де заспівом «Махно цар, Махно Бог від Гуляйполя — до Полог», розумію, що всерйоз ці слова повторювати неможливо. Не міг їх без іронії писати і Нестор Іванович. Інші горлопанили бездумно, а Махно стояв осторонь і гірко посміхався. Під нищівним дулом історії він залишив нам свою пронизливу посмішку, яка звіддалік зацвітає все новим смислом.

Піди тепер доведи, що Махно не був свідомий своєї місії. Що не завдяки йому в Гуляйполі на той час був своєрідний ренесанс. У нас тоді працювало аж два драматичних театри. І були таланти, які грали в цих театрах, і були постійні слухачі, містечкова театральна еліта. А хори, а школа мистецтв, а...

І до всього цього суто степове, суто гуляйпільське: «Любо, братці, любо, Любо, братці, жить!». Хіба не по-дитячому зворушливо? Аж перехоплює подих.

І все-таки найвідоміша, найулюбленіша пісня, яка вийшла з махновського руху, написана на замовлення Нестора Івановича, при його сприянні, але не ним самим. Власне, вона вже була написана народом, просто в даному разі виграналась, засяяла. Так-так...

Маруся, раз—два—три,
калина,
Чорнявая дівчина
В саду ягоди рвала...

Стільки написано про Чапаєва, Щорса, знято фільми. Але пісень таких, як ці, не вродило... Мабуть, таки запав у народну душу махновський рух, якщо люди склали і пронесли крізь усі заборони такі пісні і розповіді про козацьку, чи пак — гуляйпільську вольницю.

І все ж це лише одна сторінка такого багатогранного і поки що не дослідженого явища, як махновщина. Ключик до нього, сподіваюсь, нам уже вручила пісня.

Григорій Лютий,
письменник.

Гуляйполе
Запорізької області.
На знімку: Нестор Махно.

Нестор МАХНО

ЗЛО

Заходило сонце, вечірня імла
Кривавим багрянцем горіла.
Сполохана пострілом
тиша села
Собачим вищанням тремтіла.
Дивлюсь: чоловік,
о зрадливая мить...
З рушниці дим
цівкою в'ється,
Собака в агонії
кров'ю хрипить,
А поруч хлопчина сміється.
Сховалося сонце,
та морок не вкрив
Кривавого снігу перину.
Огляньсь, чоловіче!
Не пса ти убив.
Ти вбив у дитині людину.

Неважко уявити, як Махно після чергового сатанинського бою, поранений (а мав він одинадцять поранень), виходив за Гуляйполе, сідав на пагорбі: «Гей, ти батьку мій, степ широкий, поговоримо ще з тобою...». Скільки щему, душевної втоми, в отому «ще»! І розступалася пітьма, і виринала рідна кіннота, і з'являлися обличчя побратимів...

Махно був розумною людиною. Настільки розумною, що ні ейфорія від перемог, ні вино народного визнання не могли затулити йому реальність.

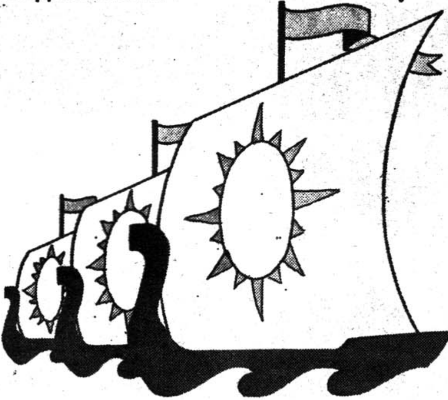
ПОВЕРНЕННЯ ПЕТЕФІ

26-річний Шандор Петефі, блискучий поет і шляхетна особистість, загинув за честь і свободу Угорщини. Нам таким відтворив його в бронзі угорський скульптор Ференц Бені. Скульптура прикрасила ужгородську площу Возз'єднання. Так повернувся Петефі до Ужгорода. Чому саме сюди! 1847 року поет пішки подорожував по Закарпаттю, завітав і сюди, зупинився в заїзді «Чорний орел». Цей будинок стоїть на тій же площі, у ньому — дитяча школа мистецтв. Нещодавно тут відкрито літературний музей Петефі.

Ігор ПЕТРОВ.

Фото автора.

Вадим ПЕПА

Четверта ріка — Вористен — найбільша з цих рік після Істри. Ця ріка, як я думаю, не лише із скіфських рік найбільш щедро наділена благами, але і серед інших рік, крім єгипетського Нілу (адже з Нілом не можна порівняти жодну з рік). Однак із інших рік Бористен — найбільш прибуткова ріка: по берегах її простягаються прекрасні тучні пасовища для худоби, у них водиться в великих кількостях найкраща риба; вода приємна на смак для пиття і прозора (у порівнянні з водою інших мутних рік Скіфії). Посіви по берегах Бористена прекрасні, і там, де земля не засіяна, розстилається висока трава. В гирлі Бористена само собою осідає величезна кількість солі. В ріці водяться велетенські безкісткові риби під назвою антакеї і в багато інших диковин. З півночі течія Бористена відома на відстані сорока днів плавання до землі Герра. Однак ніхто не може сказати, через області яких племен тече ця ріка далі на північ.

ГЕРОДОТ.

За сивої давнини обшири Північного Причорномор'я і Середнього Подніпров'я дістали від греків назву Великої Скіфії. В V ст. до н. е. «батько історії» Геродот переповів скіфську, за його словами, легенду. Сутність переказаного в тому, що «на Скіфську землю з неба впали золоті предмети: плуг, ярмо, сокира й чаша».

Вірогідно, це не що інше, як сивочолий міф наших пращурів. Якщо в ньому і є домішок від пришлих кочівників, то, скоріше, пов'язаний із сокирою. Що ж до плуга і ярма, то поміркуймо тверезо: для чого вони тим, котрих сам же Геродот ось як змалював: «Адже у скіфів немає ні міст, ні укріплень, і свої житла вони возять з собою. Всі вони кінні лучники й промишляють не рільництвом, а скотарством; їхні житла — в кибитках».

Скіфські кибитки, з багатьох джерел відомо, були двоколісними. То вже як священне. Бо й владар возсідав на своєрідному троні з двома колесами. В ту дивовижу й кінь спеціально доглянутий упрягався, коли кіш здіймався, щоб на друге місце перейти. Може, ще за отих, сиводавніх скіфських часів і з'явилося в предків наших повір'я: хапатися за гудзика, загледівши візок на двох колесах. І називають його «бідаркою», «бідою» чи ж не тому, що як побачиш, то лиха стережися. Вірогідно, гірка дійсність у повір'ї відбилася. І виходить, що ніякий не забобон то був, од первини, а застереження.

Так чи інакше, а придивімося й прислухаймося. Чи ж не відкриється, звідки воно і як народилося — сивочоле уявлення праслов'ян про благодіяння з неба. Воно дотепер відлунює в народнопісенній творчості. Так звучить переспів за народними мотивами:

Кличуть зорі з неба на землю:
— Гей, слухайте, молоді дівчата!
Сходьтеся в селі до старійшини роду,
Виплітайте вінки з білого цвіту,
Хрещатого барвінку,
Плуг прикрашайте вінками!
Сяє-вісяває золотий плуг.
Повели співаючи коло дівчата.
Нині велике свято, великий святочний день:
Сивий дід сидить на плузі,
Пригощає білим небесним хлібом,
Научає, як землю орати,
Золоте сіяти збіжжя.

З оповіді Геродота випливає, що відтоді, як упало з неба золоте знаряддя, до вторгнення перського царя Дарія в Скіфію проминуло якраз 1000 літ. А Дарій, переправивши через повноводий Дунай незчисленне військо, вторгся в Північне Причорномор'я 514 р. до н. е. Отож, можна припустити, що в міфові фантастично відбилося те, що сталося десь 1500 року до н. е.

Скотарям у двоколісних кибитках плуг і ярмо ні до чого. То кому ж вони могли знадобитися на землі нашій три з половиною тисячі років тому — десь у п'ятнадцятому столітті до нашої ери? Здається, відповідь дає все той же Геродот:

«За Бористеном же зі сторони моря спочатку простягається Гілея, а на північ від неї живуть скіфи-рільники. Їх елліни, котрі живуть на річці Гіпаніс, називають бористенітами, а самі себе ці елліни називають ольвіополітами. Ці рільники-скіфи займають край на три дні шляху путі на схід до річки Пантікап, а на північ — на одинадцять днів плавання по Бористену».

Сучасне дослідництво ніяк не викристалізує однозначний висновок: які ж то саме річки — Гіпаніс і Пантікап? А з ольвіополітами більш-менш ясно. То одні з грецьких колоністів, котрі ще відколи чіплялися і за виноградні крутизни Криму, і за пшеничні узбережжя Дніпро-во-Бузького лиману. Скажімо, до 1920 року частина теперішнього міста Первомайська, що в нинішній Миколаївській області, називалася Ольвіополем. А біля села Парутине на південь від Миколаєва археологи виявили залишки античного міста Ольвії. Воно ще мало назву Бористен. З'явилося в VI ст. до н. е. й зуміло протриматися до IV ст. н. е. Так що не бракувало тих, котрі дохідливо розказували Геродотові про Скіфію, про народи, які її населяли, та про їхні звичаї, побут і навіть світогляд. І на власні очі «батько історії» дещо встиг побачити, бо, приплившии з Малої Азії на кораблі, ступав на північний берег Понту Евксінського. Тим і цінна його оповідь, що вона якщо не з перших рук, то все ж якоюсь мірою від тієї землі, простори якої від Пропонтіди й далеко на північ важко було переміряти.

Сучасна допитливість не шкодує сил, щоб у змальованому Геродотом визначити історичні реалії, відтворити історичну правду. З романтичним піднесенням пробуємо окреслити обриси Гілеї, особливо ж дошукуємося — і на Полтавщині, й південніше на Подніпров'ї, і навіть побіля Києва — правітчизни гіпербореїв, котрих, як не преминув зазначити Геродот, згадував ще Гесіод (це VIII—VII ст. ст. до н. е.), а може й Гомер, якщо одна з приписуваних йому поем справді ним складена.

І чим же уславилися гіперборєї перед Геродотом і перед Гесіодом, першим давньогрецьким поетом, ім'я котрого відоме, а може й перед легендарним сліпцем, автором «Іліади» і «Одісеї»?

«Про гіпербореїв нічого не відомо ні скіфам, ні іншим народам цієї частини світу, окрім ісседонів...

Набагато більше про гіпербореїв оповідають делосці. За їх словами, гіпербореї посилають скіфам жертовні дари, загорнуті в пшеничну солому. Від скіфів дари приймають найближчі сусіди, і кожен народ передає їх усе далі й далі аж до Адріатичного моря на крайньому заході. Звідти дари відправляють на південь: спочатку вони потрапляють до додонських еллінів, а далі їх везуть до Малійської затоки й переправляють в Евбею. Тут їх перевозять із одного міста в друге аж до Каріста. Одначе проминають Андрос, так як карістійці перевозять святиню прямо на Тенос, а теносці — на Делос. Так-то за розповідями делосців, ці священні дари прибувають нарешті на Делос».

Кому дано розуміти, нехай розуміє. Частину землі, яка в межах нинішньої України, всюдисущі древні греки назвали Скіфією після того, як у Північну Припонтіду вдерлися зі Сходу й Півдня кочівники та утворилося під тиском прийшлої сили політичне об'єднання з різнорідних племен-народів, більше й менше залежних од тих, хто виступав у ролі владарів.

Які тільки давні джерела не вказують, що скіфи — таке ж збірне поняття, як, скажімо, у наш час «американці», чи, да проститься мені, витворені євангелістами інтернаціоналізму «радянці». Певно, скіфи-орачі — з осідлих. Які справку на Подніпров'ї. По обох берегах Славути.

А десь близько берегли себе в родючому краї ще одні не менш уславлені рільники — гіпербореї. Під цим іменем уписані вони в історію Геродотом. Гіпер — «над», «вище» в перекладі з грецької мови. Виходить, ті, котрі вище, на північ від бореїв.

Борей — бог північного вітру в давньогрецькій міфології. Гіпербореї — жителі тієї не доступної для грецького зору далини, де пристановище Борея, де та гора, в чертозі якої він сидьма сидить. Часом і «недуж лежить з похмілля», як зауважив І. Котляревський в «Енеїді», та коли Зевс повелить, розсуває скелі й поривчасті вітри, як хортів на лови, випускає, холодом дмухає, теплінь проганяючи. Як у славнозвісній «Енеїді»?

...аж вітри забурчали
І закрутили не шутя,
Завили різно, засвистали,
Нема Енеєві путтяі

Ще перед Геродотом ходила по руках, та, на жаль, загубилася поема Арістея. Одержимий Фебом, себто натхненням поетичним, божественним, син Каїстробія, одного з найвизначніших громадян Проконнеса, грецького острова в Мармуровому морі, начебто здійснив подорож туди, де править Борей, і виспівав у віршах, що бачив, повідав про народи, з якими спізнався. Звістка Геродота туманна, відлуння реального ледь уловиме в подоні легендарного. У мандрівників з Греції склалося враження, що за гіпербореями вище на північ уже ніхто не живе, вони, гіпербореї, крайні «на границі з морем», під яким хоч Льодовитий океан розумій, чи що? Природознавству, а може, й геології подати б руку археології та спільно б спробувати визначити, де ж X—VI ст. ст. до н. е. були найпридатніші поля і найсприятливіше літо для рільництва? Де саме прадавні орачі залишили глибокі борозни? Чи не пощастило б у три ока примітити, де врожаї золотої пшениці могли бути найряснішими? Дивись, і наблизилися б до прапредків своїх, котрі ще коли із щедрими дарами ланів золотих торували путь аж до острова Делос в Егейському морі. Ще коли зверталися до сущих на білому світі народів з відкритим серцем, ішли до сусідів близьких і далеких з місією воістину доброчинною і миротворчою.

У фантастичному ореолі — найраніші свідчення і уявлення про гіпербореїв. Але ж і струна правди, хай ледь чутно, бринить. І чи ж не важливе, дійсно суттєве виводить на світло Геродот? Чи ж не вказує, що не тільки в центрі Великої Скіфії виділялися своїм особливим укладом орачі, а й за її межами, десь на кордоні з нею, уславилися, як рільники, гіпербореї? За моїм розмислом, і скіфи-орачі, й гіпербореї — не хто інші, як предки народу українського. Очевидно, саме для них, а не для когось іншого на нашій землі, знадобилися і плуг, і ярмо. Щоб землю орати, золоте сіяти збіжжя!

Ой чий то плужок найраніше іде?
Ой його!
Господаронька нашого!..
Оре плужок четвірничкою,
Зич, боже, на рік шестірничкою!
А все волове, все половії,
На них роженьки все золотії,
На них ярма все тисовії,
На них снісочки все кедрові,
А воловоди все шовкові.
Ой сохи все золотії,
Сошники все мідяні,
А полиці все срібнії...

Чого нагальна життєва потреба вимагала, те й попросили з неба предки наші. Воно й подарувало щедро все, чого забажала народна уява, і таким — у золоті й сріблі — як їй захотілося виспівати.

«Про гіпербореїв нічого не відомо ні скіфам, ні іншим народам цієї частини світу, окрім ісседонів».

Безцінне свідчення Геродота. Не всі племена, від колін яких — народ український, потрапили в залежність од приходнів-кочівників. Гіпербореї, мабуть же, як були, так і залишалися самостійними. Самі по собі. Уберігали свою душу, світогляд, плекали і збагачували свої звичаї.

«Вперше, кажуть делосці, гіпербореї послали з дарами двох дівчат, на ймення Гіпероха та Лаодіка. Разом з ними було відправлено проводарями для безпеки дівчат п'ять гіперборійських городян. Це ті, кого тепер називають перферееями і вельми шанують на Делосі».

Саме «городян», зазначає Геродот, було послано супроводжувати та оберігати дівчат із сокровенними дарами на многотрудній дорозі до неблизького острова Делос в Егейському морі. Не дикунів із хащ чи бур'янів степових, а «городян». Чи ж сум-

ніватися, ц…
подібно до…
по-скотськ…
ри тисячі…
переконат…
лих літ», і…
лісі, як о…
очевидно…
чисте». ко…
очі побач…
живуть, і…
елліни, гр…
шобудівни…
бутків вс…
ції.

І з яко…
бореям ч…
об'являти…
їх темним…
варами», …
Геродотом…
а може, …
рових, та…
поля обр…
ло їм ст…

возводит…
будовах…
ли вже…
ники, та…
духу, по…
острові…
морі та…
підтриму…
освідчил…
розривні…
сумніват…
кий…
ще тоді,…
ери, під…
на ньому…
ні тій, …
тові. Он…
ричної р…
мі по со…
родні зв…
три тися…
нішого р…
мільйоно…
інтернац…
ти не см…
кони по…

«Одна…
повернул…
гіпербор…
сланих…
спостигн…
ни не…
Через т…
сити св…
ті в пш…
границі…
редавал…
одіслати…
дів. І о…
перепов…
правлял…
прибува…

С…
том ста…
несподі…
ви?

Самі…
і на тоб…
вдасться…
Тож не…
дорожі.…
Ритуал…
як тепе…
сульма…

Остр…
ний, за…

...чорномор'я і
назву Великої
...одот переповів
... переказаного в
...олоті предмети:

...міф наших пра-
...х кочівників, то,
...та і ярма, то по-
...сам же Геродот
...міст, ні укріп-
...они кінні лучни-
...ством; їхні жит-

...лиману. Скажі-
...року частина те-
...міста Первомай-
...нішній Микола-
...сті, називалася
... А біля села
...південь від Ми-
...еологи виявили
...тичного міста
... ще мало назву
...вилося в VI ст.
...зуміло протри-
... IV ст. н. е.
...бракувало тих,
...дливо розказу-
...тові про Скіфію,
... які її населяли,
...вичаї, побут і
...ляд. І на власні
... історії» дещо
...ти, бо, приплив-
... Азії на кораблі,
...північний берег
...нського. Тим і
...повідь, що вона
...ерших рук, то
... мірою від тієї
...ори якої від При-
...алеко на північ
... переміряти.
...допитливість не
...щоб у змальова-
...отом визначити
...алії, відтворити
...авду. З роман-
...есенням пробує-
... обриси Гілеї,
...дошукуємося —
...щині, й південні-
...пров'ї, і навіть
...а — правітчизни
... котрих, як не
...значити Геродот,
... ще Гесіод (це
... ст. до н. е.), а
...ер, якщо одна з
... йому поем
... складена.

...е уславилися гі-
...ред Геродотом і
...ом, першим дав-
... поетом, ім'я ко-
... а може й перед
... сліпцем, авто-
... і «Одісеї»?
...рбореїв нічого не
...кіфам, ні іншим
... частини світу,
...нів...

...ГАТО більше
...гіпербореїв опові-
...ь делосці. За їх
...перборей посила-
... жертовні дари,
... пшеничну соло-
...фів дари прийма-
...жчі сусіди, і ко-
... передає їх усе
... аж до Адріатич-
...а крайньому за-
... дари відправля-
...ень: спочатку во-
...ють до додонсь-
... а далі їх везуть
...ної затоки й пере-
...з Евбею. Тут їх
...із одного міста в
...до Каріста. Од-
...нають Андрос,
...стійці перевозять
...мо на Тенос, а
...на Делос. Так-то
...ями делосців, ці
... дари прибувають
... Делос».

...о розуміти, нехай
...стину землі, яка
...ішньої України,
...древні греки наз-
... після того, як
... Припонтиду вдер-
...у й Півдня кочів-
...орилося під тис-
... сили політич-
... з різнорідних
...дів, більше й
...ких од тих, хто
...ролі владарів.
... давні джерела
..., що скіфи — та-
... поняття, як, ска-
... «американ-

ці», чи, да проститься мені, витворені євангелістами інтернаціоналізму «радянці». Певно, скіфи-орачі — з осідлих. Які справіку на Подніпров'ї. По обох берегах Славути.

А десь близько берегли себе в родючому краї ще одні не менш уславлені рільники — гіпербореї. Під цим іменем уписані вони в історію Геродотом. Гіпер — «над», «вище» в перекладі з грецької мови. Виходить, ті, котрі вище, на північ від борея.

Борей — бог північного вітру в давньогрецькій міфології. Гіпербореї — жителі тієї не доступної для грецького зору далини, де пристановище Борея, де та гора, в чертозі якої він сидьма сидить. Часом і «недуж лежить з похмілля», як зауважив І. Котляревський в «Енеїді», та коли Зевс повелить, розсуває скелі й поривчасті вітри, як хортів на лови, випускає, холодом дмухає, теплінь проганяючи. Як у славнозвісній «Енеїді»?

...аж вітри забурчали
І закрутили не шутя,
Завили різно, засвистали,
Нема Енеєві пуття!

Ще перед Геродотом ходила по руках, та, на жаль, загубилася поема Арістея. Одержимий Фебом, себто натхненням поетичним, божественним, син Каїстробія, одного з найвизначніших громадян Проконнеса, грецького острова в Мармуровому морі, начебто здійснив подорож туди, де править Борей, і виспівав у віршах, що бачив, повідав про народи, з якими спізнався. Звістка Геродота туманна, відлуння реального ледь уловиме в подзвоні легендарного. У мандрівників з Греції склалося враження, що за гіпербореями вище на північ уже ніхто не живе, вони, гіпербореї, крайні «на границі з морем», під яким хоч Льодовитий океан розумій, чи що? Пригодознавству, а може, й геології подати б руку археології та спільно б спробувати визначити, де ж X—VI ст. ст. до н. е. були найпридатніші поля і найсприятливіше літо для рільництва? Де саме прадавні орачі залишили глибокі борозни? Чи не пощастило б у три ока примітити, де врожаї золотої пшениці могли бути найряснішими? Дивись, і наблизилися б до прапредків своїх, котрі ще коли із щедрими дарами ланів золотих торували путь аж до острова Делос в Егейському морі. Ще коли зверталися до сущих на білому світі народів з відкритим серцем, ішли до сусідів близьких і далеких з місією воістину доброчинною і миротворчою.

У фантастичному ореолі — найраніші свідчення і уявлення про гіпербореїв. Але ж і струна правди, хай ледь чутно, бринить. І чи ж не важливе, дійсно суттєве виводить на світло Геродот? Чи ж не вказує, що не тільки в центрі Великої Скіфії виділялися своїм особливим укладом орачі, а й за її межами, десь на кордоні з нею, уславилися, як рільники, гіпербореї? За моїм розмислом, і скіфи-орачі, й гіпербореї — не хто інші, як предки народу українського. Очевидно, саме для них, а не для когось іншого на нашій землі, знадобилися і плуг, і ярмо. Щоб землю орати, золоте сіяти збіжжя!

Ой чий то плужок найраніше іде?
Ой його!
Господаронька нашого!..
Оре плужок четвірничкою,
Зич, боже, на рік шестірничкою!
А все волове, все полові,
На них роженьки все золотії,
На них ярма все тисовії,
На них снісочки все кедровії,
А воловоди все шовковії.
Ой сохи все золотії,
Сошники все мідянії,
А полиці все срібрянії...

Чого нагальна життєва потреба вимагала, те й попросили з неба предки наші. Воно й подарувало щедро все, чого забажала народна уява, і таким — у золоті й сріблі — як їй захотілося виспівати.

«Про гіпербореїв нічого не відомо ні скіфам, ні іншим народам цієї частини світу, окрім ісседонів».

Безцінне свідчення Геродота. Не всі племена, від коліна яких — народ український, потрапили в залежність од приходнів-кочівників. Гіпербореї, мабуть же, як були, так і залишалися самостійними. Самі по собі. Уберігали свою душу, світогляд, плекали і збагачували свої звичаї.

«Вперше, кажуть делосці, гіпербореї послали з дарами двох дівчат, на ймення Гіпероха та Лаодіка. Разом з ними було відправлено проводарями для безпеки дівчат п'ять гіперборійських городян. Це ті, кого тепер називають перефереями і вельми шанують на Делосі».

Саме «городян», зазначає Геродот, було послано супроводжувати та оберігати дівчат із сокровенними дарами на многотрудній дорозі до неблизького острова Делос в Егейському морі. Не дикунів із хащ чи бур'янів степових, а «городян». Чи ж сумніватися, що вони не «жили подібно до звірів», не «жили по-скотськи», як через півтори тисячі років намагався переконати «Повість минулих літ», і не «жили вони в лісі, як ото всякий звір», і, очевидно ж, не «їли все нечисте». коли вже на власні очі побачили, як інші люди живуть, і не якісь відсталі, а елліни, греки — одні з першобудівничих найвищих здобутків вселюдської цивілізації.

І з якого б ото дива гіпербореям через тисячі років об'являтися в нащадках своїх темними й дикими, «варварами», коли вони ще перед Геродотом і перед Гесіодом, а може, ще й за часів гомерових, так уже уміли родючі поля обробляти, що вистачало їм статків і сили міста возводити й жити в тих розбудовах «городянами»? І коли вже уславилися, як рільники, та знайшли братів по духу, по віруваннях, аж на острові Делосі в Егейському морі та її протягом віків підтримували з тими, кому освідчилися у вірності, нерозривні взаємини, то чи ж сумніватися, на якій високий [illegible]ль розв[illegible] вони ще тоді, задовго до нової ери, піднялися? І як твердо на ньому стояли. На височині тій, відкритій усьому світові. Он ще за якої доісторичної рані пращури наші самі по собі вступали в міжнародні зв'язки, про які через три тисячі років, за найпишнішого розквіту сталінського, мільйоновусто оспіваного, інтернаціоналізму й помислити не сміли. Незбагненні закони поступу цивілізації.

«Одначе, коли посланці не повернулися на батьківщину, гіпербореї злякалися, що посланих кожного разу може спостигнути нещастя й вони не повернуться додому. Через те вони стали приносити священні дари, загорнуті в пшеничну солому, до границь своїх володінь і передавали сусідам з прозьбою одіслати їх до других народів. І ось таким чином, як переповідають, дари переправлялися і кінець кінцем прибували на Делос».

СКОРО казка мовиться, та не скоро діло робиться. І що ж раптом сталося? Яка причина несподіваного повороту справи?

Самі носили дари на Делос і на тобі — злякалися, що не вдасться повернутися назад. Тож не такі собі звичайні подорожі. А священнодійство! Ритуальний обряд! Скажімо, як тепер відвідування мусульманами святинь Мекки.

Острів Делос — священний, за давньогрецькими віруваннями, міфологією. На ньому ж народилися світлосяйні Аполлон і Артеміда, сестра його рідна. Перший, сріблолукий, стріловержець. Бог світла, покровитель поезії, музики і мистецтва, віщування і оракулів. По-моєму, наші пращури уклонялися божеству точнісінько такої ж сутності. І як же пристрасно, як же палко його оспівали! Чи ж не його — відповідного Аполлонові кумира предків наших — світлоносний образ на віки вічні залишився в колядках і щедрівках? В найпервиннішій обрядовій поезії праслов'ян, яка складалася — наберуся хоробрості стверддити — за тисячоліття до так званого хрещення Русі. Ось він, мабуть же, рівнозначний Аполлонові кумир наших предків в одній із його найпервинніших іпостасей:

Красний молодець,
премудрий стрілець,
Премудрий стрілець
та Івасенько
Трима хортонька на правій руці,
Трима коника за поводойка,
А соколонька за ретяжейку...
Носить собі три трубочки,
Три трубочки при правім боці.
Одна трубка й мідяная,
Друга трубка й берестова,
Але третя золотая.
Як затрубить в берестову,
Б'є голосами всіма полями.
Як затрубить в мідяную,
Б'є голосами всіма лісами.
Як затрубить в злотистую,
Б'є голосами під небесами.

А як про Артеміду щонайкоротше сказати? Батько її — Зевс. А мати — титаніда Латона, друге ім'я котрої — Лето. Літо краснеє — в споконвіку нашої рідної мови. Друга дружина Зевса — Гера з ревнощів заборонила будь-якій земній тверді давати прихисток Лето на час пологів. На плавучому острові Делос знайшла притулок непереслідувана. Благополучно народила двійню — Аполлона і Артеміду.

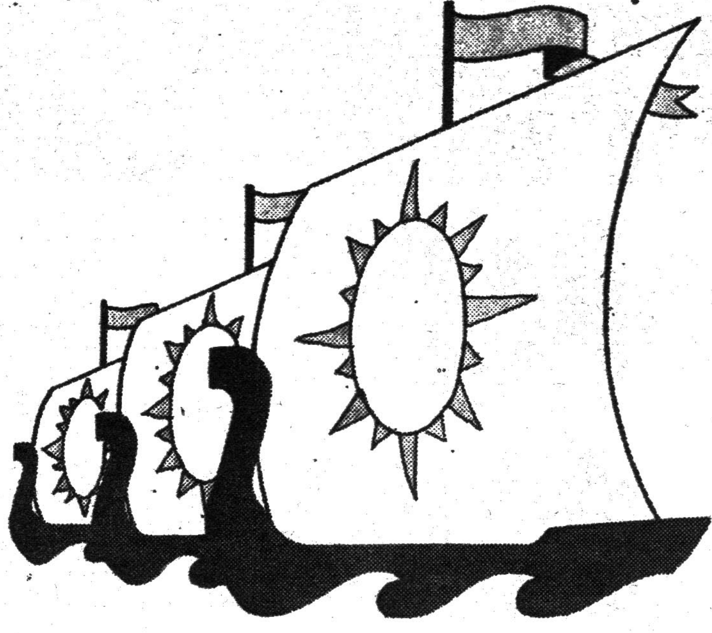
Зображувана з луком і стрілами, а іноді й з півмісяцем на голові, Артеміда вшановувалася як богиня мисливства і покровителька породіль. Певно, під своїм іменем, як і Лето-Літові, ушановували її і гіпербореї. Звичайно ж, обрядові дійства на їх честь справляли. І та святочна поезія так чи інакше відлунює в народній творчості, й дотепер жива, тільки впізнати її треба: вгадати й зрозуміти.

Незбагненно розмаїта дивовижність матеріального світу — з одних і тих же елементів, які систематизовано в таблиці Менделєєва. Подібно і в світі духовному. Особливо ж за найраніших періодів розвитку людства. З усіх усюд земних здіймалися очі людські до одного й того ж — до сонця, місяця, зірок у небі. Обожнювалися світила, земля, вода, усе життєдайне й усе вражаюче, що являла природа. Витворені людською уявою образи надприродних сил у своїй первинній простоті схожі в різних народів світу. З вивищенням цивілізації вони домальовувалися, збагачувалися філософською рясното своєрідних, самобутніх рис.

Праслов'янська посестра Артеміди з початками рільництва, очевидно, мусила опікуватися, як і Лето-Літо оранням, сіянням, збиранням золотого збіжжя. І хоч Артеміда, як покровителька

Вадим ПЕПА

Праукраїнська дорога на Делос

орачів, аріїв — предмет окремої розмови, та все ж маємо право сказати, що гіпербореї приєдналися до священнодійств на острові Делос на честь Аполлона і Артеміди не знічев'я, а тому, що знали своїх богів як поріднених із давньогрецькими.

«Мені самому відомо, — зазначив доскіпливий Геродот, — що й у інших краях учиняється щось подібне з священними дарами. Так, фракійські та пеонійські жінки при пожертвуваннях Артеміді-Цариці завжди приносять священні дари загорнутими в пшеничну солому». І фракійки, й пеонійки — слов'янського роду-племені. Он ще за якої сиводавнини спільнота прото- і праслов'янська заявляла про себе. І не послаб, не розтанув, а зміцнів її голос за тисячоліття. Мабуть же, є на те об'єктивні природні й закони суспільного розвитку.

ТІЛЬКИ чому ж раптом для гіпербореїв стала небезпечною дорога на Делос? А чи не тому, що в Припонтиді з'явилися кочові орди? Чи не вони, хижі, заступили доти вільний для гіпербореїв шлях? Чи ж не через них і пропали ті, хто повертався з Делосу на батьківщину, до рідних осель?

І коли ж нещастя спостигло подорожніх, яких пом'янув співчутливим словом Геродот? Може бути, ще тоді, як посунули в Припонтиду кочовиська кіммерійців — десь перед VII ст. до н. е.? А коли за ними другі прикотили й утворилася Велика Скіфія, звичайно ж, зовсім трудно було пробитися з північної туди, де Понт Евксінський чи понизза Дунаю, а вже далі й Егейське море з островом Делос. Чи в той бік вибиралися, чи назад поривались повернути — повсюдно наражались на небезпеку. Кочівники — «кінні лучники».

Так охарак...
родот. Як ...
беруть по-з...
вим з рук ...
«На чест...
тських дівча...
на Делосі, ...
там стрижу...
Так, дівчат...
обрізають ...
ними верете...
дають на м...
нок (могила...
святилищі ...
ді з лівого ...
стоїть олива...
тують своє ...
гілку й тако...
могилу. Та...
Делосу від...
борійським ...
Як розпо...
ще раніше ...
Гіперохою ...
реїв, минав...
прибули на...
жінки — ...
ни несли ...
гів — В. ...
обіцяні за ...
ги. Як пер...
Опис прибу...
ської краї...
божествами...
Артемідою)...
кож склада...
честь делос...
ють дари. ...
му лікійце...
приклика...
делосців п...
чай жителі...
та іоняни: ...
ють гімн, ...
і Аргу та ...
священні д...
прийшов на...
(край на п...
та область ...
В. П.:) і ск...
ві гімни, ...
Делосі. П...
жертовних ...
на вівтарі ...
на могилі ...
гила ж їхн...
святилищ...
східному б...
від зали д...
(жителів о...
ких остров...
Делос — ...
Не диву...
імен — О...
Гіпероха. ...
му й нази...
що ті, себт...
мав ім'я, ...
На заміну ...
тюшки нов...
місцеве, ...
моря. З В...
Насампере...
мо, княгин...
тай від сво...
єві, однією...
дарів Хрис...
і крові йо...
«в Греки ...
рограда», ...
цесар з па...
том... І бу...
хрещенні ...
й колишн...
великого ...
само зріка...
восени 98...
не посмів ...
ливого зас...
ого князя В...
не з'явить...
ріці, — б...
чи старець...
ні той п...
Повалили ...
відано віз...
берег Поч...
ни у воду,...
'ший, а др...
попи (при...
да і Корсу...
чи (на вим...
бо вода бу...
В. П.), мо...
Не імен...
пам'ять. ...
ся до кол...
морем спл...
ня. Не тіл...
ні поклика...
балками з ...
ра, а й у ...
зантійсько...
лися кияни...
за ними ...
слов'янсь...
співи не ...
які б зап...
не вознос...
ну новона...

…українська дорога на Делос

…вони не «жили
…рів», не «жили
…як через півто-
…ків намагалася
…Повість мину-
…«жили вони в
…сякий звір», і,
…е «їли все не-
…вже на власні
… як інші люди
…кісь відсталі, а
… — одні з пер-
… найвищих здо-
…дської цивіліза-

…ото дива гіпер-
… тисячі років
… нащадках сво-
… дикими, «вар-
… вони ще перед
…перед Гесіодом,
… за часів гоме-
…е уміли родючі
…ти, що вистача-
… і сили міста

…жити в тих роз-
…дянами»? І ко-
…илися, як ріль-
…шли братів по
…ваннях, аж на
…і в Егейському
… протягом віків
… з тими, кому
… вірності, не-
…мини, то чи ж
…на який висо-
…розв… вони
…вго до нової
…я? І як твердо
…яли. На височи-
…тій усьому сві-
…за якої доісто-
…ращури наші са-
…тупали в міжна-
… про які через
…ків, за найпиш-
…ту сталінського,
… оспіваного,
…ізму й помисли-
… Незбагненні за-
… цивілізації.

…оли посланці не
…на батьківщину,
…якалися, що по-
…го разу може
… нещастя й во-
…нуться додому.
… стали прино-
…і дари, загорну-
…у солому, до
… володінь і пе-
…дам з прозьбою
…о других наро-
…им чином, як
…, дари пере-
…кінець кінцем
… Делос».

…О казка мовить-
… не скоро діло
…ся. І що ж рап-
… Яка причина
… повороту спра-
…

…я дари на Делос
…лякалися, що не
…ернутися назад.
…обі звичайні по-
…вященнодійство!
…обряд! Скажімо,
…двідування му-
…святинь Мекки.
…юс — священ-
…ьогрецькими ві-

руваннями, міфологією. На ньому ж народилися світлосяйні Аполлон і Артеміда, сестра його рідна. Перший, сріблолукий, стріловержець. Бог світла, покровитель поезії, музики і мистецтва, віщування і оракулів. По-моєму, наші пращури уклонялися божеству точнісінько такої ж сутності. І як же пристрасно, як же палко його оспівали! Чи ж не його — відповідного Аполлонові кумира предків наших — світлоносний образ на віки вічні залишився в колядках і щедрівках? В найпервиннішій обрядовій поезії праслов'ян, яка складалася — наберуся хоробрості ствердити — за тисячоліття до так званого хрещення Русі. Ось він, мабуть же, рівнозначний Аполлонові кумир наших предків в одній із його найпервинніших іпостасей:

Красний молодець,
премудрий стрілець,
Премудрий стрілець
та Івасенько
Трима хортонька на правій руці,
Трима коника за поводойка,
А соколонька за ретяжейку...
Носить собі три трубочки,
Три трубочки при правім боці.

Одна трубка й мідяная,
Друга трубка й берестова,
Але третя золотая.
Як затрубить в берестову,
Б'є голосами всіма полями.
Як затрубить в мідяную,
Б'є голосами всіма лісами.
Як затрубить в злотистую,
Б'є голосами під небесами.

А як про Артеміду щонайкоротше сказати? Батько її — Зевс. А мати — титаніда Латона, друге ім'я котрої — Лето. Літо краснеє — в сповитку нашої рідної мови. Друга дружина Зевса — Гера з ревнощів заборонила будь-якій земній тверді давати прихисток Лето на час пологів. На плавучому острові Делос знайшла притулок переслідувана. Благополучно народила двійню — Аполлона і Артеміду.

Зображувана з луком і стрілами, а іноді й з півмісяцем на голові, Артеміда вшановувалася як богиня мисливства і покровителька породіль. Певно, під своїм іменем, як і Лето-Літові, ушановували її і гіпербореї. Звичайно ж, обрядові дійства на їх честь справляли. І та святочна поезія так чи інакше відлунює в народній творчості, й дотепер жива, тільки впізнати її треба: вгадати й зрозуміти.

Незбагненно розмаїта дивовижність матеріального світу — з одних і тих же елементів, які систематизовано в таблиці Менделєєва. Подібно і в світі духовному. Особливо ж за найраніших періодів розвитку людства. З усіх усюд земних здіймалися очі людські до одного й того ж — до сонця, місяця, зірок у небі. Обожнювалися світила, земля, вода, усе життєдайне й усе вражаюче, що являла природа. Витворені людською уявою образи надприродних сил у своїй первинній простоті схожі в різних народів світу. З вивищенням цивілізації вони домальовувалися, збагачувалися філософською рясното своєрідних, самобутніх рис.

Праслов'янська посестра Артеміди з початками рільництва, очевидно, мусила опікуватися, як і Лето-Літо оранням, сіянням, збиранням золотого збіжжя. І хоч Артеміда, як покровителька орачів, аріїв — предмет окремої розмови, та все ж маємо право сказати, що гіпербореї приєднувалися до священнодійств на острові Делос на честь Аполлона і Артеміди не знічев'я, а тому, що знали своїх богів як порідненіх із давньогрецькими.

«Мені самому відомо, — зазначив доскіпливий Геродот, — що й у інших краях учиняється щось подібне з священними дарами. Так, фракійські та пеонійські жінки при пожертвуваннях Артеміді-Цариці завжди приносять священні дари загорнутими в пшеничну солому». І фракійки, й пеонійки — слов'янського роду-племені. Он ще за якої сиводавнини спільнота прото- і праслов'янська заявляла про себе. І не послаб, не розтанув, а зміцнів її голос за тисячоліття. Мабуть же, є на те об'єктивні природні й закони суспільного розвитку.

ТІЛЬКИ чому ж раптом для гіпербореїв стала небезпечною дорога на Делос? А чи не тому, що в Припонтіді з'явилися кочові орди? Чи не вони, хижі, заступили доти вільний для гіпербореїв шлях? Чи ж не через них і пропали ті, хто повертався з Делосу на батьківщину, до рідних осель?

І коли ж нещастя спостигло подорожніх, яких пом'янув співчутливим словом Геродот? Може бути, ще тоді, як посунули в Припонтіду кочовисько кіммерійців — десь перед VII ст. до н. е.? А коли за ними другі прикотили й утворилася Велика Скіфія, звичайно ж, зовсім трудно було пробитися з півночі туди, де Понт Евксінський чи пониззя Дунаю, а вже далі й Егейське море з островом Делос. Чи в той бік вибирались, чи назад поривались повернути — повсюдно наражались на небезпеку. Кочівники — «кінні лучники». Так охарактеризував їх Геродот. Як підстережуть, обберуть по-злодійському, живим з рук не випустять.

«На честь тих гіперборійських дівчат, котрі померли на Делосі, дівчата і юнаки там стрижуть собі волосся. Так, дівчата перед весіллям обрізають кучері, обвивають ними веретено й потім покладають на могилу гіперборейок (могила ця знаходиться в святилищі Артеміди при вході з лівого боку; коло могили стоїть олива). А юнаки намотують своє волосся на зелену гілку й також покладають на могилу. Таку шану жителі Делосу віддають цим гіперборійським дівчатам.

Як розповідають делосці, ще раніше перед Лаодікою і Гіперохою із країни гіпербореїв, минаючи ті ж народи, прибули на Делос дві молоді жінки — Арга та Опис. Вони несли Іліфії (богині пологів — В. П.) священні дари, обіцяні за скорі й легкі пологи. Як передають, Арга та Опис прибули із гіперборейської країни разом з самими божествами (Аполлоном і Артемідою), й делосці їм також складають шану. На їх честь делоські жінки збирають дари. В гімні, складеному лікійцем Оленом, жінки прикликають їх поіменно. Від делосців перейняли цей звичай жителі інших островів та іоняни: вони також співають гімн, прикликаючи Опис і Аргу та збирають для них священні дари. Оцей Олен прийшов на Делос із Лікії (край на півдні Малої Азії та область поблизу Трої — В. П.) і склав ще й інші древні гімни, які співаються на Делосі. Попіл від кульш жертовних тварин, спалених на вівтарі вони розтрушують на могилі Опис та Арги. Могила ж їхня знаходиться за святилищем Артеміди на східному боці зовсім близько від зали для трапез кеосців (жителів одного із Кікладських островів, у складі яких і Делос — В. П.)

Не дивуймося з незвичних імен — Опис, Арга, Лаодіка, Гіпероха. Хрещення Русі тому й називалося хрещенням, що ті, себто старші, хто вже мав ім'я, прощалися з ним. На заміну діставали од батюшки нове. Звичайно ж, не місцеве, а принесене із-за моря. З Візантії. Ромейське. Насамперед, з Біблії. Скажімо, княгиня Ольга, хоч і потай від свого оточення в Києві, однією з перших вкусила дарів Христових — від тіла і крові його. Коли вирушила «в Греки і прибула до Цесарограда», то «охрестив її цесар з патріархом Полієвктом... І було наречено її в хрещенні ім'ям Олена, як ото й колишню цесарицю, матір великого Костянтина». Так само зрікалися імені, душі восени 988 року всі ті, хто не посмів ослухатися погрозливого застереження великого князя Володимира: «Якщо не з'явиться хто завтра на ріці, — багатий, чи убогий, чи старець, чи раб, — то мені той противником буде». Повалили отарою, як і заповідано вівцям од господа, на берег Почайни. «І влізли вони у воду, і стояли — ті до шиї, а другі до—грудей..., а попи (привезені з Цесарограда і Корсуня — В. П.), стоячи (на вимостках дерев'яних, бо вода була холодною — В. П.), молитви творили».

Не імена одбиралися, а пам'ять. Душі прив'язувалися до колісниці чужого, за морем сплодженого віровчення. Не тільки в сіті, виплетені покликаними Ісусом рибалками з Назаретського озера, а й у тенета замислів Візантійської імперії вловлювалися кияни й подніпряни, а за ними й усі одвічні роди слов'янські. І які б солодкоспіви не присипляли розум, які б запаморочливі похвали не возносилися во славу вічну новонавернених у віру праведну, та їм уже було постоли сплетено. Якими б золотосяйними оманами їх не тішили, а щастя від обдурених, чи силоміць уярмлених, уже одверталося, вирікалася їм доля незавидна — волочитися рабами, в кайдани закутими, за колісницею «святого письма». Хто тією колісницею правує — Візантійська імперія чи, їй на зміну, інша панівна сила — річ другорядна. Горе, що одвернулася доля. Попалася пташка в сильця. Як вирватися?..

ОТАК-то милостиві мої... Отак-то предків наших недоля била. Кочівники навалювалися й навалювалися... Чи не дев'ятим валом накрило татаро-монгольське нашестя? Не тільки оббирали, грабували, кров пили, в ярмо неволі на арканах тягли, а й білий світ заступали. Перерізували судини найсиводавніших пов'язей з щонайдревнішими культурами Шумеру, Вавилона, Індії, Греції, Єгипту. У безперервних кривавих побоїщах на гонах тисячоліть знесилювалися душі вірних синів землі рідної, опинялися в зажурі й смуткові, голі й босі. Як гостям жаданим розкривали навстріч гіпербореям обійми служителі священного храму Артеміди на острові Делосі в Егейському морі. Перед шостим століттям до нової ери і, певно, набагато раніше приймали їх у святилищі віщого Аполлона як рівних у мудрості й пізнанні довколишнього світу.

А десь через дві тисячі років «Повість минулих літ», проголошена і московським, і київським цвітом сучасної науки ультрапатріотичною і архінародною, ця озолочена возвеличенням літописна повість виставляє напоказ перед усім світом дикунами не тільки деревлян, які начебто жили «подібно до звірів, жили по-скотськи», й не тільки сіверян, котрі нібито, «як ото всякий звір, їли нечисте... і сходилися вони на ігрища, на пляси і на всякі бісівські пісні...», не тільки їх судить за християнським законом, а й полян. Тих, котрих і сама ж мусила похвалити крізь зуби, бо ж вони — засновники Києва: «поляни мали звичай своїх предків, тихий і лагідний, і поштивість до невісток своїх, і до сестер, і до матерів своїх, а невістки до свекрів своїх і до діверів велику пошану мали».

«У рік 6415 (907)»... Струснувши невідпорним приступом Цесароград, «повісив Олег щита свого на (Золотих) воротах, знаменуючи побіду...

І прибув Олег до Києва, несучи золото і паволоки, і овочі, і вина, і всяке узороччя. І прозвали кияни Олега — «Віщий», бо були люди ці поганами і невігласами».

По-грецькому, мабуть же, гімни троянця Олена в честь Арги і Опис виспівувалися. І ось яка переміна. Через півтори тисячі років розвитку цивілізації. Ось куди «вознесла» християнська релігія споконвічних язичників, котрі вклонялися небожителям не те, що суголосно, а часто — за найвизначніших святкових учт — пліч-о-пліч в обрядових дійствах священнодійствували. Бо чи ж не ясно, що ніяких не невігласів, не мовчунів виряжали гіпербореї із священними дарами до еллінів на Делос. Певно ж, обдарованих, дзвінкоголосих і натхненних. Таких, що коли вже хоровод поведуть, як заспівають, долучаючи свої мелодії до гімнів на честь Артеміди, то завмирало все довкола. Німів Делос у захопленні. Сама богиня їх благословляла. Аполлон неперевершений кіфару відкладав, зачарований сопілкою чи, може, трубойкою золотою, що б'є голосами попід небесами...

...гіпербореї посилають скіфам жертовні дари, загорнуті у пшеничну солому. Від скіфів дари приймають найближчі сусіди, і кожен народ передає їх все далі і далі аж до Адріатичного моря на крайньому заході. Звідти дари відправляють на південь: спочатку вони потрапляють до додонських еллінів, а далі їх везуть до Малійської затоки і переправляють в Евбею. Тут їх перевозять з одного міста в інше аж до Каріста. Але обминають Андрос, так як карістійці перевозять святиню прямо на Тенос, а теносці — на Делос. Так-то, за розповідями делосців, ці священні дари прибувають нарешті на Делос...

ГЕРОДОТ.

Стаття Вадима Пепи — спроба розгорнути найдавніші, найбільш таємничі сторінки нашої історії. Багато в чому суперечлива, вона іде врозріз із сучасними процесами повернення народу до християнських цінностей. Але тим не менш ми вважаємо за потрібне познайомити читачів і з таким поглядом на історію.

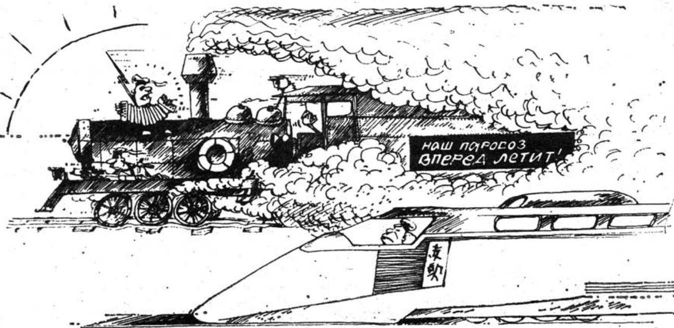
Жарт номера

А обіцяли ж, що повороту до розвинутого соціалізму вже не буде!

Олександр ПЕРЛЮК.

Мал. Юрія ГОЛОВЧЕНКА.

Кіровоград.

Я — ЩАСЛИВИЙ

Я не спілкувався з інопланетянами, не ходив на спеціальні курси, проте недавно відкрив у собі незвичайний талант: можу самогіпнотизуватися.

Сиджу на роботі, закриваю очі, розслаблююсь, пошепки повторюю: «Я заспокоївся, ноги мої наливаються свинцем. Мені добре. Дуже добре. Я — щасливий». І так протягом п'ятнадцяти хвилин. Виходжу з трансу й усміхаюся до своїх колег. Вони не знають про мої здібності. Тому дивляться на мене підозріло й розгублено.

Інженер Василько навіть тихесенько запитав:

— Ну що, ковтнув грамулечку?

Я віднікувався, мовляв, яку грамулечку, коли робочий час. Але товариш не вірить. Повторює: «По тобі видно».

Лаборант Люся не то запитально, не то ствердно зауважила: «У тебе день народження?! Начебто ні. Взимку купували квіти».

Але це тільки перший сеанс. Другий я провів наступного дня. Мені стало зовсім добре, незважаючи на те, що Інна за сусіднім столом обурювалася дороженечею на ринку.

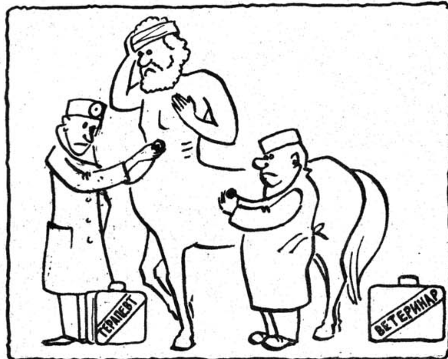
Я ще приязніше заусміхався до всіх співробітників відділу. Але цього дня ніхто зі мною не розмовляв. Коли я звертався до кого-небудь з запитанням чи проханням, той опускав очі й тихо відходив.

Третього сеансу в стінах рідної контори я не закінчив. Коли почав повторювати «Мені добре...», до кабінету увійшли дужі хлопці в білих халатах. За ними — лікарка. Коли вона запитала моїх колег, які ознаки захворювання вони побачили в мені, їй відповіли: «Він усміхається до всіх і весь час повторює: «Мені добре, дуже добре».

— Ви правильно зробили, що викликали нас — мовила лікарка. — Це дуже важке й рідкісне захворювання.

Ярослав ГОЛЕЦЬ.

Мал. Василя ФЛЬОРКА.

Поіменне голосування

Всьо чотко!

— До уваги, товариші, до уваги! Думки розійшлись. Тут надійшла пропозиція проголосувати питання поіменно. Є заперечення? Прошу, другий мікрофон.

Депутат (округ... прізвище):

— Я по процедурі, товариші. У мене пропозиція така. Треба проголосувати поіменно за те, щоб оголошене питання голосувати поіменно.

Головуючий:

— Так, так... Така ось, товариші, надійшла пропозиція. Будемо голосувати її?

(У залі гамірно, чути вигуки «так!», «не треба!»).

Головуючий:

— Заспокойтесь, товариші. Оскільки пропозиція надійшла, прошу проголосувати — хто за те, щоб поставити на поіменне голосування те, що дане питання голосуватимемо поіменно?

Так... хвилинку, товариші. Не всі, виявляється, висловились. Уважно слухаємо вас. Перший мікрофон.

Депутат (прізвище, округ):

— Як демократія, товариші, то вже демократія. Тому вношу пропозицію поставити на поіменне голосування: хто за те, щоб поставити на поіменне голосування пропозицію, щоб оголошене питання голосувалось поіменно?

Головуючий:

— Резонно... Так, так.. Ще пропозиції є? Нема?.. Є? Ага, бачу, товариш хоче сказати від трибуни. Прошу, слухаємо вас.

Депутат (прізвище, округ):

— Я не буду оригінальним, колеги. Гадаю, буде справедливо, якщо попередню пропозицію ми також поставимо на поіменне голосування. Таким чином, формулюю свою: поставити на поіменне голосування — хто за те, щоб пропозицію народного депутата (прізвище, округ) «поставити на поіменне голосування, щоб оголошене питання поставити на поіменне голосування» поставити на поіменне голосування?

Головуючий:

— Так, так, до уваги, товариші! Думка депутата зрозуміла? Не всім? Спрощую. Як я зрозумів, народний депутат (прізвище, округ) пропонує поставити на поіменне голосування все, що говорилось до нього. Правильно? (Звертається до депутата).

— Абсолютно правильно.

Головуючий:

— Хто хоче висловитись іще? Так, прошу, третій мікрофон.

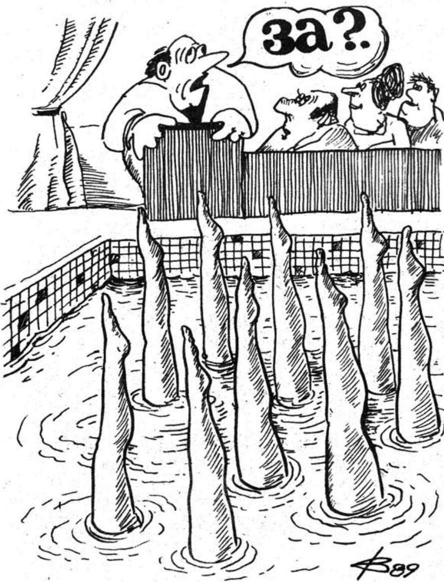
Депутат (прізвище, округ):

— У мене, товариші, є пропозиція почати все спочатку, бо надто вже заплутались. При тому прошу мою пропозицію поставити на поіменне голосування...

Борис ПРИЩЕПА.

Херсонська область.

Мал. Вадима ВАСЮШКІНА.

Пародії

БРАТАННЯ ЗРАННЯ

**Так буває — в собі
впізнаєш свого брата.
І відступлять за спину
фіалкові й мишасті
Пересмішники-тіні,
мудраки щелепасті.
Юрій БУРЯК.**

Як прокинуся вранці
на горищі старому, —
Щось подумати б варто,
але лінькі самому.
Лине тиша проз мене,
та вона нуднувата.
І тоді у собі я
впізнаю свого брата.
Те ж пророче прозріння,
на видіння багате.
— Що ж,—кажу я до себе,—
будем снідати, брате. —
Ще Харон не проснувся,
ще не гріє на спеку, —
Молока осушили ми на
брата по глеку.
Знову сняться нам скіфи.
Між карпатської бруки.
Зву себе братунем я —
лиш з маленької букви.
Відступають за спину
фіалкові й мишасті
Пародисти глузливі,
мудраки щелепасті.
Що буденністю пахнуть
в найказковіші свята,
Що з-за спини регочуть:
— Знаєм вашого брата!

Анатолій Бортняк.

Халамидники (імпортні)

ВДОСКОНАЛЕННЯ

Гільйотина була винайдена як інструмент для вдосконалення людства. Вона обезголовлювала контрреволюціонерів і революціонерів, контрреволюційних революціонерів і революційних контрреволюціонерів.

Єдиною необхідною умовою для гільйотинування є наявність голови. Безголові люди завжди можуть почувати себе в безпеці. Власне кажучи, голова для людини — причина всіх її нещасть. Всі, хто хоче збудувати новий кращий світ, і ті, хто хотів би зберегти старий кращий світ, сходяться в одному: чим більше голів буде відтято від тулуба, тим швидше люди стануть щасливими і почнуть правильно мислити.

Гільйотина вже встигла застаріти, та й нових сучасних засобів теж виявилось недостатньо, тому багато голів залишається на своїх місцях. Тепер мають підключитись біологи і вивести нове безголове покоління. Або, в гіршому випадку, людей із слабо посадженими головами, які можуть бути в разі необхідності замінені чи конфісковані.

Габріель ЛАУБ.
(переклад з німецької).

ДИВЛЮСЬ Я НА НЕБО

Наш гороскоп

Ускладнюємо життя ми самі. Або з допомогою уряду Павлова. Спрощувати — під силу лише астрологам. Хто сказав, що в політиці щось вирішують з'їзди, конгреси, програми і боротьба інтелектів? Сховайте свої «Московские новости». Відірвіться від «Советской России». Підійміть погляд до зірок. Вони дадуть відповідь на всі запитання.

Даруйте, ви ще не читаєте по небесних світилах? Що ж, на цей випадок ми запросили до нашого «Куреня» відомого астролога сучасності Степана Івановича Тулумбасова.

БЛИЗНЮКИ

(22 травня — 21 червня)

Під цим знаком народився перший секретар ЦК Компартії України Станіслав Гуренко.

Не буде помилкою сказати: Близнюки — сильна, вольова особистість.

Протягом місяця — засідання, постанови, наради, запитання — відповіді. Намагання втягнути Близнюків у багатоактне дійство-тяжбу під наголосом «А ти хто такий?» (до питання про партійну власність). Аргумент «Партія почала перебудову» діятиме лише на тих, хто із слабкими нервами.

Розташування зірок вказує, що часто снитиметься шоста стаття. Якомога довше не прокидатись. Руїни Колізею уві сні — на розвал Союзу. Переяславська Рада — на підписання Союзного договору у найближчому майбутньому.

Прикмети. Кіт умивається на осонні — до примирення з радикалами. Ластівки літають низько над землею — на нестійку погоду в рядах соратників.

У суботу пролетарі всіх країн з'єднаються.

ТЕРЕЗИ

(24 вересня — 23 жовтня)

А під цим знаком народилися Володимир Яворівський, Іван Драч, Дмитро Павличко.

Провидець. Трибун. Нащадок Полуботка. Англійські банки тремтять перед ним. Не любить приїздів московських священиків та військових парадів. Легко знаходить спільну мову з водіями бензовозів, важче — з депутатом О. Коцюбою.

Протягом місяця — мітинги, інтерв'ю, відозви, пресконференції. Далека дорога — поїздки у складі делегації. За теплої погоди, в кінці місяця, можна ризикнути поїхати на узбережжя Адріатики.

Снитимуться власна проза та вірші застійних часів, натовп кричатиме «Ганьба». Зранку довго стояти під душем. В ніч з 13 на 14 насниться, що диктор програми «Время» веде передачу українською мовою. Викликати телемайстра.

Прикмети. Терпнутиме права рука — чекайте несподіванок від «правих». Горобці сидять на дротах — опозиція у власній партії.

СКОРПІОН

(24 жовтня — 11 листопада)

Народний депутат УРСР Іван Салій.

Рішуча і незалежна натура. Платон йому друг, але істина... Одне слово, як і раніше. Любитель старовини. Розбірливий у відносинах з кооператорами.

Протягом місяця — сесія, райвиконком, райком, сесія і т. ін. У свята, вирушаючи на демонстрацію на чолі колони району, за межі району краще не виходити.

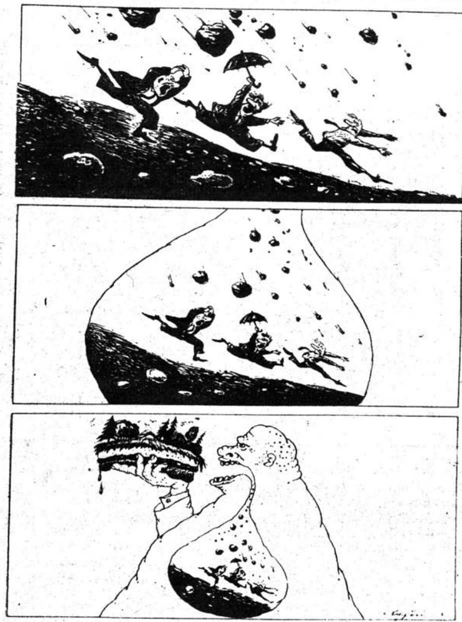
Снитиметься «шведський соціалізм» у окремо взятому Подільському районі — на кількаденне заповнення прилавків після підвищення цін. Дірявий мішок — на зменшення кількості парторганізацій у районі.

Прикмети — то пусте.

Для урізноманітнення шляхів досягнення самостійності районної Ради, окрім обіцянки вийти з ЦК Компартії України, публічно пообіцяти вивчити японську мову.

У другій половині місяця для загального розвитку можна записатись до бібліотеки конгресу США.

Одкровення астролога С. Тулумбасова записав Олександр ХАРЧЕНКО.

Мал. Віктора КУДІНА.

ПОНЕДІЛОК
25 березня

ПРОГРАМА УТ

16.00 Новини.
16.15 «Привіт, канікули!». Концертна програма для школярів.
17.30 На київській хвилі. Інформаційний випуск.
18.00 «Земле моя». Екологія і законодавство.
19.00 Актуальна камера.
19.30 «Хто ми...». Громадсько-політичний відеотижневик. Частина 1.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Реклама.
21.05 Прем'єра документального фільму «Росток моєї радості грешной...». (студія «Укркінохроніка»).
21.30 «Хто ми...». Частина 2.
22.30 Вечірній вісник.
23.00 Все про кіно.
0.20 Нічний телезал. Художній фільм «На початку гри».

І ПРОГРАМА ЦТ

6.30 Ранок.
9.00 Контакт. Економічний огляд.
9.15 Фільм — дітям. «Щоденник, лист і першокласниця». 1 і 2 серії.
11.25 Футбольний огляд.
12.00 ТСН.
15.00 ТСН.
15.15 «Михайло Ломоносов». Художній телефільм. Фільм 2. «Ворота учености». 1 серія.
16.20 Мультфільм.
16.30 На землі Еллади. Кінопрограма.
17.30 Дитяча година (з уроком німецької мови).
18.30 «Меридіан». Міжнародні новини.
18.45 За законами ринку.
19.15 Контакт. Економічний огляд.
19.30 Мультфільм.
19.40 Дж. Верді. «Фальстаф». Вистава Лондонської Королівської опери Ковент Гарден.
21.00 Час.
21.45 Продовження опери «Фальстаф».
23.10 «Брейн ринг». Чемпіонат клубів «Що? Де? Коли?».
23.45 ТСН.
0.05 Нічне телебачення. «О джаз...». Музична телевистава.
1.10 «Лейтенант С». Художній телефільм.
2.15 Культура російського зарубіжжя. В майстерні художника Целкова.

ІІ ПРОГРАМА ЦТ

7.00 Ранок ділової людини.
8.00 Гімнастика.
8.15 Концерт Республіканського російського народного ансамблю «Росія».
8.40 Мультфільми.
9.10 Італійська мова.
9.40 Прем'єра документального телефільму «Студія».
10.25 Планета. Міжнародна програма.
11.25 Фільм — дітям. «На мить озирнутися...».
13.35 Концерт Великого симфонічного оркестру Держтелерадіо СРСР.
14.15 «Безодня». Телевистава для дітей.
17.00 Авторський вечір О. Фельцмана.
19.55 Колаж.
20.00 Вечірня казка.
20.15 Лижний фристайл. Кубок Європи.
20.45 «Уві сні та наяву». Концерт.
21.00 Час (з сурдоперекладом).
21.45 На сесії Верховної Ради СРСР.
22.45 На сесії Верховної Ради РРФСР.
23.45 «Час зимових туманів». Художній телефільм. 1 серія.

КИЇВСЬКА ПРОГРАМА І ОСВІТНІ ПЕРЕДАЧІ ЦТ

17.30 Художній фільм «Сіроманець».
18.55 Українська література. В. Стефаник. «Камінний хрест».
19.30 Народні мелодії.
20.00 На київській хвилі. Інформаційний випуск.
20.30 Документальний фільм «Шакарім».
21.00 Р. Штраус. «Дон Жуан».
21.20 — IV (освітня) програма ЦТ.

ВІВТОРОК
26 березня

ПРОГРАМА УТ

7.30 Відеоблок «Ранкова мозаїка» (гімнастика, мультфільм, «Телеекспрес», «Господарю на замітку», «Березень у Криму», музика, погода).
9.00 Співає заслужений артист УРСР В. Леонтьєв.
9.40 Доброго вам здоров'я. Лікування сечокам'яних захворювань. Передача 1.
10.10 Цирк ліліпутів.
11.35 Художній фільм «Чорна пантера та білий ведмідь».
12.50 Фільм-опера «Ріголетто».
16.00 Новини.
16.10 Для дітей. «Веселка».
16.40 На допомогу школі. Музика. Українські мотиви у творчості М. Римського-Корсакова.
17.10 Музичний фільм «Співуча земля».
18.00 На третій сесії Верховної Ради УРСР.
19.00 Актуальна камера.
19.30 На третій сесії Верховної Ради УРСР.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 На третій сесії Верховної Ради УРСР. По закінченні — Нічний телезал. Художній фільм «Здрастуйте, лікарю!».

І ПРОГРАМА ЦТ

6.30 Ранок.
9.00 Актуальний репортаж.
9.15 Дитяча година (з уроком німецької мови).
10.15 Прем'єра документального фільму «Біженці».
10.40 Дж. Верді. «Фальстаф». Вистава Лондонської Королівської опери Ковент Гарден.
12.00 ТСН.
12.15 Продовження опери «Фальстаф».
15.00 ТСН.
15.15 «Михайло Ломоносов». Художній телефільм. Фільм 2. «Ворота вченості». 2 серія.
16.25 Музична скарбниця. С. Рахманінов. Концерт № 2 для фортепіано з оркестром до мінор.
17.10 «Озирнися і згадай». Документальний телефільм.
17.45 Дитячий музичний клуб.
18.30 Меридіан. Міжнародні новини.
18.45 Рух без небезпеки.
19.15 Мультфільм для дорослих.
19.25 Ідемо до ринку.
20.10 «Чуже золото». Художній фільм. 1 серія.
21.00 Час.
21.45 «ВіД» представляє: «Поле чудес».
22.30 «Про майбутнє наше...». Про культурну спадщину.
23.35 Телескоп.
0.50 ТСН.
1.10 Нічне телебачення. Подарунок меломану. Концерт Віденського камерного оркестру ім. Й. Штрауса.
2.10 «Село Степанчикове та його мешканці». Художній телефільм. 1 серія.

ІІ ПРОГРАМА ЦТ

8.00 Гімнастика.
8.15 Мультфільми.
8.45 Французька мова. 1 рік навчання.
9.15 Документальні фільми. «Як потрапила я сюди», «Східний Сибір».
9.45 Французька мова. 2 рік навчання.
10.15 Телестудії міст РРФСР. Уфа.
10.55 «Четвертий тато». Короткометражний художній телефільм для дітей.
11.30 Ритмічна гімнастика.
12.00 Фільм — дітям. «Чудеса в Гарбузянах».
13.20 Прем'єра документального телефільму «Уроки музики».
13.40 «Час зимових туманів». Художній телефільм. 1 серія.
17.00 «Овід». Художній телефільм. 1 серія.
18.10 Ритмічна гімнастика.
18.40 Парламентський вісник Росії.
18.55 Лижний фристайл. Кубок Європи.
19.25 Треба пам'ятати...
20.00 Вечірня казка.
20.15 Плавання. Кубок світу.
21.00 Час (з сурдоперекладом).
21.45 На сесії Верховної Ради СРСР.
22.45 На сесії Верховної Ради РРФСР.
23.45 «Час зимових туманів». Художній телефільм. 2 серія.

КИЇВСЬКА ПРОГРАМА І ОСВІТНІ ПЕРЕДАЧІ ЦТ

17.30 Художній телефільм «В'язень замку Іф». Фільм перший. 1 серія.
18.35 Документальні фільми.
19.10 Мультфільм для дорослих «Хвилинка».
19.40 Телеопера «Ноктюрн» на музику М. Лисенка.
20.30—23.50 IV (освітня) програма ЦТ.

СЕРЕДА
27 березня

ПРОГРАМА УТ

7.30 Відеоблок «Ранкова мозаїка» (гімнастика, мультфільм, «Телеекспрес», «Візит до лікаря», музика, «Зворотний зв'язок», погода).
9.00 Концерт дитячого ансамблю «Барвінок».
9.45 Художній фільм «Перед іспитом».
10.50 Танцює народна артистка СРСР Т. Таякіна.
11.25 Леся Українка. «Без надії сподіваюсь».
16.00 Новини.
16.10 Сонячне коло. Дитячий ансамбль Палацу піонерів Залізничного району Києва.
16.50 Телефільм «Мерос».
17.10 Спомин про М. Лисенка.
17.30 На київській хвилі. Інформаційний випуск.
18.00 На третій сесії Верховної Ради УРСР.
19.00 Актуальна камера.
19.30 На третій сесії Верховної Ради УРСР.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 На третій сесії Верховної Ради УРСР. По закінченні — Нічний телезал. Художній фільм «Руфь».

І ПРОГРАМА ЦТ

6.30 Ранок.
9.00 Діловий кур'єр.
9.15 Роби з нами, роби, як ми, роби краще від нас.
10.15 Прем'єра документального телефільму «Переступи долю, циганe».
10.45 Народні мелодії.
11.00 До Міжнародного дня театру. «Мейєрхольд». Документальний телефільм.
12.00 ТСН.
15.00 ТСН.
15.15 «Михайло Ломоносов». Художній телефільм. Фільм 2. «Ворота вченості». 3 серія.
16.35 Світ захоплених.
16.50 Дитяча година (з уроком англійської мови).
17.50 Зустріч в Концертній студії Останкіно з директором вищого профучилища № 1 м. Ташкента Тимуром Інагамовим.
18.50 М. Пейко. Квінтет-варіації.
19.05 «Перебудова». Як це було в Японії. Передача 3.
19.50 «Променад-концерт представляє...».
20.10 «Чуже золото». Художній фільм. 2 серія.
21.00 Час.
21.45 До Міжнародного дня театру. Із золотого фонду ЦТ. «Я говорю вам про кохання...».
22.50 Кінопанорама.
0.20 ТСН.
0.40 Нічне телебачення. Театр естради. В. Толкунова. «Монолог жінки».
1.40 «Село Степанчикове та його мешканці». 2 серія.

ІІ ПРОГРАМА ЦТ

8.00 Гімнастика.
8.15 Мультфільми.
8.45 Німецька мова. 1 рік навчання.
9.15 «Зачаровані піснею». Фільм-концерт.
9.45 Німецька мова. 2 рік навчання.
10.15 Фільм — дітям. «Якщо вірити Лопотухіну». 1 і 2 серії.
12.20 «А що у нас в театрі?». Фільм-огляд.
13.45 «Час зимових туманів». Художній телефільм. 2 серія.
17.00 «Овід». Художній телефільм. 2 серія.
18.05 Кінофестиваль «Приз глядацьких симпатій». Документальний телефільм «У пошуках утраченого часу».
18.25 Мультфільм.
18.40 Документальний екран Росії. Прем'єра документального телефільму «Мон».
20.00 Вечірня казка.
20.15 Колаж.
20.20 Плавання. Кубок світу.
21.00 Час (з сурдоперекладом).
21.45 На сесії Верховної Ради СРСР.
22.45 На сесії Верховної Ради РРФСР.
23.45 Футбол. Товариська зустріч. Збірна Німеччини — збірна СРСР.

КИЇВСЬКА ПРОГРАМА І ОСВІТНІ ПЕРЕДАЧІ ЦТ

17.30 Художній телефільм «В'язень замку Іф». Фільм перший. 2 серія.
18.35 Телефільм «Портрет».
19.15 Скарбниця пам'яті. М. Хвильовий.
20.00 На київській хвилі. Інформаційний випуск.
20.30 Телефільм «Весняні варіації».
21.05 — IV (освітня) програма ЦТ.

ЧЕТВЕР

28 березня

ПРОГРАМА УТ

7.30 Відеоблок «Ранкова мозаїка» (гімнастика, мультфільм, «Телеекспрес», музика, «Любити мову, звичай, віру», «Школа радіаційної гігієни», погода).
9.00 «Зустріч у Траляліньських». Лялькова вистава.
9.40 Художній телефільм «Гардемарини, вперед!». 1 серія.
10.55 Фільм-опера «Євгеній Онєгін».
16.00 Новини.
16.10 Для дітей. «Веселка».
16.40 Республіканська фізико-математична школа. Графіки і нерівності.
17.15 Музичний фільм «Нам рано жити спогадами».
18.00 На третій сесії Верховної Ради УРСР.
19.00 Актуальна камера.
19.30 На третій сесії Верховної Ради УРСР.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 На третій сесії Верховної Ради УРСР. По закінченні — Нічний телезал. Концерт української пісні.

І ПРОГРАМА ЦТ

6.30 Ранок.
9.00 За зведеннями МВС.
9.15 Короткометражні художні фільми для дітей «Ральф, здрастуй», «Чип», «Боцман».
10.25 Футбол. Товариська зустріч. Збірна Німеччини — збірна СРСР.
12.00 ТСН.
15.00 ТСН.
15.15 «Михайло Ломоносов». Художній телефільм. Фільм 3. «На славу Вітчизни». 1 серія.
16.30 Світ захоплених.
16.45 Разом з чемпіонами.
17.15 Переможці.
18.15 Співає В. Міарелլі (Італія).
18.30 Меридіан. Міжнародні новини.
18.45 Прем'єра мультфільму «Дивні пригоди Тома Сойєра».
19.25 ...До шістнадцяти і старші.
20.10 «Чуже золото». Художній фільм. 3 серія.
21.00 Час.
21.45 За зведеннями МВС.
22.00 Музика в ефірі.
0.00 ТСН.
0.20 Нічне телебачення. «Слухайте». Музична композиція В. Мулявіна на вірші В. Маяковського. Виконує ансамбль «Пісняри».
1.15 «Багач, бідняк». Художній телефільм. 1 серія.
2.30 Документальний телефільм.

II ПРОГРАМА ЦТ

8.00 Гімнастика.
8.15 Мультфільм.
8.35 Іспанська мова. 1 рік навчання.
9.05 «Коридор». Документальний телефільм.
9.25 Іспанська мова. 2 рік навчання.
9.55 Відкриття позачергового З'їзду народних депутатів РРФСР.
12.00 Фільм — дітям. «Збережи вежу».
13.10 «Ваш вихід, артисте». Любов і Віктор Анісімови.
13.30 Ритмічна гімнастика.
14.00 «Запам'ятай пісню». Для дорослих і дітей.
14.15 На позачерговому З'їзді народних депутатів РРФСР.
17.00 «Овід». Художній телефільм. 3 серія.
18.05 Мультфільм.
18.15 На позачерговому З'їзді народних депутатів РРФСР.
18.25 Т. Хрєнников. Соната для віолончелі і фортепіано.
18.40 Музей під відкритим небом.
19.00 Телевізійний музичний абонемент. «Зоряна година».
20.00 Вечірня казка.
20.15 Спортивна аеробіка. Чемпіонат СРСР.
21.00 Час (з сурдоперекладом).
21.45 На позачерговому З'їзді народних депутатів РРФСР.
23.45 «Сліди 13-го апостола». Художній телефільм. Із циклу «Телефон поліції 110».

КИЇВСЬКА ПРОГРАМА І ОСВІТНІ ПЕРЕДАЧІ ЦТ

17.30 Художній телефільм «В'язень замку Іф». Фільм другий.
19.05 Документальний фільм «Ходові іспити».
19.35 Для дітей. «Сім нот». Частина 1.
20.05 Естрадний концерт.
20.30 Документальний фільм «Віді троянди».
21.00 — IV (освітня) програма ЦТ.

П'ЯТНИЦЯ

29 березня

ПРОГРАМА УТ

7.30 Відеоблок «Ранкова мозаїка» (гімнастика, цирк, «Телеекспрес», «Твоє хобі», поради дачникам, музика, «Разом — одна сім'я», погода).
9.00 Асоціація милосердя.
10.00 Естрадний концерт.
10.30 Документальні фільми «У полоні юності своєї», «Мовчунка».
11.10 Художній телефільм «Гардемарини, вперед!». 2 серія.
16.00 Новини.
16.10 На допомогу школі. Музика. «Композитор С. Гулак-Артемовський».
16.40 Для дітей. Телекросворд.
17.10 Українські пісні.
17.30 На київській хвилі. Інформаційний випуск.
18.00 На третій сесії Верховної Ради УРСР.
19.00 Актуальна камера.
19.30 На третій сесії Верховної Ради УРСР.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 На третій сесії Верховної Ради УРСР.
22.00 «Плеяда». Художньо-публіцистична програма.
23.00 Вечірній вісник.
23.30 Продовження художньо-публіцистичної програми «Плеяда».

І ПРОГРАМА ЦТ

6.30 Ранок.
9.00 Інновація. Маркетинг. Результат.
9.15 «Дивні пригоди Тома Сойєра». Мультфільм.
9.55 ...До шістнадцяти і старші.
10.40 Заключний концерт Всесоюзного фестивалю народних хорів і ансамблів пісні і танцю.
11.40 Прем'єра документального фільму.
12.00 ТСН.
15.00 ТСН.
15.15 «Михайло Ломоносов». Художній телефільм. Фільм 3. «На славу Вітчизни». 2 і 3 серії.
18.00 Наш сад.
18.30 Меридіан. Міжнародні новини.
18.45 Творчість народів світу.
19.15 Програма «ВіД».
19.30 «Планета сюрпризів». Мультфільм.
19.40 Спогад про пісню.
20.10 «Чуже золото». Художній фільм. 4 серія.
21.00 Час.
21.45 Програма «ВіД». У перерві — 0.00 ТСН.
1.00 Нічне телебачення «Ріккі Е. Повері». Естрадна група (Італія).
2.05 «Багач, бідняк». Художній телефільм. 2 серія.

II ПРОГРАМА ЦТ

8.00 Гімнастика.
8.15 Мультфільми.
8.40 Англійська мова. 1 рік навчання.
9.10 «Випробування морем». Документальний телефільм.
9.40 Англійська мова. 2 рік навчання.
10.10 Фільм — дітям. «Життя і пригоди чотирьох друзів».
12.15 На позачерговому З'їзді народних депутатів РРФСР.
12.25 Концерт ансамблю пісні і танцю Туркестанського військового округу.
12.45 «У будинку на самопливі». Фільм-вистава Центрального театру ляльок.
13.20 Прем'єра документального телефільму «Танго».
13.50 Співає Ф. Красиловський.
14.15 На позачерговому З'їзді народних депутатів РРФСР.
17.00 «Справжній син народу».
17.30 «Манера». Етика поведінки.
18.15 На позачерговому З'їзді народних депутатів РРФСР.
18.25 «НЛО: неоголошений візит».
19.15 Мосрада: через півроку.
20.00 Вечірня казка.
20.15 Колаж.
20.20 Співає Л. Привіна.
20.45 Спорт для всіх.
21.00 Час (з сурдоперекладом).
21.45 На позачерговому З'їзді народних депутатів РРФСР.
23.45 «Жертва науки». Художній телефільм.

КИЇВСЬКА ПРОГРАМА І ОСВІТНІ ПЕРЕДАЧІ ЦТ

17.30 Науково - популярний фільм «Інші та Сталін».
18.45 Солдатські листи.
19.30 Для дітей. «Сім нот». Частина 2.
20.00 На київській хвилі. Інформаційний випуск.
20.30 Музичний фільм.
21.10 — IV (освітня) програма ЦТ.

СУБОТА

30 березня

ПРОГРАМА УТ

7.30 «На хвилі дружби». Оренбурзький російський народний хор.
8.25 Ритмічна гімнастика.
8.45 Телефільм «Хураман. Десять років тому».
9.20 Новини.
9.35 І. Нечуй-Левицький. «Кайдашева сім'я». Вистава.
11.55 Художній фільм «Гардемарини, вперед». 3 серія.
13.00 Доброго вам здоров'я! Лікування сечокам'яних захворювань. Передача 2.
13.30 Новини.
13.40 Документальний фільм «ООН-1990 рік».
13.55 Твори композитора О. Білаша.
14.55 Несходимі партизанські стежки.
16.05 Соціальний захист вчителя. «Круглий стіл».
17.35 Прем'єра документального фільму «Да будет твоя добродетель». (Студія «Укркінохроніка»).
18.00 Реклама.
18.05 Маленький концерт.
18.15 «Альфа і омега». Науково-пізнавальна програма.
19.00 Актуальна камера.
19.30 Телетурнір «Сонячні кларнети». Самодіяльні художні колективи Черкаської області.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Чемпіонат СРСР з футболу. «Металіст» — «Спартак» (Владикавказ). 2 тайм.
21.45 Художній фільм «Лише один поворот».
22.55 Вечірній вісник.
23.25 Спартакіада народів СРСР. Волейбол. Чоловіки.
23.55 Нічний телезал. Художній фільм «У лісах під Ковелем». 1 серія.

І ПРОГРАМА ЦТ

6.30 В суботу раннього ранку. Народні пісні кримських татар.
6.50 Мультфільми.
7.15 Спорт для всіх.
7.30 Ритмічна гімнастика.
8.00 Ранкова розважальна програма.
8.30 Наш сад.
9.00 ТСН.
9.15 Хвилини поезії. А. Хабаров.
9.25 У світі казок і пригод. Художній фільм «Золотий гусак».
10.40 «Бурда моден» пропонує...
11.10 Ранкова зоря.
12.10 Із золотого фонду ЦТ. О. Островський. «Гроза». Фільм-вистава Малого театру Союзу РСР.
15.00 ТСН.
15.15 Політичні діалоги. «Хто є хто».
16.45 Таланти і поклонники. Музична програма для дітей.
17.40 Міжнародна програма.
18.25 Прем'єра художнього телефільму «Дитинство Тимка».
21.00 Час.
21.45 «Золотий диск-90». Творчий вечір Вячеслава Добриніна.
23.45 ТСН.
0.05 До і після опівночі.
2.05 Нічне телебачення. «Багач, бідняк». Художній телефільм. 3 серія.

II ПРОГРАМА ЦТ

8.00 Гімнастика.
8.15 Мультфільми.
8.45 ТХЕКВОНДО. Матчева зустріч СРСР — Іспанія.
9.15 Російська мова.
9.45 Кінопубліцистика союзних республік. «Тривалість дня».
10.00 Відеоканал «Співдружність». (12.15 На позачерговому З'їзді народних депутатів РРФСР).
13.30 Відеоканал «Плюс одинадцять». (14.15 На позачерговому З'їзді народних депутатів РРФСР).
16.45 Омська версія.
18.15 На позачерговому З'їзді народних депутатів РРФСР.
18.25 «Світ, в якому ми живемо». Фільми режисера Ю. Нагібіна. «Ці нетипові чоловіки». «Надії світло».
19.00 Парламентський вісник Росії.
19.45 Виступає ансамбль «Горниця».
20.00 Вечірня казка.
20.15 Авангард в музиці.
21.00 Час (з сурдоперекладом).
21.45 На позачерговому З'їзді народних депутатів РРФСР.
23.45 «Фантазія». Художній телефільм.
0.50 X літня Спартакіада народів СРСР. Волейбол. Чоловіки. Фінал.

КИЇВСЬКА ПРОГРАМА І ОСВІТНІ ПЕРЕДАЧІ ЦТ

9.00—19.20 — IV (освітня) програма ЦТ.
19.20 Все про кіно.
20.35 Музичний фільм «Відлуння».
20.50—23.40 — IV (освітня) програма ЦТ.

НЕДІЛЯ

31 березня

ПРОГРАМА УТ

7.30 Ритмічна гімнастика.
7.50 Мультфільми для дітей.
8.30 «У неділю вранці». Інформаційно-музична програма.
9.30 Новини.
9.45 Телефільм «Звичайне життя лікаря Бизова».
10.45 Художній фільм «Гардемарини, вперед!». 4 серія.
12.00 Музичний фільм «Ніч у маю».
13.00 Новини.
13.10 Для дітей. Канал «Д».
14.45 Село і люди.
15.30 Ви нам писали. Музична передача за листами глядачів.
16.00 Служба солдатська.
17.00 Чемпіонат СРСР з футболу. «Чорноморець» — «Динамо» (Київ). У перерві та по закінченні — «Телеспортарена».
19.00 Актуальна камера.
19.30 «Надвечір'я». Передача для людей старшого віку.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Науково - популярний фільм «Слідами снігової людини».
22.10 Музичні зустрічі.
23.15 Вечірній вісник.
23.45 Нічний телезал. Художній фільм «У лісах під Ковелем». 2 серія.

І ПРОГРАМА ЦТ

8.00 ТСН.
8.15 Ритмічна гімнастика.
8.45 Тираж «Спортлото».
9.00 З ранку раненько.
10.00 На службі Вітчизні.
11.00 Ранкова розважальна програма.
11.30 У світі тварин.
13.00 Сільська година.
14.00 Мультфільм.
14.15 «Це ви можете». «Техніка для інвалідів».
12.00 ТСН.
15.00 ТСН.
15.15 Здоров'я.
15.45 «Нове покоління вибирає — «Шанс».
17.15 Соло на трьох струнах.
18.10 Уолт Дісней представляє...
19.00 Ліричний концерт.
19.30 Фільми режисера С. Самсонова. «Самотнім надається гуртожиток».
21.00 Час.
21.45 КВН-91. Зустріч команд Московського гірничого інституту і Львівського військово-політичного училища.
23.45 Футбольний огляд.
0.15 ТСН.
0.35 Нічне телебачення. «Багач, бідняк». Художній телефільм. 4 серія.
1.45 Пісні народів світу у виконанні І. Мальгіної та Е. Бабаєва.

II ПРОГРАМА ЦТ

8.00 На зарядку, ставай!
8.15 «Босоніжка та її друзі». Мультфільм.
8.35 Грає М. Кугель (альт).
9.05 «Спогад про Ламу Данзану».
9.30 Джерела.
10.00 Фільм — дітям. «Дивовижні пригоди Дениса Корабльова». 1 і 2 серії.
12.10 Відеоканал «Плюс одинадцять».
15.40 Прем'єра документального телефільму «Реквієм сонечкам».
16.20 Співає Марія Бієшу.
17.00 «Планета». Міжнародна програма.
18.00 «Весела карусель». Мультфільм.
18.10 «Аліса». Міжнародний європейський журнал з культури.
18.55 Колаж.
19.00 Футбол. Чемпіонат СРСР. У перерві — 19.45 Вечірня казка.
20.50 Маленький концерт.
21.00 Час (з сурдоперекладом).
21.45 Авторське телебачення.

КИЇВСЬКА ПРОГРАМА І ОСВІТНІ ПЕРЕДАЧІ ЦТ

9.00—23.35 — IV (освітня) програма ЦТ.

ТЕЛЕФОНИ РЕДАКЦІЇ ГАЗЕТИ:

Головний редактор — 446-92-11

Заступники головного редактора — 446-70-42, 446-91-16, 446-91-37, 446-91-96.

Відповідальний секретар — 446-72-63.

Завідуючий корсітною — 446-60-22.

Відділи: міжнародний — 446-91-20, листів — 441-88-28, економіки — 441-88-07, аграрний — 441-86-18, парламентський — 441-84-52, 441-85-64, охорони здоров'я — 441-88-06, соціальних питань — 441-88-55, екології — 441-88-58, культури — 441-86-44, спорту — 441-88-08, інформаційний — 446-61-13, історії України — 448-88-62, військових питань — 441-88-52, реклами — 441-89-44.

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Заступник головного редактора — Борис Сидоренко.

Чергові редактори — Світлана Писаренко, Анатолій Краслянський.

Автори макета — Анатолій Мироничев, Леонід Підлужний.

Випусковий — Леонід Клюско.

Оформлення — Володимир Кисельов.

Коректори: Тамара Баштанник, Наталія Власик, Людмила Морозова, Людмила Нєсєна, Антоніна Сильверстова, Любов Станечич, Людмила Терещук.

Верстальники: Тетяна Балюк, Алла Будникова, Марія Солодюк, Ольга Яценко, Анатолій Артеменко, Сергій Скаженюк.

Лінотипісти — Віктор Процун, Раїса Гринюк.

* * *

Ордена Леніна комбінат друку видавництва «Радянська Україна», 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.

Індекс 60955.

Тираж 166.300.

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Зам. 03150571.